

załącznik do Uchwały Nr XIII/132/2008
RADY GMINY WIDUCHOWA
z dnia 29 kwietnia 2008 roku

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Widuchowa na lata 2007 - 2015

Szczecin, październik 2007r.

dokument opracowała firma:

ECD Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński

Biuro Poznań
ul. Stefana Batorego 82a/4
60-687 Poznań
tel.: (061) 821 74 02
fax. (061) 642 15 06

Oddział Szczecin
ul. Bohaterów Warszawy 34/35
70-340 Szczecin
tel.: (091) 886 00 05
ew. mobil.: 0 501 017 281

e-mail: biuro@ecd.az.pl
www.ecd.az.pl

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	4
2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu	4
2.1. Położenie, powierzchnia, ludność.....	4
2.2. Środowisko przyrodnicze.....	7
2.2.1. Geologia	8
2.2.2. Zasoby naturalne	9
2.2.3. Gleby	11
2.2.4. Hydrogeologia i hydrografia	12
2.2.5. Klimat.....	16
2.2.6. Lasy i tereny zieleni	17
2.2.7. Użytki rolne	18
2.2.8. Ochrona przyrody	19
2.3. Turystyka i rekreacja.....	25
2.4. Zagospodarowanie przestrzenne.....	28
2.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego	28
2.4.2. Infrastruktura techniczna.....	28
2.4.3. Własność nieruchomości	40
2.4.4. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego.....	41
2.4.5. Identyfikacja problemów	43
2.5. Gospodarka	43
2.5.1. Rolnictwo	43
2.5.2. Dziedziny pozarolnicze	50
2.5.3. Identyfikacja problemów	53
2.6. Sfera społeczna.....	53
2.6.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu.....	53
2.6.2. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa	57
2.6.3. Identyfikacja problemów	72
2.7. Analiza SWOT dla Gminy Widuchowa.....	73
3. Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze	79

4.	Realizacja zadań i projektów	84
4.1.	Zrealizowane projekty i / lub zadania inwestycyjne w latach 2004 – 2006.....	84
4.2.	Planowane projekty i / lub zadania inwestycyjne na lata 2007 – 2015.....	85
5.	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć planu rozwoju lokalnego	87
6.	Plan finansowy na lata 2007 – 2015.....	89
7.	System wdrażania	96
8.	Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	96

1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Obszarem realizacji niniejszego Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Widuchowa jest teren całej gminy, a czasookres jego wdrażania zbieżny jest z okresem programowania Unii Europejskiej. Obejmuje lata 2007-2015.

Wskazany dokument swoimi założeniami nawiązuje do poprzedniego Planu Rozwoju Lokalnego z lat 2004 – 2006, uaktualniając dokonane tam zapisy.

Przedział lat 2007 – 2015 pozwala w miarę precyzyjnie określić harmonogram i hierarchię priorytetów do realizacji w tym okresie z jednoczesnym określeniem wielkości planowanych kosztów tych przedsięwzięć.

Wypracowany w drodze konsensusu społecznego i zaakceptowany przez społeczność lokalną dokument zawierający Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007 - 2015 danej jednostki jest wyznacznikiem działań dla wszystkich podmiotów zlokalizowanych lub obejmujących swym zasięgiem opisany obszar. PRL jest ostatecznie funkcją władzy. Wykonania jej nie można powierzyć nikomu, nie można równocześnie zdjąć z siebie odpowiedzialności za jej skutki (lub ich brak). Nie można również nie mieć jasno określonego planu, brak go lub źle sporządzony, bowiem plan spowoduje, że najlepiej wykonywane funkcje zarządzania - organizowanie, dobór personelu i środków, zarządzanie i kontrolowanie - nie doprowadzą do osiągnięcia pożądaných celów.

2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu

2.1. Położenie, powierzchnia, ludność

Gmina Widuchowa położona jest w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w środkowo – zachodniej części powiatu gryfińskiego. Graniczy ona od strony północnej z gminą Gryfino, od strony wschodniej z gminą Banie, od strony południowej z gminą Chojna, natomiast od strony zachodniej przez rzekę Odrę z Republiką Federalną Niemiec. Jest jedną ze 114 gmin województwa. Gmina zajmuje powierzchnię 210 km². W skład gminy wchodzi 14 jednostek osadniczych. Siedzibą gminy jest miejscowość Widuchowa – (położenie geograficzne N 53°07' E 14°22'), która liczy 1377 mieszkańców. Ogółem liczba mieszkańców zamieszkujących gminę Widuchowa wynosi 5562 (stan na rok 2006) co jest wynikiem przeciętnym na tle innych gmin regionu.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren gminy należą: droga krajowa nr 31, droga wojewódzka nr 122 oraz zelektryfikowana linia kolei normalnotorowej relacji Kostrzyń – Szczecin.

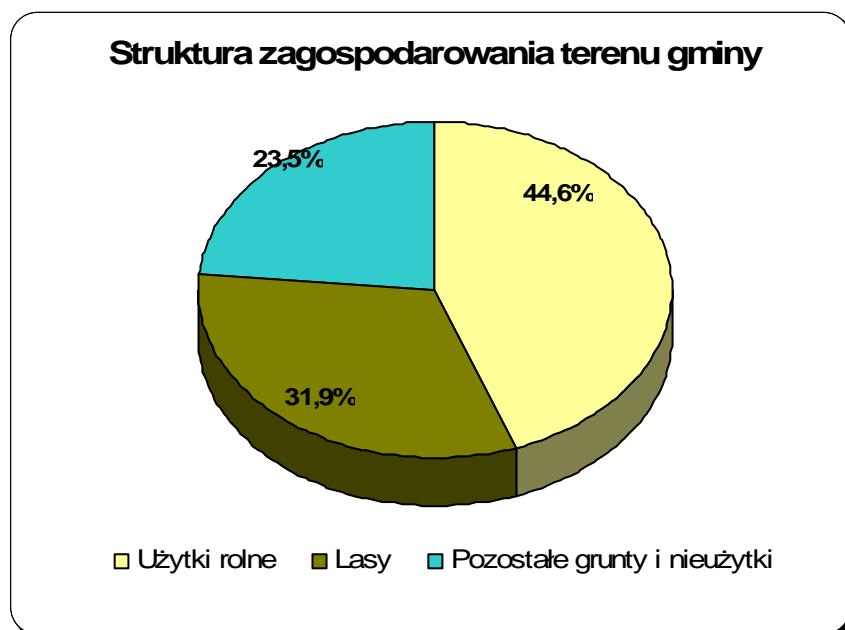
Zarówno pod względem obszaru jak i zaludnienia gmina Widuchowa należy do jednych z większych gmin w regionie.

Wewnętrzna struktura powierzchni gminy w odniesieniu do województwa i gmin wiejskich przedstawia się następująco:

Lp.	Wyszczególnienie	Województwo [%]	Gminy Wiejskie [%]	Gmina Widuchowa [ha]	Struktura [%]
1	Grunty zabudowane i zurbanizowane	6,2	5,5	632	3,02
2	Wody	12,6	10,3	1179	5,63
3	Użytki rolne	48,7	54,1	9340	44,56
4	Użytki leśne	34,6	32,3	6695	31,94
5	tereny inne	16,7	13,6	3113	14,85
	Ogółem pow.	100,0	100,0	20959	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Przedstawione powyżej zestawienie wykazuje zdecydowanie rolniczy i leśny charakter gminy. Poniżej przedstawiono strukturę zagospodarowania Gminy na wykresie:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Szczegółowo strukturę użytkowania gruntów wg stanu na dzień 1 stycznia 2007r. przedstawiono w tabeli poniżej:

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]	
Powierzchnia ogólna	20 959	100	
Użytki rolne	9340	44,6	
grunty orne	7634	36,4	
Sady	42	0,2	
łąki trwałe	1080	5,15	
pastwiska trwałe	326	1,55	
grunty rolne zabudowane	182	0,87	
grunty pod stawami	0	0,0	
grunty pod rowami	76	0,36	
Użytki leśne	6695	31,9	
lasy	6617	31,6	
grunty zadrzewione i zakrzewione	78	0,37	
Grunty zabudowane i zurbanizowane	632	3,01	
tereny mieszkalne	7	0,03	
tereny przemysłowe	17	0,08	
inne tereny zabudowane	12	0,06	
zurbanizowane tereny niezabudowane	45	0,21	
tereny rekreacyjne wypoczynkowe	37	0,18	
tereny komunikacyjne	drogi	440	2,10
	kolejowe	67	0,32
	inne	0	0
użytki kopalne	7	0,03	
Wody	1179	5,63	
powierzchniowe płynące	913	4,36	
powierzchniowe stojące	266	1,27	
Tereny inne	3113	14,9	
użytki ekologiczne	0	0	
nieużytki	3007	14,3	
tereny różne	106	0,5	

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

2.2. Środowisko przyrodnicze

Materiały do charakterystyki środowiska wykorzystano z posiadanego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Widuchowa i Programu Ochrony Środowiska.

Zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg Kondrackiego obszar gminy leży w zasięgu prowincji Niż Środkowoeuropejski i podprowincji Pobrzeże Południowo – Bałtyckie. Teren gminy leży w granicach makroregionu Pobrzeże Szczecińskie oraz makroregionu Pojezierze Zachodniopomorskie. W skład pierwszego makroregionu wchodzi część mezoregionu Doliny Dolnej Odry oraz niewielki skrawek Równiny Wełtyńskiej, natomiast w skład drugiego makroregionu wchodzi północno – zachodnia część Pojezierza Myśliborskiego.

Dolina Dolnej Odry – długość tej doliny dochodzi do 100 km a powierzchnia wynosi 738 km². Swym zasięgiem obejmuje od południa okolice jeziora Dąbie, od północy – ujście Odry. Teren ten charakteryzuje się małym urozmaiceniem rzeźby terenu, wysokości bezwzględne wahają się tu od 0 do 10 m n.p.m. Dolina wyłożona jest do 25 metrów aluwiami rzecznyymi powstałymi wskutek wylewowej działalności rzeki. Nad złożami piasków i żwirów występuje warstwa torfu o miąższości od 5 do 9 metrów.

Równina Wełtyńska – położona jest na prawym brzegu Odry na południe od puszczy Bukowej. Teren jest lekko falisty, zbudowany z gliny morenowej i zajmuje powierzchnię 969 km². Średnie wzniesienia nie przekraczają 50 m n.p.m. Jest to typowa morena denna o rzeźbie niskofalistej, krajobraz której urozmaicają jeziora.

Pojezierze Myśliborskie – rozciąga się na obszarze około 1813 km² pomiędzy doliną Odry a doliną górnej Płoni. Dzięki dość dużym różnicom wysokości krajobrazu (od 167 m n.p.m. do 110 m n.p.m.) obszar ten charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem terenu. Moreny czołowe i rynny lodowcowe, ułożone prostopadle w stosunku do tych pierwszych wyznaczają różnorodne ukształtowanie tego terenu wraz z licznymi jeziorami (w tym największe z nich jezioro Myśliborskie).

Teren, na którym położona jest gmina Widuchowa pod względem klimatycznym leży na granicy dwóch obszarów wynikające z podziału na dzielnice klimatyczne. Północna część obszaru różni się od południowej, jest stosunkowo ciepła i sucha. Pokrywa śnieżna trwa 40 - 60 dni, przymrozki trafiają się w ciągu dwóch miesięcy. Średni opad roczny wynosi 450 – 600 mm, a liczba godzin ze słońcem jest stosunkowo duża.

2.2.1. Geologia

Obszar gminy Widuchowa leży na obszarze względnie słabo rozpoznanym pod względem geologicznym. Powierzchniowa budowa geologiczna obszaru gminy to utwory plejstoceniowe i holoceniowe. Utwory plejstocenu to materiały związane ze zlodowaczeniem północnopolskim, stadiem głównym fazy pomorskiej. Podstawowymi utworami geologicznymi są tu gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe, piaski, żwiry i głazy moren czołowych, piaski i żwiry oraz mułki kemów i teras kemowych oraz piaski rzeczne teras nadzalewowych.

Plejstocen

- Gliny morenowe zajmują dość znaczne obszary na terenie gminy Widuchowa, zajmując jeden poziom; nie występują jednak w dolinie Odry i Rurzyca. Powierzchnia stropowa występuje na wysokości od 40 do 90 m n.p.m.
- Gliny zwałowe nie tworzą jednolitych, masywnych poziomów, a przewarstwienia piaszczyste są częste. W okolicach Rynicy miąższość wynosi 12 metrów od powierzchni, występują również przewarstwienia piaskowe.
- Piaski i żwiry polodowcowe występują w odsłonięciu przy stacji PKP, jak również w otworze wiertniczym Rynicy. Miąższość tych osadów waha się w granicach 10 – 20 metrów.
- Piaski i żwiry lodowcowe występują na terenie gminy w wielu miejscach na powierzchni moreny dennej i stokach wzgórz morenowych. Tworzą pokrywy o miąższości od 1 do 3 metrów.
- Gliny, piaski, żwiry i głazy moren czołowych. Utwory te budują łuk moren czołowych ciągnący się na południowy – zachód i południe od Jeziora Kielbice, a także materiały bezpośredniej akumulacji lądolodu w okolicy Dębogóry, Bolkowic i Lubicza. Ich miąższość dochodzi do 27 metrów.
- Piaski i żwiry teras kemowych. Na obszarze gminy występują one na szlaku odpływu wód roztopowych Lubicz – Jezioro Kielbice i dalej na południe po granice gminy. Ich miąższość sięga 10 metrów.
- Żwiry, piaski i mułki miejscami gliny kemów oraz gliny na piaskach i mułkach kemowych. Utwory te tworzą rozległą strefę form marginalnych subfazy mielęcińskiej. Zajmują one część wysoczyzny i łobu lodowego doliny Odry. Miąższość materiałów waha się od 5 do 30 metrów w zależności od wysokości bezwzględnej form kemowych.
- Piaski i żwiry wodnolodowcowe górne na glinach zwałowych. Ich miąższość wynosi 3- 5 metrów. Występują głównie w południowej części gminy, w okolicach Polesin, jak również pomiędzy Ognicą a Rynicą.

- Piaski rzeczne terasowe zalegają w kilku poziomach terasowych: 20-25m, 13-15m, 8-12m oraz do 15m. Zbudowane są przeważnie z piasków z domieszką żwirków.
- Piaski eoliczne występują na piaskach rzecznych teras nadzalewowych oraz na piaskach i żwirach wodnolodowcowych górnych. Miąższość ich sięga od 1 do 2 metrów.
- Piaski stożków napływowych. Występują na powierzchni rzecznych teras nadzalewowych między Ognicą a Rynicą. Miąższość ich jest niewielka i wynosi od 1 do 5 metrów.

Holocen

- Piaski rzeczne teras zalewowych. Zalegają na wysokości 2 do 3,5 metrów n.p. rzeki. Miąższości tych utworów sięga kilkunastu metrów.
- Piaski i gliny deluwialne, występują na zboczach dolin i dolinek silnie rozcinających wysoczyznę. Miąższość ich sięga do 5 m.
- Namuły piaszczyste den dolinnych na piaskach i żwirach lodowcowych i glinach zwałowych. Namuły piaszczyste na żwirach i piaskach lodowcowych występują głównie na północ od Ognicy, a na glinach zwałowych na południe od Lubiczyna.
- Gytie. Na opisywanym obszarze występują pod torfami w obrębie prawie wszystkich torfowisk poza doliną Odry. Miąższość ich wynosi od 2 do 3 metrów. Najczęściej są to gytie wapienne, czasem sapropelowe i detrytusowe.
- Torfy. Występują na terenie gminy przeważnie jako torfy niskie. Miąższość ich waha się w granicach od 2 do 4 metrów. Miejscem ich występowania są okolice Bolkowic, Krzywina, doliny Rurzycy
- Mułki z domieszką piasków (mady, miejscami na torfach niskich). Występują powszechnie na Międzyodrze wzdłuż koryt starorzeczy oraz Odry Zachodniej i Regalicy. Ich miąższość sięga miejscami do 4 metrów, co związane jest z prowadzeniem prac regulacyjnych na obu ramionach Odry.

2.2.2. Zasoby naturalne

Gmina Widuchowa bogata jest w surowce mineralne. Podzielono je na surowce energetyczne, chemiczne oraz skalne. Do pierwszej grupy – surowców energetycznych należą:

- złoża węgla brunatnego występujące w obrębie garbu Rynica – Żelechowo położonego w środkowej części gminy. Ze względu na głębokość zalegania warstwy jest to złożo nieeksploatowane.

- złoża torfów, które są zlokalizowane na całym obszarze gminy. Część torfów posiada wartość opałową, jednak większość z racji swoich właściwości fizyko-chemicznych nadaje się głównie do wykorzystania rolniczego. Taki kierunek wykorzystania tego surowca wydaje się być korzystniejszy ekologicznie, jak również wymagany odpowiednimi rozporządzeniami. Torfowiska występujące na terenie gminy są przeważnie utworami dolinnymi (doliny Odry i Rurzyca) lub występującymi w zagłębieniach bezodpływowych na terenie wysoczyzny i obszarze wzgórz kemowych i moren czołowych
- złoża soli kamiennej - złożę tego surowca występuje na dużych głębokościach w okolicy Widuchowej i jest częścią większej struktury występującej również na terenie Niemiec.

Druga grupa to surowce skalne, wśród których wyróżnia się:

- Margle ilaste i mułowce - występują na północ od miejscowości Dębogóra, jednak ze względu na głębokość warstwy zalegania ich eksploatacja nie jest opłacalna
- Gliny zwałowe – występują na całym obszarze wysoczyzny polskiej. Najbardziej miększe pokłady glin występują w okolicach Bolkowic, Krzywina i Dębogóry. Jednakże dotychczas eksploatację prowadzono w małych gliniankach jedynie na potrzeby lokalne
- Piaski i żwiry wodnolodowcowe – Zajmują dość rozległe powierzchniowo obszary w gminie głównie pomiędzy Widuchową a Rynicą. Eksploatacja piasków i żwirów odbywa się w kemie położonym na północ od Krzywina. Wielkość wyrobiska wynosi 20x40 metrów, a wysokość ścian około 6 metrów. Ponadto niewielka piaskownia znajduje się na południowy – wschód od Lubicza. Wydobycie to zaspokaja potrzeby lokalne okolicznych mieszkańców.
- Piaski drobnoziarniste mioceńskie – Występowanie tych utworów możemy zaobserwować na zachód od Dębogóry. Złożę to w przeszłości było eksploatowane. Pozostałe rodzaje piasków drobnoziarnistych nie stanowią znacznego udziału w wydobyciu surowców skalnych i ich wydobycie odbywa się głównie w niewielkich wyrobiskach na potrzeby lokalne mieszkańców jak również dla usypywania wałów przeciwpowodziowych.
- Gytie – Występują najczęściej pod torfami na północ od Krzywina, gdzie miąższość ich sięga 6 metrów pod nakładem torfowym o grubości około 1 metra. Ponadto eksploatowane złoża znajdują się w okolicach Kłodowa, a także Marzkowa. Pod względem jakościowym są to gytie bardzo zróżnicowane. Uwzględniając zasady ekologii, najważniejszym zagospodarowaniem materiału wyrobiskowego powinno być przeznaczenie na nawozy wapniowe w rolnictwie.

2.2.3. Gleby

Użytki rolne zajmują 9340 ha, co stanowi 44,6% pow. gminy. Na terenie gminy występują gleby żyzne, przeważnie 3-ego do V-ego kompleksu przydatności rolnej.

Obszar gminy charakteryzuje się występowaniem gleb, pod względem bonitacji gruntów ornych, od IIIb do VIz i pod względem bonitacji użytków zielonych od III do VIz.

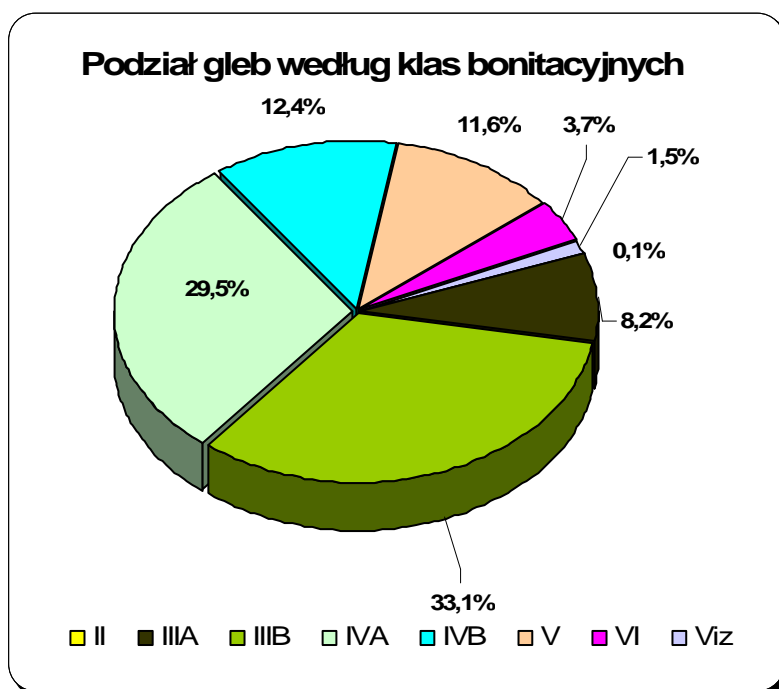
Na terenie gminy Widuchowa wyróżniono następujące typy gleb: bielcowe i pseudobielcowe, brunatne właściwe, brunatne wylugowane i kwaśne, czarne ziemie właściwe, czarne ziemie zdegradowane, gleby mułowo – torfowe i torfowo – mułowe, mady, mady glejowe, gleby torfowe i murszowo – torfowe oraz murszowo – mineralne. Gleby bielcowe i pseudobielcowe zajmują największe powierzchnie we wschodniej części gminy. Na terenie gminy dominują gleby średniej jakości (klasa IIIb i IVa, IVb, których łączny udział wynosi 75% oraz gleby słabe (V klasa) z 11,6 % udziałem w powierzchni gruntów ornych i najslabsze (VI klasa) – 5,2 %. Gleby średnio dobrej jakości (IIIa) zajmują 8,2%. Gleby orne najlepsze i bardzo dobre na omawianym terenie nie występują. Najlepsze jakościowo gleby występują w części wschodniej gminy i częściowo w środkowej.

Udział poszczególnych klas glebowych w obrębie gruntów ornych i użytków zielonych przedstawia się jak niżej:

Klasa bonitacyjna gruntów ornych	Powierzchnia w [ha]	Powierzchnia w % w stosunku do powierzchni gruntów ornych
I	0,0	0,0
II	4,0	0,0
III a	625,0	8,2
III b	2.526,9	33,1
IV a	2.251,0	29,5
IV b	944,6	12,4
V	885,5	11,6
VI	282,5	3,7
VI z	114,5	1,5
RAZEM	7.634,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Poniżej przedstawiono % podział gleb wg klas bonitacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

2.2.4. Hydrogeologia i hydrografia

Większa część obszaru działania RZGW Szczecin posiada ustalone zasoby dyspozycyjne wód podziemnych. Zasoby te zostały ustalone w dokumentacjach geologicznych i zatwierdzone w latach 1994-2001. Łącznie zasoby dyspozycyjne wód podziemnych określono na obszarze 12235,9 km² co stanowi 59,2% obszaru działania RZGW Szczecin. W podziale na jednostki hydrograficzne obszar gminy został zaliczony do zachodniej części rejonu Południowopomorskiego (Malinowski 1999). Pierwszy poziom zalegania wód gruntowych kształtuje się w zależności od budowy geomorfologicznej podłoża. Najpłycej wody gruntowe występują na terenach dolin rzecznych. Głębokość zalegania waha się od 0,0 do 2,0 metrów. Przykładem mogą tu być obszary Międzyodrza. Kolejną klasę głębokości stanowią obszary o głębokości zalegania wód na poziomie 10,0 – 15,0 metrów. Są to najczęściej obszary wysoczyzny morenowej i sandrów. Natomiast w strefie wzgórz i pagórków moreny czołowej oraz kemów poziom zalegania kształtuje się na głębokości 5,0 – 30,0 metrów. Ponadto poziom wody gruntowej ulega zmianom sezonowym, najniższy poziom notuje się w miesiącach letnich, natomiast maksimum w miesiącach wiosennych

Środowisko wodne na obszarze gminy tworzą wody podziemne i powierzchniowe.

❖ wody podziemne

Podstawowe znaczenie dla gospodarki człowieka mają tzw. użytkowe poziomy wodonośne. Występują one głównie w osadach czwartorzędowych, piaszczysto – żwirowych różnej genezy, oraz trzeciorzędowych. Są one zasilane przede wszystkim infiltracyjnie.

Generalnie wody podziemne na obszarze gminy Widuchowa są dobrej jakości i wymagają tylko prostego uzdatniania.

Teren gminy Widuchowa nie znajduje się w bezpośrednim obszarze żadnego GZWP.

Najbliższym zbiornikiem dla tego obszaru jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych Q_{M,T_r} nr 134. Jego szacunkowe zasoby szacowane są na 29 tys m^3/d , a średnia głębokość 55 metrów. Jest to zbiornik o genezie międzymorenowej, pochodzenia trzeciorzędowego.

Ponadto na zachód od miasta Szczecina położony jest GZWP Q_{KM} nr 122 – w ośrodku porowym w piętrze czwartorzędowym (wg. Państwowego Instytutu Geologicznego). Obejmuje on zbiorniki o różnej genezie: doliny kopalnej i międzymorenowy.

W podregionie doliny dolnej Odry znajduje się zbiornik wód podziemnych o powierzchni 133 km^2 i zasobach wody szacowanych na ok. 38,4 tys. m^3/d .

Wody te zostały zakwalifikowane do II klasy czystości.

Gmina Widuchowa posiada 9 ujęć wody podziemnej. Poprzez korzystanie z zasobów wód podziemnych doprowadza się do ingerencji w środowisko przyrodnicze i powoduje się pewne zmiany dotyczące zmniejszenia pokładów wody, powstawania lejów depresyjnych i obniżenia jakości wód. Wody pobierane w gminie Widuchowa, pochodzą głównie z zasobów wody podziemnej utworów czwartorzędowych i stosowane są najczęściej do celów bytowo - gospodarczych mieszkańców. W celu ograniczenia wpływu na zasób i jakość wód podziemnych wprowadza się strefy ochrony wokół ujęć tych wód.

❖ wody powierzchniowe

Pod względem zasobności w wody powierzchniowe powiat Gryfiński, do którego należy gmina Widuchowa zaliczany jest do obszarów o dość wysokiej zasobności.

Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Łączna długość cieków podstawowych wynosi 58,8 km, natomiast długość rowów szczegółowych i kanałów wynosi 161,1 km. Ich zadaniem jest odprowadzenie nadmiaru wód z terenów podmokłych. Łączna powierzchnia wód powierzchniowych na terenie gminy wynosi 1157 ha, co stanowi 5,51% jej ogólnego obszaru. Główną część zasobów wodnych gminy stanowi obszar Międzyodrza.

Na terenie gminy, główne stosunki wodne wyznacza **rzeka Odra** tworząca zlewnię I rzędu wraz z rzeką Rurzycą (rzeka II rzędu). Rzeki omawianego terenu mają charakter nizinny, cechuje je powolny nurt i małe wartości przepływu wód w jednostce czasu.

Odra stanowi istotny element zagospodarowania terenu i występuje w dwóch układach infrastruktury technicznej, w gospodarce wodnej oraz w systemie transportowym jako element jednej z jego gałęzi. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 19,7 km. W 704,1 km, powyżej jazu w Widuchowej rzeka dzieli się na dwa ramiona: Odrę Wschodnią (do 728,0 km) i Odrę Zachodnią (od 0,0 do 23,1 km). Odra Zachodnia stanowi pierwotne koryto rzeki, natomiast Odra Wschodnia na odcinku od Widuchowej do Gryfina powstała jako sztucznie wykopany przekop. Obecnie większość wód płynie Odrą Wschodnią, która od przekopu Klucz-Ustowo w 730,5 km zwana jest Regalicą. Obszar pomiędzy Odrą Wschodnią, a Odrą Zachodnią pocięty jest gęstą siecią starorzeczy, kanałów i rozlewisk o łącznej długości ponad 200 km. Ten rozbudowany system hydrologiczny kształtuje w głównej mierze stosunki wodne w okolicy, wpływając zarówno na warunki klimatyczne jak i przyrodnicze.

Rzeka Rurzyca – Rzeka przepływa południowo – zachodnim fragmentem gminy. Powyżej Trzcina-Zdroju rzeka przepływa przez Jezioro Klasztorne i Trzygłowskie. W zlewni Rurzycy znajdują się jeziora Mętno oraz Ostrów. Całkowita długość rzeki wynosi 43,6 km, a zlewnia posiada powierzchnię 417,0 km². Długość rzeki na terenie gminy wynosi 3,1 km. Jedynym dopływem jest rzeka Kalica, która wpływa do Rurzycy w rejonie Chojny. Większość wód zasilających Rurzycę pochodzi z podmokłych gruntów oraz niewielkich strumieni. Przepływ miarodajny SNQ dla przekroju ujściowego wynosi 0,77 m³/s. Zlewnia rzeki ma charakter rolniczy. Rzeka przepływa w południowej części gminy i uchodzi do rzeki Odry jako jej prawobrzeżny dopływ na południe od miejscowości Ognica. Na rzece brak obwałowań przeciwpowodziowych.

Przez północną część gminy przepływa rzeka **Struga Marwicka**, Jej łączna długość wynosi 21,5 km. Uchodzi ona do Wschodniej Odry, stanowiąc jej prawobrzeżny dopływ. Łączna długość obwałowań na rzece wynosi 2 km.

Ponadto sieć hydrograficzną na terenie gminy tworzy sieć licznych kanałów i rowów melioracyjnych.

Do pozostałych cieków wodnych występujących na terenie gminy zaliczamy:

- Kanał Betleja
- Kanał K-8
- Kanał Ślepy
- Kanał Marwice 4

- Kanał Marwice 5
- Kanał Żelechowo 1
- Kanał Żelechowo 2
- Kanał Lubicz
- Kanał Krzywin
- Kanał Rurka
- Kanał Rynica – Ognica

Wszystkie ciekę charakteryzuje śnieżno – deszczowy system zasilania, z dwoma wysokimi stanami wody w ciągu roku oraz jednym minimum. Po osiągnięciu wiosennego maksimum (w okresie pomiędzy styczniem a kwietniem), stany wody i przepływy rzek zmniejszają się. Wezbrania letnie (lipiec, sierpień) są zdecydowanie mniejsze od wiosennych. Minimum przypada generalnie pomiędzy lipcem i październikiem. Przejścia od stanów najwyższych do najniższych są łagodne, a różnice pomiędzy średnimi miesięcznymi stanami maksymalnymi i średnimi miesięcznymi stanami minimalnymi są niewielkie.

Ponadto na terenie gminy Widuchowa znajduje się wiele naturalnych zbiorników wodnych. Powstały one na skutek obecności lodowca i tworzą obecnie malowniczy krajobraz. Czynniki kształtującymi misy jezior były: żłobienie i akumulacja lodowca, erozja wód lodowcowych i wytapianie się brył martwego lodu. W zależności od sposobu powstawania wyróżniamy jeziora rynnowe, morenowe oraz sandrowe. Większość z nich występuje na obszarze gminy.

Do największych jezior na terenie gminy należą: jeziora Kielbice (71,6 ha) i Lubicz (30,2 ha). Istnieją także inne mniejsze jeziora, a mianowicie:

- Lipienko o powierzchni 20,2 ha,
- Kłodowskie o powierzchni 10,9 ha
- Marzkowo o powierzchni 11,8 ha,
- Sumy (Okólno) o powierzchni 11,1 ha, a także
- Wilczkowo (Wielkie) o powierzchni 9,3 ha.

Na terenie gminy znajduje się również jedno kąpielisko objęte nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gryfinie. Jest to kąpielisko niestrzeżone, zlokalizowane nad jeziorem Kielbice a także 5 stawów rybnych, są one w użytkowaniu osób prywatnych. Wszystkie funkcjonują na podstawie ważnych pozwoleń wodno-prawnych, wydawanych przez Starostwo Powiatowe lub Urząd Wojewódzki.

2.2.5. Klimat

Teren na którym położona jest gmina Widuchowa pod względem klimatycznym leży na granicy dwóch obszarów wynikające z podziału na dzielnice klimatyczne. Północna część obszaru różni się od południowej, jest stosunkowo ciepła i sucha. Pokrywa śnieżna trwa 40 - 60 dni, przymrozki trafiają się w ciągu dwóch miesięcy. Średni opad roczny wynosi 450 – 600 mm, a liczba godzin ze słońcem jest stosunkowo duża.

Przebieg średnich temperatur miesięcznych wyznacza dwa ważne dla rolnictwa okresy: gospodarczy i wegetacyjny. Okres gospodarczy rozpoczyna się między 16 a 20 marca, a kończy się między 27 listopada, a 4 grudnia. Trwa więc 252 do 262 dni, a okres wegetacyjny rozpoczyna się na przełomie marca i kwietnia, a kończy się w pierwszej dekadzie listopada i trwa od 217 do 223 dni. Stopień wystąpienia szkód gradowych i przymrozków w okresie wegetacji jest dość wysoki. Zdarzają się one zarówno wiosną (początek wegetacji) jak i jesienią, w czasie dojrzewania roślin o długim okresie rozwojowym. Przymrozki w wielu miejscach w kwietniu stanowią 70%, a w październiku 20% ogólnej liczby dni z przymrozkami okresu wegetacyjnego.

Klimat w części południowej gminy ma charakter przejściowy pomiędzy chłodnym i dość wilgotnym klimatem morskim, a suchym i ciepłym klimatem charakteryzującym dorzecza środkowej Warty i środkowej Wisły. Dni z przymrozkami jest tutaj ponad 100, a opady wynoszą średniorocznie około 550 mm. Czas trwania pokrywy śnieżnej, tak samo jak na północy gminy, trwa od 40 do 60 dni.

Pod względem czasu trwania okresu wegetacji część południowa nie różni się bardzo od północy regionu. Okres wegetacji zaczyna się z początkiem kwietnia i kończy się z początkiem listopada.

Temperatury powietrza w obydwu dzielnicach klimatycznych są zbliżone i wynoszą średnio w ciągu roku ok. 9o C.

W warunkach klimatu lokalnego obserwuje się pewne różnice pomiędzy użytkowanymi rolniczo obszarami wysoczyzny morenowej i wyżej położonymi fragmentami teras nadzalewowych a wilgotnymi, zajętyymi przez użytki zielone oraz doliny Odry i większymi dolinkami bocznymi. Te pierwsze charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością powietrza i dobrym przewietrzaniem. Mniej korzystnymi lub nawet niekorzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi, częstym występowaniem mgieł, zastoisk chłodnego powietrza i inwersji temperatur oraz zdecydowanie ukierunkowanym przewietrzaniem wyróżniają się dna większych obniżen dolinnych. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacienienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym

składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.2.6. Lasy i tereny zieleni

Lasy i grunty leśne zajmują 6.695 ha. tj. 31,9% powierzchni gminy. Obszar gminy jest w zasięgu administracyjnym 3 nadleśnictw. Największa powierzchnia leśna jest zarządzana przez Nadleśnictwo Chojna (5.193 ha (w tym 4815 ha powierzchni leśnej) oraz Nadleśnictwo Gryfino (2.341,4 ha (w tym 2.349,08 ha powierzchni leśnej). Natomiast lasy administrowane przez Nadleśnictwo Myślibórz stanowią niewielki procent ogółu użytków leśnych (4,96 ha).

Największy procentowy udział powierzchni lasów zajmują siedliska lasów świeżych (31,2%), lasów mieszanych świeżych (29,1%) oraz borów mieszanych świeżych (27,1).

W składzie drzewostanowym dominująca rolę pełni sosna (66,7%), brzoza (9,3%), dąb (8,4%) oraz olsza (6,2%). Pozostałe gatunki takie jak: olsza, topola, buk, modrzew czy świerk pełnią rolę pomniejszą. Stan lasów na terenie gminy Widuchowa został określony jako dobry.

Obecnie w ramach wniosków złożonych przez Agencję Nieruchomości Rolnych, Nadleśnictwa i indywidualnych rolników przewiduje się objąć zalesieniami powierzchnię około 400 ha.

Ponadto waloryzacja przyrodnicza przeprowadzona na terenie gminy potwierdziła występowanie szeregu cennych i rzadkich zbiorowisk leśnych. Zbiorowiska te nie stanowią dużych powierzchniowo obszarów jednak ze względu na swoje walory przyrodnicze pełniące ważną rolę w systemie biocenotycznym. Są to:

1. łąg wierzbowo – topolowy oraz łąg topolowy występujące na niewielkich rozproszonych i szczytkowych fragmentach na aluwiach Odry;
2. bór bagienny jedyny jego płat znaleziono w oddziale leśnictwa Rynica
3. podgórski łąg wiązowy zanotowany jedynie na obszarze projektowanego rezerwatu „Widuchowskie Góry”;
4. świetlista dąbrowa obserwowana podobnie jedynie na obszarze projektowanego rezerwatu „Widuchowskie Góry”.

Ważną rolę w systemie ekologicznym gminy oprócz dość wysokiej lesistości, spełnia roślinność nieleśna, czyli zieleń śródpolna, zieleń parkowa, pałacowo-dworska oraz zieleń cmentarna.

Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym, przydrożne i przywodne pełnią rolę migracyjnych korytarzy środowiskowych, urozmaicają krajobraz gminy, podnoszą walory estetyczno-krajobrazowe oraz spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcję zabezpieczającą

przed procesami erozyjnymi i stepowaniem. Ponadto, regulują stosunki wodne i poprawiają lokalny agroklimat.

Na terenie gminy Widuchowa najistotniejsze kompleksy zadrzewień śródpolnych zlokalizowane są wzdłuż większości dróg, a także w rejonie oczek wodnych, cieków, rowów i miedz. W zadrzewieniach przeważają takie gatunki jak grusza, topole, wierzby, kasztanowce, jesiony oraz olsze czarne, a także kruszyna pospolita, kalina koralowa. Istniejące już zadrzewienia i zakrzaczenia winny podlegać systematycznym pracom pielęgnacyjnym i renowacji oraz w razie konieczności rozbudowie. Zieleń cmentarna stanowi uzupełnienie roślinności na terenie gminy.

Teren gminy charakteryzuje się małym zróżnicowaniem zieleni pałacowo - dworskiej. Do parków wpisanych do rejestru zabytków dworsko – pałacowych należą XIX wieczne parki pałacowo – dworskie w Bolkowicach i Dębogórze. Wymienione obiekty są wartościowymi elementami środowiska przyrodniczego, co wynika z ich naturalistycznego krajobrazowego charakteru. Zostały, bowiem głównie założone na bazie roślinności naturalnej, głównie o charakterze łągowym lub gądownym.

2.2.7. Użytki rolne

Gmina Widuchowa jest typowo rolnicza. Użytki rolne zajmują 9,34 tys. ha i stanowią 44,6% wszystkich ziem w gminie. Są to gleby urodzajne, co przy korzystnych elementach środowiska agroprzyrodniczego klasyfikuje gminę jako obszar o dobrej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne, zajmujące 7,63 tys. ha (70,9 %). Użytki zielone zajmują 1,08 tys. ha, czyli 11,56 % powierzchni. Wg gleboznawczej klasyfikacji gruntów, na obszarze gminy występują w różnym udziale gleby wszystkich klas bonitacyjnych (poza pierwszą) co obrazują poniższe tabele:

Udział klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych

Klasa bonitacyjna gruntów ornych	Powierzchnia w [ha]	Powierzchnia w % w stosunku do powierzchni gruntów ornych
I	0,0	0,0
II	4,0	0,0
III a	625,0	8,2
III b	2.526,9	33,1
IV a	2.251,0	29,5

IV b	944,6	12,4
V	885,5	11,6
VI	282,5	3,7
VI z	114,5	1,5
RAZEM	7.634,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Zróźnicowanie środowiska glebowego pod względem potencjału produkcyjnego i ekologicznej różnorodności ekosystemów polnych odzwierciedlają kompleksy glebowo-rolnicze, stanowiące swoiste rodzaje siedlisk polnych.

2.2.8. Ochrona przyrody

Na obszarze gminy Widuchowa ustanowione są następujące formy ochrony środowiska przyrodniczego (w oparciu o ustawy: o ochronie przyrody, o lasach, o ochronie dóbr kultury):

- parki krajobrazowe
- rezerваты przyrody
- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne
- obszary chronionego krajobrazu
- ochrona gatunkowa
- strefowa ochrona miejsc występowania i rozrodu zwierząt

Świat zwierząt reprezentowany jest przez gatunki płazów, gadów, ssaków, ptaków i ryb. Wśród płazów występujących na tym terenie występują gatunki zagrożone wyginięciem w skali Polski. Są to: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha paskówka, rzekotka i żaba śmieszka. Do gatunków gadów należą żółw błotny, padalec, jaszczurki i zaskroniec. Ptaki reprezentowane są przez ok. 250 gatunków w tym bielik, rybołów, kania czarna, bocian czarny, żuraw. Główne ich koncentracje znajdują się w Dolinie Odry.

Z gatunków ssaków wymienić należy przede wszystkim bobra, wilka oraz wydrę.

Na terenie gminy powszechnie występuje także zwierzyna płowa i czarna. Najliczniejsze populacje tworzą jelenie, daniiele, dziki i sarny. Obszary podmokłe zamieszkiwane są również przez łosie.

Do najliczniej występujących gatunków ryb należą: leszcz, krap, płoć, szczupak, węgorz, sum, okoń, sandacz. Spośród rzadkich gatunków możemy spotkać piskorza, sumika karłowatego, minoga rzeczny oraz miętusa.

Na terenie gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu:

Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy „Doliny Dolnej Odry”, powołany 1 kwietnia 1993 r. Park leży między dwoma ramionami Odry, Odry Zachodniej i Odry Wschodniej, obejmuje tereny zalewowe rzeki Odry - tak zwane Międzyodrzie. Powierzchnia parku wynosi obecnie 6009 ha w tym na terenie gminy 24032 ha. Park jest miejscem bytowania fauny i flory związanej ze środowiskiem wodnym i bagiennym.

Rezerваты przyrody:

- Obecnie nieustanowione.

Planowany jest natomiast rezerwat Widuchowskie Górkі o powierzchni 67 ha, który miałby objąć lasy Leśnictwa Gajki w Nadleśnictwie Gryfino. Omawiany obszar obejmowałby zróżnicowane tereny leśne zarówno pod względem siedliskowym jak i dynamicznym (stopnia antropologicznych przeobrażeń). Przedmiotem ochrony są stare lasy dębowe, bukowe oraz grabowe występujące na siedliskach lasu świeżego. Szczególnie cennym składnikiem rezerwatu jest zbiorowisko leśne dąbrowy świetlistej, które jest jedynym zanotowanym stanowiskiem tego zespołu na terenie gminy.

W zamyśle jest także Rezerwat Łęgowisko nad Krzywiniem, w którym proponuje się objąć ochroną zachodnią część kompleksu leśnego na południe od jeziora Parkowego, w kierunku Krzywina. Rezerwat miałby za zadanie chronić bardzo rzadkie obecnie siedliska lasów związanych z okresowym lub stałym bytowaniem wody. Na siedliskach mokrych występują tam cenne ekosystemy łąkowe i olsowe. Ponadto na terenie planowanego rezerwatu stwierdzono występowanie gatunków prawnie chronionych: listery jajowatej i storczyka.

Gmina chce również, aby powstał rezerwat Rynickie Olszyny gdzie ochroną rezerwatową proponuje się objąć lasy olchowe w południowo – zachodniej części gminy. Planowany rezerwat obejmuje jeden z większych kompleksów różnorodnych lasów olsowych i roślinności bagiennej. Należy podkreślić, iż są to zbiorowiska bardzo dobrze zachowane, nieprzekształcone działalnością człowieka. Lasy te charakteryzują się prawidłową strukturą przestrzenną i gatunkową. Podstawowym gatunkiem tworzącym lasy omawianego rezerwatu jest olsza czarna (*Alnus glutinosa*), przy udziale innych gatunków m.in. wiązów, jesionu, czeremchy, bzu i kaliny. Dużym zagrożeniem dla planowanego rezerwatu jest sieć głębokich rowów odwadniających zmieniających stosunki wodne w okolicy,

powodując ususzenie terenu rezerwatu, co w przypadku wybitnie wilgociolubnych zbiorowisk, jakimi są olsy stanowi dla nich poważne zagrożenie.

Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody objęte ochroną pomnikową, mogą to być elementy przyrody ożywionej (drzewa) jak również elementy przyrody nieożywionej np. głazy.

Cenne przyrodniczo obiekty ustanowione jako pomniki przyrody przedstawia poniższa tabela:

Nazwa gatunkowa	Ilość [szt.], [ha]	Lokalizacja
Dąb bezszypułkowy „Piaśt”	2	Rynica, park
Lipa szerokolistna	1	Rynica, park
Kasztanowiec biały	1	Rynica, park
Platan klonolistny	1	Rynica, park
Sosna wejmutka	1	Rynica, park
Dąb szypułkowy	2	Dębogóra, park
Topola kanadyjska	1	Lubicz, park
Dąb szypułkowy	1	Przy drodze w Marwicach
Cis pospolity	1	ul. Grunwaldzka – Ogrodowa, Widuchowa

Źródło: Starostwo Powiatowe w Gryfinie

Użytki ekologiczne

Obecnie nieustanowione.

W przyszłości na terenie gminy proponuje się objąć ochroną w formie użytku rolniczego 13 stanowisk.

- Użytek ekologiczny Jeziorka przy Pacholętach – ciąg 5 niedużych jezior umiejscowionych w rynnicy polodowcowej,
- Użytek ekologiczny Widuchowski Step – ostoja roślinności kserotermicznej o charakterze kwietnego stepu na zboczu Pradoliny Odry,
- Użytek ekologiczny Wełniankowy Bór – torfowisko przejściowe otoczone lasami bukowo – dębowymi,
- Użytek ekologiczny Rynickie Łąki Storczykowe – kompleks użytków zielonych usytuowanych na obszarze źródłiskowego strumienia,

- Użytek ekologiczny Mokradła nad Rurzycą – zwarte zarośla łozowe przechodzące w młodociane stadia olsu. Ze względu na ochronę tego użytku postuluje się wyłączenie mokradła z użytków rolnych.
- Użytek ekologiczny Wodnikowe Mokradło - jeziorka i bagna koło wsi Krzypnica,
- Użytek ekologiczny Bombowe Jeziorka – po południowej stronie Czarnówka,
- Użytek ekologiczny Blankowe Wzgórza – śródpolne jeziorka po północnej stronie Widuchowej,
- Użytek ekologiczny Jezioro Marzkowo – śródpolne jeziorka po północno – zachodniej stronie wsi Majdan,
- Użytek ekologiczny Leśniczówka Krzywinek – śródleśne stawy,
- Użytek ekologiczny Piękne Jeziorko – śródpolne jeziorko,
- Użytek ekologiczny Jeziorko na Zakręcie - śródpolne jeziorko,
- Użytek ekologiczny Użytek na Końcu - śródpolne jeziorko.

Obszary chronionego krajobrazu

Obecnie nieustanowione.

Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin lub zwierząt i ich siedlisk w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie bioróżnorodności. Minister środowiska publikuje okresowo w formie rozporządzeń listy gatunków roślin i zwierząt, które objęte są ochroną gatunkową (lista roślin i grzybów - rozporządzenie z dnia 11.09.2001 r., t.j. Dz. U. nr 106 z 2001 r., poz. 1167; lista zwierząt - rozporządzenie z dnia 26.09.2001 r., t.j. Dz. U. nr 130 z 2001 r., poz. 1456). W stosunków do zamieszczonych na listach gatunków i ich siedlisk obowiązuje system ograniczeń, zakazów i nakazów, określony w ustawie o ochronie przyrody .

W zależności od statusu danego gatunku, stopnia zagrożenia i jego wrażliwości na zmiany środowiska, wprowadza się ochronę ścisłą lub częściową. Ochroną ścisłą obejmuje się gatunki szczególnie rzadkie (endemity, gatunki o niewielkiej liczbie stanowisk w skali kraju) lub zagrożone (gatunki na granicach zasięgu, o niewielkich populacjach lub związane z siedliskami szczególnie wrażliwymi na przekształcenia).

Ochronę częściową stosuje się w odniesieniu do gatunków, które w chwili obecnej nie są zagrożone, jednak w przypadku ich niekontrolowanego pozyskiwania lub eliminowania należy się

spodziewać pogorszenia ich statusu. Dotyczy to np. roślin leczniczych pozyskiwanych ze stanowisk naturalnych.

Na obszarze gminy Widuchowa stwierdzono 10 gatunków roślin i 2 gatunki grzybów podlegających ochronie całkowitej. Oprócz tego stwierdzono występowanie 11 gatunków roślin podlegających ochronie częściowej oraz 21 gatunków roślin zagrożonych wymarciem.

Poniżej zamieszczono wykaz roślin i grzybów objętych ochroną całkowitą stwierdzonych na terenie gminy:

- *Dactylorhiza majalis* (kukułka szerokolistna),
- *Dianthus superbus* (goździk pyszny),
- *Epipactis helleborine* (kruszczyk szerokolistny),
- *Gymnadenia conopsea* (gółka długoostrogowa),
- *Hedera helix* (bluszcz pospolity)
- *Leucoium vernum* (śnieżyca wiosenna)
- *Nuphar lutea* (grążel żółty),
- *Stipa capillata* (ostnica włoskowata),
- *Vinca minor* (barwinek pospolity),
- *Langermania gigantea* (purchawica olbrzymia) – grzyb,
- *Phallus impudicus* (sromotnik bezwstydnny) – grzyb.

Wśród roślin ginących i zagrożonych wymarciem na terenie gminy występują następujące gatunki:

- *Acer campestre* (klon polny),
- *Achillea salicifolia* (krwawnik wierzbolistny),
- *Actaea spicata* (czerniec gronkowy),
- *Arctium nemorosum* (łopian gajowy),
- *Ceratophyllum submersum* (rogatek krótkoszyjny),
- *Circaea intermedia* (czartawa pośrednia),
- *Eriophorum latifolium* (wełnianka szerokolistna),
- *Euphorbia palustris* (wilczomlec błotny),
- *Festuca psammofila* (kostrzewa piaskowa),
- *Gratiola officinalis* (konitrut błotny),
- *Hieracium echinoides* (jastrzębiec żmijowaty),
- *Lathyrus palustris* (groszek błotny),
- *Melampyrum arvense* (pszeniec różowy),

- Oxytropis pilosa (ostrolódka kosmata),
- Rumex sanguineus (szczaw gajowy),
- Silaum silaus (koniopłoch łąkowy),
- Stachys recta (czyściec prosty),
- Chara fragilis - ramienica (glon),
- Chara rudis – ramienica (glon),
- Chara tomentosa – ramienica (glon),
- Nitellopsis obtusa – krynicznicza (glon).

Strefowa ochrona miejsc występowania i rozrodu zwierząt

Jako podstawowe zagrożenie dla wielu gatunków wymienia się zanikanie i degradację zajmowanych przez nie siedlisk. Z tych przyczyn grupa zagrożonych 16 gatunków zwierząt (16 gatunków ptaków i 2 gatunki gadów), została objęta dodatkową formą ochrony, jaką jest ochrona miejsc ich rozrodu i stałego przebywania. Podstawą prawną strefowej ochrony zwierząt jest ustawa o ochronie przyrody oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych, dziko występujących, objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków oraz odstępstw od tych zakazów.

Wokół miejsc rozrodu i stałego przebywania gatunków objętych ochroną strefową wytyczono dwa rodzaje stref:

- strefa ochrony ścisłej. Obowiązuje ona przez cały rok. Funkcjonuje na zasadzie rezerwatu ścisłego. Zakazane jest w niej prowadzenie jakichkolwiek czynności, bez uzgodnienia z wojewodą. W zależności od gatunku jej wielkość waha się w granicach 10-200m od stanowiska
- strefa ochrony częściowej. Jest to obszar wyłączony okresowo z działalności gospodarczej człowieka. Obejmuje obszar od 200 do 500m od stanowiska

Na drogach prowadzących do stref powinny znajdować się tablice z napisem „Wstęp wzbroniony. Ostoja zwierzyny”. Na tablicach tych nie powinny widnieć rysunki przedstawiające obiekt ochrony.

Inny rodzaj ochrony na terenie gminy, stanowi **Europejska Sieć Obszarów Chronionych zwanych siecią Natura 2000**. Została ona powołana na mocy postanowień Dyrektywy 92/43/EWG (tzw. Siedliskowej lub Habitatowej), a wcześniej Dyrektywy 17/409/EWG (tzw. Ptasiej). W wymienionych Dyrektywach państwa członkowskie Unii Europejskiej zobowiązały się do utworzenia do końca 2004 roku sieci obszarów chronionych. Pojęcie oraz zasady tworzenia sieci NATURA 2000 wprowadza Dyrektywa Siedliskowa, jednak część unormowań (dotyczących zasad wybierania do ochrony siedlisk ważnych dla ptaków) jest także zawarta w Dyrektywie Ptasiej.

Polska jako kraj przystępujący do Unii Europejskiej, również wzięła udział w tym programie. W ramach procesu integracji z Unią Europejską została zobowiązana do wyznaczenia na swoim terytorium Sieci Natura 2000, do dnia akcesji do UE. W pracach przygotowawczych, w celu ochrony populacji awifauny wytypowano wstępnie na terenie Polski 141 obszarów specjalnej ochrony (OSO) oraz dla zachowania najcenniejszych „siedlisk Natura 2000” – 277 specjalnych obszarów ochrony (SOO). Zajmują one łącznie 17,6 % powierzchni kraju.

Zaproponowany obszar ochrony NATURA 2000 dla gminy Widuchowa, zajmuje znaczną południowo – zachodnią część jej obszaru. Do terenów zaproponowanych dla gminy Widuchowa przez Ministerstwo Środowiska należą obszar Doliny Dolnej Odry oznaczony kodem PLB 320003 oraz obszar Dolna Odra PLH 320003.

Rada Gminy Widuchowa uchwałą nr XV/123/2004 z dnia 26 marca 2004 zaopiniowała negatywnie propozycje projektowanych terenów do NATURY 2000. Rada Gminy argumentowała to znacznym ograniczeniem możliwości rozwojowych i inwestycyjnych gminy Widuchowa przez objęcie tak znacznej powierzchni gminy obszarami NATURY. Ponadto radni uważali, iż Europejska Sieć Obszarów Chronionych obciąża dodatkowo budżet gminy i będzie stanowić przeszkodę w prowadzeniu dotychczasowej dochodowej gospodarki leśnej w lasach. Sieci NATURA 2000 nie aprobują również mieszkańcy gminy twierdząc, iż stanowi ona czynnik ograniczający ich działalność.

Realizacja zadania Natura 2000 ma umożliwić przekazanie dziedzictwa przyrodniczego dla przyszłych pokoleń przez zachowanie w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego obszarów występowania wartościowych przyrodniczo siedlisk oraz rzadkich roślin i zwierząt; obszary takie nazwano w programie ostojami.

Ochrona obszaru w ramach sieci NATURA 2000 nie wyklucza jego gospodarczego wykorzystania. Jednakże każdy plan lub przedsięwzięcie, które może w istotny sposób oddziaływać na obiekt wchodzący w skład sieci, musi podlegać ocenie oddziaływania jego skutków na ochronę obiektu. Zgoda na działania szkodzące obiektowi może być wyrażona wyłącznie w określonych przypadkach i pod warunkiem zrekompensowania szkód w innym miejscu (w celu zapewnienia spójności sieci).

2.3. Turystyka i rekreacja

Gmina Widuchowa posiada bardzo sprzyjające warunki do rozwoju turystyki. Usytuowanie gminy na obszarach zalewowych rzeki Odry stwarza wyjątkowo korzystne uwarunkowania dla rozwoju ekoturystyki. W celu ochrony urozmaiconego krajobrazu – wzgórz morenowych, jezior i lasów powołano Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry, który jest jedną z ważniejszych atrakcji turystycznych gminy. Na terenie gminy występują również inne duże skupiska leśne i jeziorne: Kiełbice, Lubicz, Wilczkowo,

Kłodowo, Lipienko. Jednak wydaje się, że ich potencjał turystyczny nie jest wykorzystany w stopniu pełnym. Przeszkodą jest tu brak dostatecznej infrastruktury. Na terenie gminy znajdują się ponadto zabytkowe kościoły, dwory i parki podworskie. Do najciekawszych zabytków należą relikty XVIII-wiecznej zabudowy ryglowej w Widuchowej oraz zabytkowe średniowieczne kościoły. Świadczy to o bogactwie kulturowym tego regionu i możliwości promowania walorów historyczno – kulturalnych gminy.

Ponadto istniejąca sieć rzeczna i jezior na terenie gminy stwarza warunki do rozwijania turystyki kajakowej i żeglugi śródlądowej.

Wykorzystując swoje zasoby turystyczne gmina powinna aktywnie wspierać obszar związany z rozwojem zaplecza turystycznego i promocją agroturystyki w gminie.

Bazę wypoczynkową na terenie gminy zapewnia znajdujący się koło Żelechowa Ośrodek Wypoczynkowy „Kielbice”. Ośrodek położony jest nad brzegiem jeziora, wśród lasów. Oferuje wczasowiczom możliwość całodziennego wyżywienia, korzystania z placu zabaw dla dzieci, wypożyczenia sprzętu wodnego oraz całosezonowego wędkowania i grzybobrania. Bazę stanowią jedno i dwuosobowe domki turystyczne wyposażone w węzeł sanitarny, a także pole namiotowe z sanitariatami. Dzięki urozmaiconej ofercie ośrodka i jego rozwiniętej infrastrukturze zapewnia on zarówno możliwość przyjazdu weekendowego jak i rodzinnego wypoczynku długoterminowego.

Ponadto rzeka Odra przepływająca przez Widuchową stwarza możliwość wybudowania tam w przyszłości przystani jachtowej lub mariny.

Do obiektów o znaczeniu sportowym należy pełnowymiarowa hala sportowa przy szkole podstawowej w Widuchowej z trybunami na 120 osób. W planach rozwojowych gminy dodatkowo planuje się budowę i modernizację boisk sportowych na terenie miejscowości Krzywin i dalej całej gminy.

Na terenie gminy nie znajduje się żadne gospodarstwo agroturystyczne, co powinno skierować obszar działań gminy w kierunku edukacji mieszkańców dotyczącej prowadzenia tego typu działalności. Stanowiłoby to szansę na aktywizację zawodową środowisk wiejskich i zmniejszenia ukrytego bezrobocia agrarnego na obszarach wiejskich w gminie.

Korzystając ze sprzyjających warunków przyrodniczo – krajobrazowo - kulturowych, gmina powinna postawić na zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej (ukierunkowanej głównie na wypoczynek letniskowy), w celu pełnego wykorzystania swojego potencjału turystycznego.

Przez teren gminy przechodzą dwa szlaki turystyczne. Czerwony szlak turystyczny prowadzący z Radziszewa do Mieszkowic oraz szlak od Dolnej Odry w kierunku Nowego Czarnowa przez Pacholęta do Lubicza. Z Lubicza szlak biegnie polną drogą i wschodnim brzegiem jeziora Lipienko, dalej na

południe po zachodniej części jeziora Kłodowskiego przez drogę Kłodowo – Krzywín w kierunku zachodniej strony jeziora Kielbice, w kierunku wsi Polesiny.

Obecnie na terenie gminy długość ścieżek rowerowych wynosi 22 kilometry. W maju 2003 została oddana do użytku ścieżka rowerowa: Pacholęta – Marwice – Widuchowa – Ognica – Rynica – Krzywín. Przebiega ona w głównej mierze wzdłuż odcinka rzeki Odry. Stanowi ona część Trasy Nadodrzańskiej biegnącej od Szczecina do Kostrzyna. Ponadto będzie ona stanowić część sieci międzypaństwowej, gdyż podobna ścieżka rowerowa znajduje się także po stronie niemieckiej.

Na terenie gminy Widuchowa istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych. Do najbardziej interesujących zabytków na terenie gminy należą XVIII – wieczne domy mieszkalne o zabudowie ryglowej przy ulicy Grunwaldzkiej 23-25 w Widuchowej, secesyjna willa nr 8 – siedziba gminy i neoklasycystyczna willa nr 9 – siedziba poczty. Ponadto obiektem wartym uwagi jest kamieniczka z przełomu XIX/XX wieku (dawniej restauracja).

Stodoły (suszarnie tytoniu) ryglowe bądź murowane z lat 60-tych XVIII-XX wieku stanowią jeden z najcenniejszych przykładów zabudowy ryglowej na terenie Pomorza Zachodniego.

Oprócz tego na terenie gminy występuje wiele XIII i XV wiecznych kościołów, będących sakralnymi zabytkami architektury średniowiecznej oraz zabytkowych obiektów objętych ochroną konserwatorską a także liczne stanowiska archeologiczne.

Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno – turystycznej w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są ogromne. Zarówno istnienie Dorzecza Odry, jezior Kielbice i Lubicz jak i dogodne połączenia komunikacyjne są ogromnym atutem gminy. Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne stworzy możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej również poza letnim sezonem turystycznym (leśniczówki, gajówki). Dostępność puszczy, atrakcyjność krajobrazu oraz korzystny mikroklimat stwarzają możliwości zagospodarowania terenów dla różnych form turystyki (ścieżki rowerowe, piesze, konne, ścieżki dydaktyczne, punkty widokowe, zagospodarowanie obszarów wodnych).

Dlatego też w najbliższych latach Gmina Widuchowa zamierza inwestować także w turystykę, zwłaszcza wodną, która poprawi i wzbogaci możliwości rozwoju całego obszaru również w zakresie współpracy międzynarodowej. Szczegóły inwestycyjne zostały przedstawione w opracowaniu w punkcie 4 dotyczącym planów inwestycyjnych na najbliższe lata.

2.4. Zagospodarowanie przestrzenne

2.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Obecnie obowiązuje „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Widuchowa” przyjęte uchwałą Rady Gminy w Widuchowej. Gmina nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego.

Studium określa możliwości i uwarunkowania rozwoju gminy. Wskazuje szanse poprawy sytuacji ekonomiczno-gospodarczej w oparciu o rolniczy charakter gminy, walory środowiska przyrodniczego, położenie geograficzne i dobrze zachowane dobra kultury. Przyjęto wielofunkcyjny rozwój gminy rolniczej przy rozwoju drobnej przedsiębiorczości, rzemiosła, turystyki i usług, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Walory środowiska naturalnego są ważnym czynnikiem warunkującym poprawę poziomu życia mieszkańców, dlatego władze Gminy Widuchowa podejmują wymierne działania przyczyniające się do zachowania i poprawy stanu zasobów środowiska naturalnego. Głównym celem proekologicznym inwestycji jest poprawa stanu czystości środowiska naturalnego poprzez redukcję emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń, redukcję zanieczyszczeń wód gruntowych i powierzchniowych, oczyszczaniu terenu gminy z byłych i zalegających odpadów.

Stan i ochrona środowiska są ściśle związane z rozwojem infrastruktury technicznej. Właściwe wyposażenie gminy w urządzenia techniczne jest podstawą ochrony wszystkich jego komponentów oraz ma istotny wpływ na zdrowie mieszkańców.

Wraz z rozwojem zabudowy i wodociągów – powinno iść dalsze tworzenie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków – co ma kluczowe znaczenie dla jakości wód powierzchniowych.

Niezwykle istotne dla ochrony powierzchni ziemi, wód gruntowych i powierzchniowych jest systematyczne eliminowanie tzw. dzikich wysypisk odpadów – poprzez objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem wywozu odpadów i selektywnej zbiórki niektórych ich rodzajów.

2.4.2. Infrastruktura techniczna

❖ Gospodarka wodno – ściekowa

Prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej ma ogromny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego, a w szczególności na stan wód powierzchniowych oraz (w przypadku eksploatacji nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) na jakość wód podziemnych.

a) zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Widuchowa

Zaspokajanie potrzeb przez system wodociągowy – wiąże się ze spełnieniem dwu imperatywów (norm):

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebami ilości.

Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorakie zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii.

Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW).

Gmina Widuchowa należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Sieć wodociągowa na terenie Gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych, które w przyszłości podlegać będą wymianie.

Blisko 100% obszaru gminy jest zwodociągowane. Brak natomiast dostatecznej infrastruktury służącej odprowadzaniu zanieczyszczeń.

Na terenie gminy znajduje się 7 stacji uzdatniania wody w miejscowościach:

- Widuchowa,
- Krzywina,
- Ognica,
- Czarnówko,
- Żelechowo,
- Bolkowice,
- Rynica.

Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 54,2 km. Administratorem wodociągów jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej. Wodociągu zbiorowego nie posiadają wsie Kielbice i Wilcze. Mieszkańcy tych wsi czerpią wodę ze studni przyzagrodowych.

b) odprowadzanie ścieków na terenie gminy Widuchowa

W południowej części Widuchowej znajduje się wybudowana w 1994 roku mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków. Jest to oczyszczalnia typu Bioblok Ws 400. Obecnie obsługuje 251 gospodarstw domowych, przerabiając 140 m³ ścieków socjalno-bytowych na dobę. W oczyszczalni zlokalizowany jest punkt zlewny ścieków dowożonych z terenu gminy. Stan techniczny i eksploatacyjny oczyszczalni jest poprawny, jednakże oczyszczalnia nie zapewnia pełnego usuwania zanieczyszczeń

w dniach, w których jest duży dowóz ścieków ze zbiorników bezodpływowych w stosunku do napływających kanalizacją. Z tego powodu celowa jest modernizacja oczyszczalni, co jest przewidziane w planach rozwoju gminy. Dodatkowo planuje się dociążenie oczyszczalni poprzez doprowadzenie do niej kolejnego odcinka sieci kanalizacyjnej i wybudowanie dwóch przepompowni ścieków.

Na terenie gminy Widuchowa brak istniejącej sieci kanalizacji deszczowej. W gminie problemem również jest ujmowanie i odprowadzanie wód deszczowych przede wszystkim na terenach zurbanizowanych. Wynika to z braku istniejącej kanalizacji deszczowej, a co za tym idzie spływ wód opadowych następuje bezpośrednio do środowiska gruntowo – wodnego.

W chwili obecnej wartość skanalizowania obszaru gminy, wyliczona na podstawie stosunku długości sieci wodociągowej (54,2 km) do długości sieci kanalizacyjnej (11,00 km) wynosi około 20%. Procent ludności korzystający z kanalizacji wynosi 30 % (skanalizowana jest jedynie w 96 % wieś Widuchowa) natomiast procent ludności korzystający z wodociągów wynosi w gminie 98 %.

Zaniedbanie jakim jest prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej z naciskiem na jeden z jej elementów wpływa niekorzystnie na środowisko i zwiększa ryzyko zanieczyszczenia środowiska ściekami bytowymi. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szamba), które okresowo wywożone są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni położonej w Widuchowej. Na terenie gminy funkcjonuje podmiot zajmujący się obsługą zbiorników bezodpływowych. Jest to Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej. Zdecydowana większość istniejących zbiorników jest nieszczelna, a część gospodarstw w ogóle ich nie posiada. Brak urządzeń oczyszczających i gromadzących ścieki powoduje, że są one często bezpośrednio odprowadzane do rowów melioracyjnych, zanieczyszczając okoliczne ciekły wodne.

W pozostałych miejscowościach ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. Wiele gospodarstw ma jednak nieuporządkowaną gospodarkę ściekową. Ścieki nie oczyszczone wywożone są bezpośrednio na pola lub zrzucane bezpośrednio do gruntu lub okolicznych rowów. W zakresie gospodarki ściekowej na terenie gminy, powinien być opracowany program kanalizacji, który sprecyzowałby sposób odprowadzenia ścieków z wszystkich miejscowości w gminie.

Kierunki i zasady rozwoju:

Zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych.

Budowa na terenie gminy systemu kanalizacji grawitacyjno - tłocznej obejmującej wszystkie miejscowości w gminie.

Budowa rozdzielczego systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Dopuszcza się funkcjonowanie indywidualnych oczyszczalni obsługujących pojedyncze podmioty.

Ścieki deszczowe odprowadzane mają być do kanalizacji deszczowej, wyloty kolektorów należy wyposażyć w urządzenia podczyszczające

❖ **Gospodarka odpadami**

Organizacja i nadzór nad systemem gospodarki odpadami komunalnymi należy do Urzędu Gminy Widuchowa. Kwestię gospodarki odpadami regulują zapisy Uchwały Rady Gminy Widuchowa Nr XXXI/285/2006 z dnia 3 lutego 2006 roku.

System gospodarki komunalnymi ograniczony jest do zbierania odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiskach odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren miasta i gminy.

Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych realizowane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej posiadający stosowne zezwolenie.

Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego” oraz metodą „donoszenia”.

Zakład Gospodarki Komunalnej obsługuje ok. 95% mieszkańców gminy.

Ilość zebranych odpadów w roku 2005 i 2006 z terenu Gminy Widuchowa przedstawia poniższa tabela:

ILOŚĆ ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH (Mg)									
2005 r					2006 r.				
Odpady zmieszane	Odpady opakowaniowe	Odpady wielkogabarytowe	Odpady budowlane	Odpady niebezpieczne	Odpady zmieszane	Odpady opakowaniowe	Odpady wielkogabarytowe	Odpady budowlane	Odpady niebezpieczne
299,5	-----	-----	9,3	-----	421,5	9,2	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Na terenie gminy istnienie wysypisko odpadów. Właścicielem składowiska odpadów jest gmina Widuchowa, a jego zarządcą Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej.

Na mocy decyzji Nr Oś-7645/31-3/2003 z dnia 22 grudnia 2003 roku Starostwa Powiatowego w Gryfinie w m. Dębogóra w terminie do 31 grudnia 2005 roku zamknięto wysypisko i rozpoczęto prace rekultywacyjne. Rekultywacja składowiska będzie polegać na wykonaniu trzech warstw

zabezpieczających: wyrównującej, izolacyjnej i mineralno-humusowej oraz utwaleniu powierzchni zasiewem mieszanki traw. Po wykonaniu tych prac składowisko będzie podlegać monitoringowi przez do 30 lat.

Po zamknięciu wysypiska w Dębogórze śmieci wywożone są na składowisko odpadów w miejscowości Kaliska w gminie Chojna.

Ilość i rodzaje odpadów komunalnych poddanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania na terenie gminy w latach 2005 – 2006 przedstawia poniższa tabela:

GMINA	KOD ODPADU*	2005		2006	
		Masa (Mg)	Sposób unieszkodliwienia*	Masa (Mg)	Sposób unieszkodliwienia
Widuchowa	20 03 01	283,9	Składowanie na składowisku odpadów obojętnych i innych niż obojętne w m. Dębogóra (zamknięte - 31.12.2005 roku)	421,5	Składowanie odpadów na składowisku odpadów obojętnych w m. Kaliska (Gmina Chojna)
	17 01 02	9			
	19 08 05	8,5			
	17 01 01	0,3			
	20 02 03	15,6			

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Poza wymienionym powyżej składowiskiem odpadów na terenie gminy Widuchowa występują też tzw. „dzikie” wysypiska śmieci. Są to miejsca nielegalnego wywozu niewielkich ilości odpadów przez mieszkańców poszczególnych miejscowości.

W roku 2003 został zarejestrowany Związek Gmin Dolnej Odry.

W skład Związku wchodzi następujące gminy: (Banie, Cedynia, Chojna, Mieszkowice, Moryń, Gryfino, Stare Czarnowo, Trzcińsko Zdrój oraz Widuchowa).

Do zadań statutowych związku należą min. ochrona wód, ziemi, powietrza, krajobrazu, a także utworzenie Związkowego Zakładu Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów.

Plan Gospodarki Odpadami Gminy Widuchowa zakładał powstanie Związkowego Zakładu Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów. Jednak stworzenia takiego zakładu uzależnione jest od współpracy pomiędzy poszczególnymi samorządami gminnymi i do chwili obecnej nie powstał w/w zakład.

Obowiązek usuwania odpadów nadal spoczywa na Gminie Widuchowa.

- Działania dostosowawcze

Gmina Widuchowa przeprowadziła w 2006 r. modyfikację zasad gromadzenia i odbioru odpadów przez oddzielenie ze strumienia odpadów zmieszanych odpadów z tworzyw sztucznych i szklanych.

W celu uzupełnienia systemu zbiórki odpadów zmieszanych zakupionych zostało przez Gminę Widuchowa 20 betonowych koszy ulicznych.

Planowane jest opracowanie dokumentacji na utworzenie punktu odbioru zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

- Systemy selektywnego zbierania odpadów

Gmina Widuchowa w sierpniu 2006 zakupiła 36 pojemników do selektywnej zbiórki odpadów za kwotę 36 506,4 złotych.

Od 15 września do 31 grudnia 2006 zebrała i przekazała 9 244 kg odpadów opakowaniowych, ponosząc wydatki w wysokości 3 700 zł.

Zbrane odpady odbiera Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Chojnie.

W roku bieżącym 2007 zakupiono 14 dodatkowych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów.

- Program edukacyjno – informacyjny

W 2006r. na festynie „Tajemnice Ziemi Widuchowskiej” dofinansowano przez Unię Europejską w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A (Fundusz Małych Projektów Euroregionu Pomerania), wykonanie 1000 sztuk folderu promującego tematykę ekologiczną w zakresie ochrony przyrody w Gminie Widuchowa – kwota 5000 zł.

W szkołach w ramach konkursów oraz zajęć lekcyjnych prowadzona jest akcja edukacyjna, która swoją tematyką porusza problem odpadów.

Ponadto przeprowadzana jest przez szkoły coroczna akcja sprzątnięcia świata.

W podziale na rodzaje odpadów poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych rodzajów odpadów w gminie Widuchowa i sposób ich pozbywania się:

Odpady komunalne.

Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych realizowane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej posiadający stosowne zezwolenie.

Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego” oraz metodą „donoszenia”.

Odpady niebezpieczne.

Odpady niebezpieczne odbierane są od osób prywatnych oraz firm bezpośrednio przez firmy specjalistyczne posiadające zatwierdzone przez Wojewodę Zachodniopomorskiego lub Starostę Gryfińskiego programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

Odpady zawierające azbest.

Wójt Gminy zgodnie z art. 162 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r., zgromadził informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji, stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, przedłożone przez osoby fizyczne. Rejestr substancji, stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska na podst. art. 162 ust. 7 w/w ustawy prowadzi wojewoda.

Gmina Widuchowa nie posiada planu usuwania azbestu.

Konieczność opracowania programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest wynika z przyjętego w dniu 14 maja 2002 r. Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Programy te powinny być opracowane przez województwa, powiaty i gminy.

Konieczność zapewnienia wspólnych działań w zakresie usuwania azbestu wymaga, aby programy te były spójne.

Z dostępnych informacji wynika, iż ani Województwo Zachodniopomorskie, ani Powiat Gryfiński nie posiadają programu usuwania azbestu.

Odpady wielkogabarytowe z sektora budowlanego oraz wraki pojazdów.

Na terenie gminy nie został stworzony system odbioru odpadów wielkogabarytowych z sektora budowlanego i wraków pojazdów.

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z usług świadczonych przez firmy specjalistyczne.

Odpady budowlane w niewielkich ilościach (mieszczących się w koszach na śmieci) odbierane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej.

Większe ilości odpadów budowlanych oraz wielkogabarytowych mogą być odebrane i przetransportowane na składowisko przez firmę Eko-Mysł mającej siedzibę w m. Dalsze k. Myśliborza.

Problem zużytych pojazdów reguluje ustawa z dnia 2 stycznia 2005 roku o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. 05. 25. 202, z późn. zm.).

Ustawa określa obowiązki producentów i importerów pojazdów.

Zgodnie z art.11 w/w ustawy, wprowadzający pojazd jest obowiązany zapewnić sieć zbierania pojazdów, zwanej dalej „siecią”, obejmującą terytorium kraju w taki sposób, aby zapewnić właścicielowi możliwość oddania pojazdu wycofanego z eksploatacji do punktu zbierania pojazdów lub stacji

demontażu, położonych w odległości nie większej niż 50 km w linii prostej od miejsca zamieszkania albo siedziby właściciela pojazdu.

Odpady biodegradowalne.

Gmina Widuchowa jest typowo rolniczą i większość odpadów biodegradowalnych przetwarzana jest w indywidualnych kompostownikach.

Zgodnie z przepisami gmina ma obowiązek do 31 grudnia 2010 roku , stworzyć warunki ograniczenia masy odpadów do 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowiska.

Do tego czasu na terenie gminy zostaną stworzone warunki, które pozwolą ograniczyć ilość odpadów deponowanych na składowisku.

Selektywne zbieranie odpadów.

Gmina Widuchowa przeprowadziła w 2006 r. modyfikację zasad gromadzenia i odbioru odpadów przez oddzielenie ze strumienia odpadów zmieszanych odpadów z tworzyw sztucznych i szklanych.

Gmina Widuchowa w sierpniu 2006 zakupiła 38 pojemników do selektywnej zbiórki odpadów za kwotę 36 506,4 złotych.

Od 15 września do 31 grudnia 2006 zebrała i przekazała 9 244 kg odpadów opakowaniowych, ponosząc wydatki w wysokości 3 700 zł.

Zebrane odpady odbiera Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Chojnie.

W 2007 roku zakupiono 14 dodatkowych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów.

Ogółem liczba pojemników wynosi:

- pojemniki na odpady szklane - szt. 24
- pojemniki na odpady plastikowe – szt. 28

Selektywne zbieranie odpadów opakowaniowych i użytkowych prowadzone jest metodą „donoszenia”.

Na terenie gminy w okresie od 15.09.2006 r. do 31.12.2006 r. zebrano następującą ilość odpadów:

- odpady z tworzyw sztucznych 1 880 kg,
- odpady szklane 7 364 kg

Razem: 9 244 kg

Wydatki za zebranie i przekazanie odpadów wyniosły 3 700 zł.

Kierunki i zasady rozwoju:

Zmianę dotychczasowej technologii gromadzenia odpadów, na selektywną zbiórkę „u źródła”

Likwidacja istniejących „dzikich wysypisk i rekultywacja wysypiska

❖ Ochrona powietrza

Obecnie na terenie gminy nie jest poprowadzona sieć gazociągowa. Mieszkańcy zaopatrywani są w gaz bezprzewodowy – butlowy. Ponad 80% gospodarstw domowych korzysta z tego rodzaju środka energetycznego.

W długoterminowych planach rozwoju gminy planowana jest gazyfikacja gminy, poparte jest to wolą mieszkańców, którzy w przeprowadzonej ankiecie wyrazili aprobatę dla tego typu inwestycji. W gminie Widuchowa zapotrzebowanie na energię ciepłą w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych. Na terenie gminy znajduje się 11 lokalnych ciepłowni dostarczających energię do indywidualnych odbiorców, głównie na terenie miejscowości Widuchowa.

Jak dotąd w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny pełni rolę pomniejszą, jednak jego wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku. Jednym z czynników warunkujących mały udział gazu, jest jego mała dostępność, spowodowana brakiem sieci gazowniczej na terenie gminy i konieczność korzystania z uciążliwych butli gazowych. Obecnie 1376 gospodarstw domowych korzysta z takiego rozwiązania. Co stanowi 80% ogółu gospodarstw domowych w gminie.

❖ Komunikacja

Na terenie gminy Widuchowa istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Jednakże ich stan techniczny nie jest zadowalający. Głównymi szlakami przechodzącymi przez teren gminy są droga krajowa nr 31 łącząca Szczecin ze Słubicami oraz droga wojewódzka nr 122 łącząca Krajnik Dolny z Pyrzycami. Są to drogi tranzytowe, którymi odbywa się głównie transport ładunków ciężarowych. Drogi te mają istotny wpływ na kształtowanie zewnętrznych powiązań gminy. W związku z ich tranzytową funkcją charakteryzują się one największym natężeniem ciężkiego ruchu kołowego. Stan techniczny dróg krajowych i wojewódzkich określany jest jako dobry. Posiadają one nawierzchnie bitumiczne, są dobrze oznakowane i we właściwy sposób utrzymywane. Ponadto ruch pojazdów na drodze nr 122 został usprawniony poprzez wybudowanie obwodnicy wsi Ognica.

Stan dróg powiatowych i gminnych jest niezadowalający – zniszczona nawierzchnia tych dróg, brak utwardzenia i źle utrzymane pobocza powodują ich okresową nieprzejezdną. W najgorszym stanie są odcinki dróg nr 1384Z pomiędzy Żelechowem a Grzybnem oraz 1363Z między Widuchową a Marwicami. Blisko 67% dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową, a jedynie 33% ma pokrycie bitumiczno – gruntowe. W przypadku dróg wewnętrznych udział dróg o nawierzchni nieutwardzonej

wynosi 80%. Taki stan rzeczy powoduje pogorszenie warunków komunikacyjnych w gminie a tym samym hamuje jej rozwój i perspektywy przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych.

Ogółem drogi w gminie wynoszą 114,035 km, w tym drogi krajowe 18,58 km, drogi wojewódzkie 19,76 km, drogi powiatowe 40,05 oraz drogi gminne 35,645 km. Sieć pozostałych dróg w gminie tworzy 36 dróg wewnętrznych o łącznej długości 69,8 km. Tworzą one lokalną sieć połączeń na terenie gminy, umożliwiając komunikację na obszarach mniej zurbanizowanych, nie objętych zasięgiem głównych dróg.

Poniżej przedstawiono zestawienie dróg gminnych wraz z ich długością i numeracją:

Nr drogi	Opis odcinka	
	Nazwa	Długość [km]
Drogi krajowe		
31	Szczecin – Słubice	18,58
Razem		18,58
Drogi wojewódzkie		
122	Krajnik Dln. - Pyrzyce	17,26
120	Gryfino - Mescherin	2,5
Razem		19,76
Drogi powiatowe		
1383Z	Krzywin - Rynica	4,670
1422Z	Babinek – Żarczyn	3,317
1384Z	Kłodowo – Trzczańsko Zdrój - Warnice	6,160
1363Z	Steklno –Widuchowa	14,709
1381Z	Widuchowa – Lubanowo	8,329
1382Z	Ognica – rz. Odra	0,085
1427Z	Lubicz – Czarnówko	2,780
Razem		40,05
Drogi gminne		
410030Z	Marwice – Krzypnica	3,0
415001Z	Pacholęta – Stacja PKP Pacholęta	2,5
415002Z	Czarnówko – (Babinek)	0,6
415003Z	Widuchowa - Ognica	4,0
415004Z	Krzywin – droga krajowa 31	2,3
415005Z	Kłodowo – Lubicz k. jeziora	3,5
415006Z	Polesiny – Żelechowo	3,8
415007Z	Droga powiatowa nr 1384Z (Swobnica)	1,2
417001Z	3-go Maja	0,350
417002Z	Barnima III	0,280
417003Z	Bulwary Rybackie	1,200
417004Z	Krakowska	0,400
417005Z	Krasickiego	0,350
417006Z	Mickiewicza	0,275
417007Z	Na Skarpie	1,500
417008Z	Ogrodowa	0,280
417009Z	Podgórna	0,680

417010Z	Polna	2,00
417011Z	Reymonta	0,200
417012Z	Sienkiewicza	0,110
417013Z	Spokojna	0,500
417014Z	Stroma	0,180
417015Z	Topolowa	0,145
417016Z	Wodna	0,120
417017Z	Wopistów	0,650
417018Z	Zielona	1,00
417019Z	Żeromskiego	0,125
417020Z	Żwirowa	0,580
418001Z	Polna	2,600
418002Z	Drzewiarzy	0,600
418003Z	Nowa	0,620
Razem		35,645
	Razem wszystko	114,035 km

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Komunikacja międzygminna realizowana jest poprzez PKS a także prywatnego przewoźnika firmę BER – TRANS. Głównymi kierunkami podróży są miasta Gryfino i Szczecin, będące jednocześnie największymi ośrodkami gospodarczo – kulturalnymi w regionie.

Ponadlokalne połączenia z gminą zapewnia również komunikacja kolejowa PKP. Jest to linia relacji Szczecin – Wrocław - normalnotorowa, zelektryfikowana, znaczenia pierwszorzędowego, zaopatrzona w 3 stacje towarowo – osobowe: Widuchowa, Krzywina i Pacholeta. Linia służy głównie do przewozów towarowych, jednak jej zdolność przepustowa nie jest w pełni wykorzystana.

Na terenie gminy funkcjonuje także komunikacja wodna związana z rzeką Odrą, która stanowi zachodnią granicę gminy i jest główną drogą transportu wodnego w tej części kraju. W miejscowości Widuchowa i Ognica znajdują się umocnione nabrzeża, użytkowane przez spółkę „Pol-Beton” z Morynia. Ponadto w Widuchowej znajduje się Rzeczne Przejście Graniczne Gryfino – Mescherin oraz Rzeczny Punkt Odpraw Celnych pływających jednostek towarowych. Główna droga wodna znajdująca się na terenie gminy to szlak przebiegający na trasie Berlin – Eberswalde – Hohensaaten – Widuchowa – Gryfino – Szczecin – Świnoujście. Drogi wodne na całej długości rzeki Odry, w zależności od parametrów eksploatacyjnych poszczególnych odcinków zostały zakwalifikowane od klasy II do Vb – najwyższej klasy drogi wodnej.

W granicach administracyjnych gminy Widuchowa stan techniczny rzeki Odry mieści się:

- w klasie III do wysokości miejscowości Ognica oraz na odcinku Odry Zachodniej,
- w klasie V b od jazu w Widuchowej.

Transport promowy na terenie gminy nie rozwija się obecnie znacząco.

❖ **Telekomunikacja**

Gmina obsługiwana jest przez 3 centrale telefoniczne, zlokalizowane w Widuchowej, Krzywinie i Żelechowie. W ostatnich latach położono linię światłowodową od Gryfina do Nawodnej. Jej trasa przebiega południkowo przez teren gminy Widuchowa i obejmuje Dębogórę, Widuchową, Krzywin, Rynicę. W ubiegłym roku również od Widuchowej do Lubicza położono światłowód. Inwestycja ta umożliwi swobodny dostęp do Internetu. Na terenie gminy są jednak miejscowości takie jak Pacholęta i Czarnówko, których mieszkańcy mają utrudniony dostęp do telefonów stacjonarnych. Na terenie gminy znajduje się również 7 stacji telefonii komórkowej.

❖ **Energetyka**

Gmina Widuchowa zasilana jest z wojewódzkiego systemu sieci 110 kV, poprzez stację rozrządową 110/15 kV o mocy 2x16 MVA w Lubiczynie. Linia przebiega przez środek gminy w kierunku północ – południe. Energia dostarczana jest do odbiorców lokalnych napowietrzną linią o mocy 15 kV. Ma ona układ promienisty z początkiem w Lubiczynie:

Układ sieci przedstawia się następująco:

- Lubiczyn – Widuchowa – Marwice – Dębogóra;
- Lubiczyn – Krzywin – Rynica – Ognica;
- Lubiczyn – Krzywin – Kłodowo – Żarczyn – Kielbice – Żelechowo;
- Lubiczyn – Lubicz – Czarnówko – Pacholęta.

Na terenie gminy funkcjonują ponadto 62 stacje transformatorowe. Z szacunków wynika, że istniejąca sieć energetyczna w pełni pokrywa zapotrzebowanie na energię ze strony gospodarki komunalnej, zakładów produkcyjnych i gospodarstw indywidualnych.

Linie przesyłowe energii elektrycznej stanowią najbardziej widoczny element infrastruktury technicznej na terenie gminy, często w sposób rażąco zaburzający harmonię wiejskiego krajobrazu. Szczególnie widoczne są te linie, które zostały niewłaściwie wkomponowane w lokalne układy, stanowiąc przykład nieprawidłowej polityki planowania przestrzennego

❖ **Zaopatrzenie w ciepło**

Na obszarze gminy nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane lub obiekty sąsiadujące. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne.

Nie przewiduje się realizacji systemów ciepłowniczych zdalaczynnych, obejmujących całość lub część miejscowości. Przyjmuje się ogrzewanie urządzeniami lokalnymi wbudowanymi; zasilającymi w zasadzie obiekty leżące na jednej posesji. Ewentualne wspólne źródła ciepła mogą obejmować kilka posesji sąsiadujących.

Rodzaj ogrzewania zależy od relacji kosztów pomiędzy różnymi nośnikami energii. Należy zapewnić przestrzenne możliwości korzystania z każdego rodzaju paliwa [paliwa stałe, oleje opałowe, gaz ziemny, gaz płynny, energia elektryczna, biogaz], według decyzji odbiorców opartych o własne kalkulacje ekonomiczne. Należy preferować stosowanie paliw niskozasieconych, korzystanie ze źródeł niekonwencjonalnych, ekologicznych oraz odchodzenie od stosowania paliw stałych.

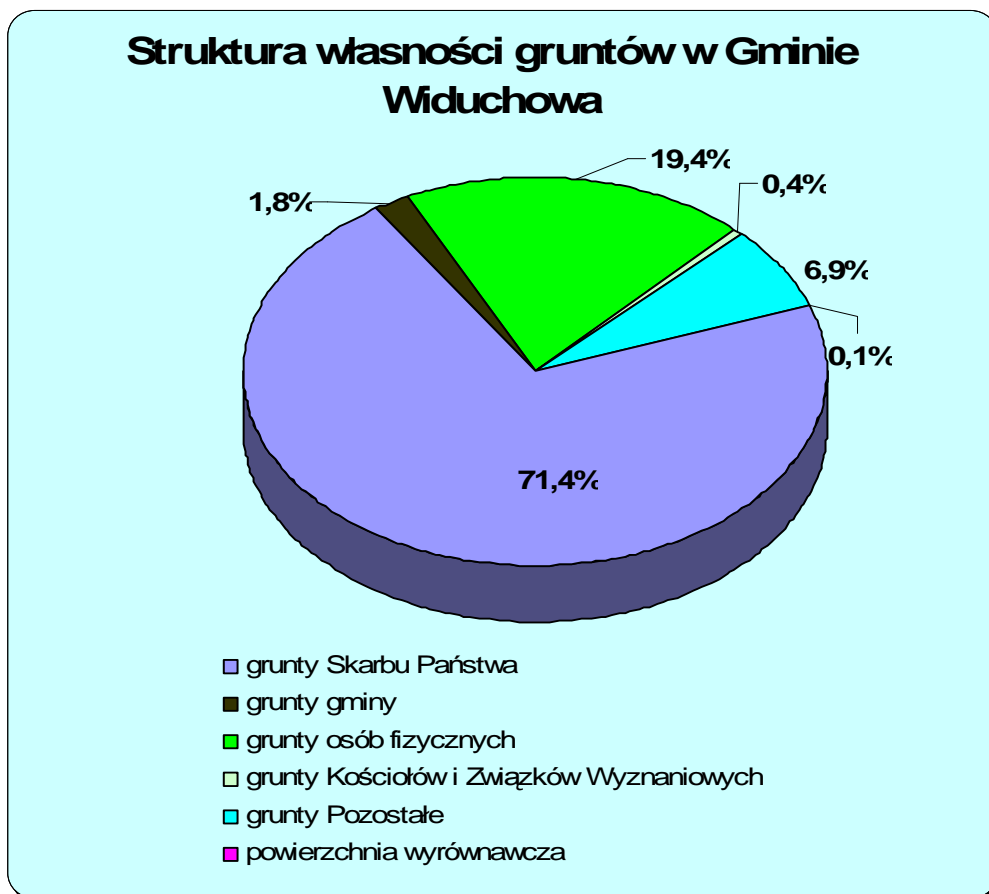
W gminie Widuchowa zapotrzebowanie na energię ciepłą w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych. Na terenie gminy znajduje się 11 lokalnych ciepłowni dostarczających energię do indywidualnych odbiorców, głównie na terenie miejscowości Widuchowa.

Jak dotąd w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny pełni rolę pomniejszą, jednak jego wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku. Jednym z czynników warunkujących mały udział gazu, jest jego mała dostępność, spowodowana brakiem sieci gazowniczej na terenie gminy i konieczność korzystania z uciążliwych butli gazowych. Obecnie 1376 gospodarstw domowych korzysta z takiego rozwiązania. Co stanowi 80% ogółu gospodarstw domowych w gminie.

2.4.3. Własność nieruchomości

Struktura władania gruntami w Gminie Widuchowa wg ewidencji gruntów na dzień 30.09.2007 r. przedstawia się następująco:

- grunty Skarbu Państwa – 14982 ha, w tym grunty Lasów Państwowych 7668 ha
- grunty gminy – 381 ha
- grunty osób fizycznych – 4068 ha
- grunty Kościołów i Związków Wyznaniowych – 83 ha
- grunty pozostałe – 1458 ha
- powierzchnia wyrównawcza – (-) 13 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

2.4.4. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Do opracowania niniejszego tematu wykorzystano materiały ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Widuchowa oraz danych z Urzędu Gminy Widuchowa.

Stan nielicznych obiektów dziedzictwa kulturowego występujących na obszarze gminy Widuchowa ilustruje de facto przynależność właścicielską. Zabytki pozostające pod opieką instytucji publicznych, czy też podmiotów prywatnych prezentują się bardzo okazale, inne niestety czekają na zagospodarowanie. Gmina czyni starania, aby odpowiednio zadbać o podlegające jej dziedzictwo kulturowe, m.in. poprzez starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych, także w ramach

Do najciekawszych zabytków architektonicznych należy zaliczyć następujące obiekty:

a) w Widuchowej - do najcenniejszych relikwii XVIII-wiecznej zabudowy ryglowej należą:

- domy mieszkalne przy ul. Grunwaldzkiej 23-25, secesyjna willa nr 8 (obecnie siedziba gminy) i neoklasycyzująca willa nr 9 (obecnie poczta), kamieniczka (dawniej restauracja) z XIX/XX w.,

- stodoły - suszarnie tytoniu ryglowe bądź murowane, budowane od lat 60-tych XIX w. do początku XX w. stanowią jeden z największych i najcenniejszych zespołów takiej zabudowy na terenie Pomorza Zachodniego.
- b) na terenie gminy do najstarszych zabytków architektury średniowiecznej należą:
- kościoły w Widuchowej, Lubiczu, Pacholętach, Żarczynie i Żelechowie. Wszystkie powstały w XIII w.; najbardziej okazałymi elementami wystroju architektonicznego tych kościołów są portale; kolejne kościoły swoją metryką sięgają późnego średniowiecza XV-XVI wieku; spotkać je możemy w: Czarnówku, Dębogórze, Kłodowie, Krzywiniu i Ognicy. W XVIII i XIX w. powstały kościoły w Marwicach i Rynicy; reprezentują one charakterystyczną dla Pomorza Zachodniego architekturę ryglową.

Wykaz zabytkowych obiektów przedstawia poniższa tabela:

Gmina	Miejscowość	Obiekt
Widuchowa	Widuchowa	Cmentarzysko kultury łużyckiej Kościół granitowy z XIII w. z nadbudową nad szczytem zachodnim, ryglową dzwonnica Zespół murowanych stodoł i spichrzów tytoniowych z XVIII-XIX w. Domy Ryglowe (XVIII-XIX w.), teren starego miasta
	Bolkowice	zespół pałacowo-parkowy XIX/XX w.
	Czarnówko	Kościół pw. św. Józefa XVI w.
	Dębogóra	Kościół późnogotycki, kamienno-ceglany - XV w. Zespół Pałacowo Dworski
	Kłodowo	Kościół filialny pw. Matki Boskiej Bolesnej z XV w. przebudowany do XIX w.
	Krzywin	Kościół parafialny pw. Niepokalanego Serca NMP z XV w. przebudowany do XVIII w.
	Lubicz	Kościół filialny pw. św. Judy Tadeusza
	Marwice	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP z XVIII w.
	Ognica	Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej, z XIV w.
	Pacholęta	Kościół z drugiej połowy XIII w.
	Rynica	Kościół pw. Matki Boskiej Bolesnej z XVIII w.
	Żarczyn	Kościół pw. Św. Stanisława BM
Żelechowo	Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny z XIII w.	

Ponadto na terenie gminy znajdują się fortyfikacje wojenne zlokalizowane w nadodrzańskich lasach, znajdują się tam stanowiska ogniowe, stanowiska czołgów oraz transzeje. Obiekt ten formalnie nie jest wpisany na listę zabytków, jednak ze względu na interesujące pozostałości po okresie II wojny światowej może pełnić funkcję turystyczno - edukacyjną.

Niestety stan wielu zabytków na terenie gminy nie jest zadowalający, z tego względu część zabytków wymaga renowacji i prac konserwatorskich

2.4.5. Identyfikacja problemów

Na podstawie przedstawionego dotychczas materiału oraz postulatów zgłoszonych przez mieszkańców gminy na zebraniach wiejskich w roku 2006 i 2007 sporządzono następującą listę najważniejszych problemów:

- brak pełnej kanalizacji sanitarnej,
- braki w sieci wodociągowej wymagającej restrukturyzacji i przebudowy,
- zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych,
- brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- znikome wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (wiatrowej, słonecznej i wodnej),
- niski poziom rozwoju agroturystyki, turystyki wodnej,
- zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej.

2.5. Gospodarka

2.5.1. Rolnictwo

Grunty rolne na terenie gminy zajmują 44,6 % całkowitej jej powierzchni.

O wiodącej funkcji rolnictwa w gminie decyduje:

- struktura użytkowania terenu,
- istniejące zainwestowanie w postaci majątku trwałego,
- struktura zatrudnienia.

Zdecydowana większość użytków rolnych należy do firm prywatnych posiadających siedzibę na terenie gminy lub poza jej obszarem.

Struktura gospodarcza rolnictwa związana jest ściśle z formą własności ziemi. Tabela poniżej wskazuje wykorzystanie użytków rolnych w Gminie Widuchowa. Stan na dzień 1 stycznia 2007r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Zarówno w strukturze władania ziemi jak i użytków rolnych dominuje mienie Skarbu Państwa (71,4% ogólnej powierzchni gminy).

Zainwestowania rolnicze sektora państwowego stanowi majątek Agencji Nieruchomości Rolnej z przedstawicielstwem w Gryfinie.

Własność prywatna skupia zaledwie 19,4% ogółu areалу ziemi, a własność komunalna jedynie 1,8 ogółu gruntów gminy.

Analiza struktury władania użytkami rolnymi jest istotna ze względu na proces przekształceń sektora państwowego, którego podstawowym celem jest prywatyzacja własności państwowej. Ze struktury władania ziemią wynika, że ponad 70% użytków rolnych skupia nadal Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa.

ANR wydierżawia grunty oraz zabudowania podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym. Na bazie zainwestowania rolniczego powstały ośrodki działalności rolniczej - gospodarstwa rolne. Majątek ANR pozostaje nadal w trakcie zagospodarowywania, wymaga modernizacji i przystosowania do nowych technologii.

Według danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie średni areal gospodarstwa na terenach wiejskich gminy kształtuje się na poziomie 10 ha, a ujmując również tereny Skarbu Państwa dzierżawione przez właścicieli gospodarstw, przeciętny areal gospodarstwa kształtuje się na poziomie 18 ha.

Struktura indywidualnych gospodarstw jest mało korzystna, gdyż dominują gospodarstwa małe-do 5 ha. Jest ich w gminie 338, co stanowi 67,5% wszystkich gospodarstw. Najwięcej gospodarstw małych występuje w miejscowości: Żarczyn, Żelechowo, Kłodowo, Widuchowa, Krzywlin, Ognica, Dębogóra.

Koncentracja gospodarstw o średnim areale występuje we wsiach : Widuchowa, Krzywlin.

W gminie występuje gospodarstwa specjalistyczne, są to gospodarstwa specjalizujące się w produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Według danych Urzędu Gminy Widuchowa, najczęściej gospodarstw specjalizuje się w hodowli drobiu (284 hodowców), chowie trzody chlewnej (102 hodowców). Kolejnymi rodzajami hodowli jest bydło (45 gospodarstw, w tym krowy i krowy mleczne 42 gospodarstwa. Ogółem na terenie Gminy chów zwierząt gospodarskich prowadzi około 68 % gospodarstw rolnych.

Poniżej przedstawiono dane o wielkości gospodarstw na terenie Gminy Widuchowa (w ha):

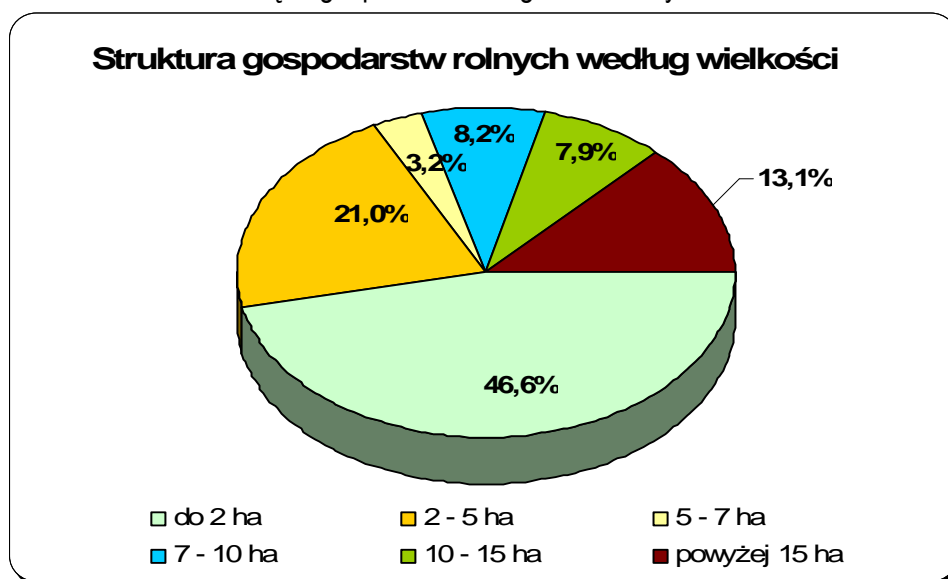
Powierzchnia gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 2 ha	217
2 – 5 ha	98
5 – 7 ha	15
7 – 10 ha	38
10 – 15 ha	37
powyżej 15 ha	61

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Jak wynika z tabeli gminę cechuje mało korzystna struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych. Ponad połowę gospodarstw stanowią gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha, które przy niskiej jakości środowiska agroprzyrodniczego mają małą podstawę egzystencji.

Korzystną cechą gospodarki indywidualnej jest specjalizacja gospodarstw w zakresie produkcji zwierzęcej (trzoda chlewna, bydło mięsne) i uprawy polowej warzyw.

Poniżej przedstawiono % strukturę zagospodarowania gruntów rolnych w Gminie:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Oprócz własności gospodarstw należących do osób fizycznych, których jest ogółem w gminie Widuchowa 466 istnieją również gospodarstwa należące do osób prawnych. Jest ich 6. Każde o powierzchni większej niż 15 ha.

Obsługa rolnictwa

Gmina na swoim terenie posiada niewiele jednostek zajmujących się prowadzeniem usług w sferze obsługi rolnictwa. Obiekty obsługi rolnictwa dla gminy Widuchowa skoncentrowane są głównie w mieście Gryfino.

Produkcja roślinna

Z analizy jakości gruntów wynika, że podstawowym kierunkiem uprawowym dla obszaru opracowania jest kierunek zbożowo-pastewny. Struktura zasiewów dla Gminy jest zgodna z naturalną predyspozycją obszaru. W gminie Widuchowa uprawia się przede wszystkim zboża, a z roślin bardziej intensywnych - rzepak. Zboża stanowią aż 75,6% wszystkich upraw, rzepak natomiast zajmuje około 16,5% upraw. Oprócz zasiewów na gruntach ornych użytkowanych jest 650 ha pastwisk.

Największą powierzchnię spośród zbóż zajmują jęczmień i pszenica. Przewagę upraw zbożowych stanowią zboża jare.

Z innych roślin znaczenie w strukturze upraw posiadają: rzepak, buraki cukrowe i ziemniaki. Plony rzepaku są dobre i kształtują się średnio na poziomie 25 dt/ha, natomiast ziemniaków poniżej przeciętnej i wynoszą 170 dt/ha.

Gminę cechuje kierunek uprawowy zbożowy z przewagą jęczmienia i żyta. Struktura zasiewów jest niekorzystna z uwagi na dominację zbóż, co uniemożliwia właściwe stosowanie płodozmianu i jest przyczyną rozwoju chorób roślin oraz zubożenia i degradacji gleby

Plony zasiewów kształtują się na poziomie niższym do średnich plonów dla gmin zachodniopomorskiego z wyjątkiem rzepaku, przyczyną niskiej globalnie produkcji roślinnej jest stosunkowo niski areal użytków rolnych w gminie, przy jednocześnie wysokim udziale powierzchni ugorów i odłogów oraz bardzo niska jakość gleb.

Produkcja zwierzęca

Dane Urzędu Gminy w Widuchowej wskazują, że największe znaczenie ma w gminie chów bydła i trzody chlewnej.

Praktycznie większość produkcji zwierzęcej (bydło i trzoda) utrzymywana jest w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Trzodę chlewną uprawiają 102 gospodarstwa rolne, natomiast bydło 45 gospodarstw rolnych.

Wnioski:

- gospodarstwa rolne nie wykorzystują możliwości produkcyjnych obiektów,
- głównym kierunkiem chowu zwierząt dla gminy jest chów bydła i trzody chlewnej, lokalnie drób. Produkcja trzody chlewnej i bydła jest niska, a pozostałe kierunki chowu mają marginalne znaczenie. W ostatnich latach obserwuje się spadek pogłowia bydła na korzyść chowu trzody chlewnej,
- korzystnie rozwija się kierunek drobiarstwa.

Przemysł rolno - spożywczy

Przemysł rolno-spożywczy na obszarze gminy jest słabo rozwinięty, co wynika przede wszystkim ze złej sytuacji na rynku rolnym, przestarzałych technologii i słabych efektów ekonomicznych w produkcji rolniczej na terenie gminy. Większe obiekty przemysłu rolno-spożywczego zlokalizowane są w mieście powiatowym Gryfino (poza granicami opracowania).

Uwarunkowania i kierunki rozwoju działalności rolniczej

Rolnictwo stanowi drugą (po leśnictwie i przemyśle drzewnym) funkcję dla gminy Widuchowa. Na jej obszarze występują liczne czynniki ograniczające w wysokim stopniu gospodarkę rolną:

- niska jakość środowiska agroprzyrodniczego uwarunkowana występowaniem gleb słabych o nieprawidłowych stosunkach wodnych. Ponad 76% powierzchni użytków rolnych stanowią gleby bardzo kwaśne i kwaśne.
- Około 0,2 % gruntów ornych to gleby trudne w uprawie ze względu na silne urzeźbienie terenu.
- Mały globalnie areal użytków rolnych, które stanowią 44,6 % wszystkich ziem gminy Widuchowa.
- Niekorzystna struktura własności z uwagi na niski potencjał sektora prywatnego i ciągły proces transformacji mienia Skarbu Państwa.
- Niekorzystna struktura indywidualnych gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha, stanowią one ponad połowę ogólnej liczby gospodarstw.
- Niekorzystna struktura zasiewów z uwagi na dominację zbóż, co uniemożliwia właściwe stosowanie płodozmianu i jest przyczyną rozwoju chorób roślin oraz zubożenia i degradacji gleby.
- Wysoki udział powierzchni ugorów i odłogów.
- Nie wykorzystanie możliwości produkcyjnych większości obiektów inwentarskich.
- Często zdewastowana baza nie użytkowanych ośrodków rolniczych ANR.

- Występowanie obszarów chronionych lub proponowanych do ochrony, gdzie istnieje nadrzędność funkcji ochronnych nad gospodarczymi.

Obszary podlegające ochronie zlokalizowane na terenach rolniczych lub bezpośrednio z nimi graniczące to tereny bezpośredniej alimentacji wód podziemnych, stanowią obszary gleb łatwo przepuszczalnych i nie stanowią bariery ochronnej przed zanieczyszczeniem wód podziemnych, proj. użytki i korytarze ekologiczne.

Natomiast za czynniki stymulujące rozwój rolnictwa uznaje się:

- korzystne położenie i połączenie komunikacyjne gminy w stosunku do rynku zbytu (miasta: Gryfino, Szczecin). Stwarza to możliwość rozwoju przetwórstwa mięsnego oraz podniesienia produkcji rolniczej i innych poza rolniczych funkcji, które na obszarach wiejskich mogą stanowić dodatkowy dochód ludności wiejskiej
- działalność gminy i Regionalnego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Barzkowicach w propagowaniu nowych odmian i sposobu produkcji, a także pomoc ze strony Urzędu Gminy w organizacji skupu i kontraktacji produkcji roślinnej.
- utrzymanie specjalizacji gospodarstw w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej;

Zasady rozwoju rolnictwa

Z dokonanej analizy czynników glebowo - rolniczych oraz środowiskowych warunkujących rozwój działalności rolniczej wynika, że gmina Widuchowa ma małe możliwości rozwoju produkcji rolniczej.

Warunki glebowo-rolnicze należą do najmniej korzystnych w województwie. Dominuje kompleks glebowy polowo – łąkowo - pastwiskowy i żytnio-ziemniaczany słaby.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w wysokim stopniu zależy od regulacji stosunków wodnych użytków rolnych.

W strukturze zasiewów przeważają zboża. Duży potencjał użytków zielonych stwarza możliwość chowu bydła ras mięsnych i mlecznych.

Jednorodny charakter i specyfika obszarów warunkują następującą waloryzację rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy: obszar rolnictwa średnio intensywnego dostosowanego poziomem produkcji do istniejących warunków agrośrodowiskowych.

Grunty najsłabsze wskazuje się do zmiany użytkowania na cele leśne, a gleby kompleksu pszennego dobrego wskazuje się do ochrony przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze.

Na terenie gminy brak jest punktów skupu żywca i skupu zbóż. Sprzedaż produktów rolnych odbywa się za pośrednictwem Agencji Rynku Rolnego oraz odbiorców prywatnych.

Podsumowując, z uwagi na duży udział w strukturze zasiewów roślin zbożowych, o niskim wskaźniku pracochłonności i małą obsadę zwierząt gospodarskich (zwłaszcza bydła), można uznać, że rolnictwo na terenie gminy Widuchowa ma charakter mało intensywny

Funkcja dominująca obszaru - rolnictwo.

Możliwości produkcyjne obszaru:

- kierunek produkcji roślinnej zbożowo-okopowy z udziałem odmian bardziej intensywnych oraz rzepaku,
- kierunek chowu zwierząt - tucz trzody chlewnej.

Preferencje:

- uprawa roślin towarowych oraz warzyw w uprawie polowej

Zagrożenia:

- występuje na terenach mocno urzeźbionych niekorzystny proces erozji gleb na tych obszarach wskazane jest stosowanie zabiegów i płodozmianów przeciw erozyjnych z uwzględnieniem upraw wieloletnich (motylkowe drobnonasienne).

Obszar rolnictwa ekstensywnego

- obejmuje pozostały teren gminy Widuchowa.

Możliwości produkcyjne są ograniczone w związku przewagą gleb słabej jakości oraz dominującej w sąsiedztwie funkcji leśnej.

Użytki zielone w przewodzie średniej jakości.

Tereny tego obszaru dla polepszenia żyzności i urodzajności wymagają regulacji stosunków gruntowo-wodnych w kierunku nawadniającym, regulacji odczynu i podniesienia kultury gleb.

Uwzględniając naturalny potencjał agrośrodowiska i istniejące zainwestowanie, ustala się następujące wiodące kierunki produkcji rolniczej:

- kierunek produkcji roślinnej - zbożowy,
- kierunek chowu zwierząt - bydło ras mięsnych oraz bydło mleczne w systemie ekstensywnym oraz trzoda chlewna,
- lokalnie - dobrze rozwinięta produkcja drobiarska, owczarstwo lub chów dziczyzny.

Preferencje :

- przetwórstwo mięsne,

- uprawy specjalne dostosowane do wymogów środowiska jak uprawy roślin liściastych, produkcja krzewów, drzewek, w tym choinek i mniej wymagających warzyw, kontynuacja produkcji ekologicznej,
- rozwój agroturystyki, która mogłaby przyczynić się do rekompensaty niskiej opłacalności produkcji rolniczej obszaru.

Dla całego obszaru gminy konieczne jest wypracowanie polityki rolnej stymulującej procesy:

- umacniania się i zwiększenia sektora prywatnego, poprzez pomoc w organizowaniu pośrednictwa w obrocie produkcji rolniczej, restrukturyzacji wsi popegeerowskich,
- promocji najnowszych osiągnięć w rolnictwie, nowe odmiany i technologie produkcji,
- umacniania się silnych gospodarstw prywatnych nastawionych na produkcję towarową i promocja w tworzeniu grup producenckich,
- rozwoju funkcji nierolniczych umożliwiających uzyskiwanie dodatkowych dochodów w gospodarstwach rolnych (agroturystyka);
- poprawy życia ludności wiejskiej.

2.5.2. Dziedziny pozarolnicze

❖ Przemysł

Przemysł nie odgrywa istotnej roli na terenie gminy Widuchowa (zatrudnienie ok. 20 % ogółu zatrudnionych). Na terenie gminy zlokalizowanych jest kilka zakładów o różnych profilach działania:

- P. W Rojax, Sp. Jawna w Widuchowej - zakład produkuje części do samochodów głównie na eksport,
- „POLWOOD” Sp. z o.o. w Krzywiniu - zakład wytwarza wyroby tartaczne oraz świadczy usługi w zakresie, cięcia, heblowania i impregnacji drewna. Rynek zbytu: krajowy z możliwością eksportu.
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Widuchowej - zakład funkcjonuje od 1946 roku. Zajmuje się produkcją piekarniczą i handlem detalicznym.
- ARTS & PAPERS POLAND Sp. z o.o. w Dębogórze - zakład specjalizuje się w produkcji sztalug i ram malarskich oraz artystycznych wyrobów gipsowych.
- Autokarowe Usługi Przewozowe „Ber – Trans” w Widuchowej;
- „Drew – Plast Mikołajczyk” w Widuchowej - przedsiębiorstwo zajmuje się produkcją stolarki otworowej z drewna sosnowego, mahoniu i dębu.

- „Armarol” Sp. z o.o. w Lubiczynie – przedsiębiorstwo produkcji rolnej,

Innymi zakładami pracy są:

- Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A – stacja paliw w Widuchowej;
- „Auto – Takt” – zakład samochodowy w Widuchowej;
- Usługowy Zakład Elektromechaniczny Przewajanie silników w Widuchowej;
- Zakład Elektryczny w Widuchowej;
- Usługowy Zakład Stolarski w Widuchowej;
- „Agrol” Walerian Krynicki w Widuchowej;
- „Korczbud” Robert Korczyński w Widuchowej
- Punkt apteczny.

Czynniki sprzyjające działalności przemysłowo-produkcyjnej:

- potencjalne zaplecze surowcowe dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego oraz drzewnego,
- wolne zasoby pracy,
- możliwość adaptacji istniejących obiektów (głównie rolnicze) na cele produkcyjno- usługowe.

Ograniczenia:

- walory przyrodnicze gminy, średnie warunki dla produkcji rolniczej,

Zasady rozwoju

- umiarkowany rozwój funkcji przemysłowo-produkcyjnej,
- preferencje dla obiektów przemysłu rolno - spożywczego, obsługi rolnictwa, drobnej wytwórczości w strefach działalności produkcyjno-usługowych,
- preferencje dla obiektów przemysłu drzewnego,
- wykorzystanie zasobów surowców mineralnych (kruszywa naturalne),
- stosowanie technologii nie powodujących degradacji środowiska,
- ewentualne strefy uciążliwości inwestycji powinny się zamykać w granicach własnych działek.

Zatrudnienie osób w danych sektorach

Analiza elementów bilansu zatrudnienia wykazuje wyższą podaż siły roboczej od możliwości jej zatrudnienia na obszarze gminy . Dlatego też obecnie (oraz w perspektywie) istnieje znaczna przewaga wyjeżdżających do pracy poza jej obszar nad przyjeżdżającymi .

Gmina Widuchowa posiada stosunkowo niską stopę bezrobocia wynoszącą 15,9%, niższą niż dla powiatu gryfińskiego, gdzie wskaźnik ten wynosił w czerwcu br. 20,4 %

Zejsście do bezpiecznej (tolerowanej) granicy 5% wymaga zmniejszenia jego wielkości z 410 osób obecnie do 130 osób w 2010 roku a więc o około 280 osób .

Struktura podmiotów gospodarczych wg branż przedstawia się następująco (stan na dzień 31.12.2006.):

Sektory gospodarki	Liczba podmiotów gospodarczych w latach:				
	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.
Spożywczo-przemysłowy	102	113	110	106	103
Budownictwo	58	49	57	68	69
Ślusarstwo, spawalnictwo	20	19	20	24	23
Transport	33	19	31	34	38
Mechanika pojazdowa	7	18	10	8	9
Elektromechanika	5	11	5	6	7
Usługi fryzjerskie	5	7	5	6	6
Usługi leśne	12	14	11	10	11
Usługi sprzątnia	2	2	2	2	2
Szkołka tenisa stołowego	1	1	1	1	1
Usługi stomatologiczne	2	2	2	2	2
Punkt apteczny	1	1	1	1	1
Stolarstwo	7	7	7	7	7
Razem:	255	263	262	275	279

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Przemysł rolno – spożywczy na obszarze gminy jest słabo rozwinięty, co wynika przede wszystkim ze złej sytuacji na rynku rolnym, przestarzałych technologii i słabych efektów ekonomicznych w produkcji rolniczej na terenie gminy.

2.5.3. Identyfikacja problemów

- brak odpowiedniej ilości zakładów pracy zapewniających bezrobotnym miejsca pracy,
- położenie gminy w rejonie typowo rolniczym,
- nie pełna infrastruktura techniczna (braki kanalizacyjne),
- braki kapitału własnego przedsiębiorstw co ogranicza możliwości pozyskiwania środków z funduszy unijnych i kredytów bankowych,
- niski poziom kwalifikacji pracowników byłych zakładów rolnych,
- mała aktywność gospodarcza mieszkańców,
- niestabilność przepisów prawa gospodarczego i finansowego,
- wysokie obciążenia pracodawców i pracowników z tytułu składek ZUS i podatków,
- niestabilność rynków zbytu i cen produktów,
- brak koncepcji dla rozwoju różnych dziedzin działalności gospodarczej szczególnie dla terenów popegerowskich.

2.6. Sfera społeczna

2.6.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu

Wg liczby mieszkańców i zajmowanej powierzchni gmina zajmuje 6 miejsce wśród 9 gmin powiatu gryfińskiego.

Ludność Gminy można zaliczyć do grupy społeczności, co najmniej dojrzałej wiekowo. Duży jest udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące bezrobocie w Gminie Widuchowa na koniec czerwca 2007 r. wśród kobiet i ogólnie bezrobotnych:

Wyszczególnienie za rok 2007 – II kwartał		liczba bezrobotnych	z tego wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach			będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy					
			do 12	12 – 24	pow. 24	długotrwale bezrobotni	do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	samotnie wychowujący dziecko do 7 roku życia	niepełnosprawni
czas pozostawania bez pracy	do 12	207	207	-	-	86	69	28	81	24	0
	12-24	53	-	53	-	53	14	6	20	8	3
	pow. 24	150	-	-	150	150	15	48	83	20	3
wiek	18-24	98	69	14	15	53	98	-	52	24	3
	25-34	93	55	16	22	60	-	-	33	22	1
	35-44	86	39	12	35	66	-	-	35	6	0
	45-54	102	35	9	58	83	-	-	48	0	1
	55 -59	25	7	2	16	21	-	-	13	0	1
	60 – 64 lata	6	2	0	4	6	-	-	3	0	0
wysztalcenie	a) wyższe	3	2	1	0	2	1	1	-	0	0
	b) Polic. i śr.zawodowe	59	35	10	14	38	20	7	-	7	1
	c) śr. ogólnokształ.	38	25	7	6	23	20	3	25	6	0
	d) zasadnicze zawodowe	118	65	16	37	80	17	18	-	12	2
	e) gimnazjum i poniżej	192	80	19	93	146	40	53	159	27	3
staż pracy ogółem	do 1 roku	24	11	5	8	18	7	6	6	3	0
	1 -5	72	49	6	17	41	18	2	23	9	0
	5 – 10	40	19	4	17	28	0	9	12	3	1
	10 – 20	64	25	10	29	51	-	20	23	2	0
	20 – 30	35	15	4	16	26	-	22	15	0	0
	30 lat i więcej	10	4	1	5	7	-	10	6	0	0
	bez stażu	165	84	23	58	118	73	13	99	35	5
	ogółem	410	207	53	150	289	98	82	184	52	6

źródło danych: PUP Goleniów

Wg danych statystycznych, na dzień 31.06.2007 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 410 bezrobotnych, w tym 260 kobiet. Jest to niekorzystny skutek przemian strukturalnych w rolnictwie, a także niechęć podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie.

Główne przyczyny bezrobocia to:

- restrukturyzacja gospodarki,
- regres gospodarczy w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki,
- brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych.

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Głównym problemem bezrobocia jest brak miejsc pracy na terenie Gminy i w jej otoczeniu. Przy obecnym braku ofert pracy stałą dla wielu bezrobotnych, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych jest jedyną realną szansą na przetrwanie, chociaż na pewien czas trwania bezczynności zawodowej. Umożliwia to otrzymanie dochodów z pracy, a w konsekwencji uzyskanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walka z bezrobociem oraz tworzenie nowych miejsc pracy stają się najważniejszymi celami działania Gminy. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

W Gminie Widuchowa liczba pracujących w 2007 r. wzrosła w stosunku do 2004r. o 385 osób, co wynika z analizy spadku bezrobocia na tym obszarze. Podstawowe prawidłowości w kształtowaniu się liczby pracujących są następujące:

- znaczny wzrost liczby zatrudnionych w rolnictwie, w przemyśle i w budownictwie,
- znaczny spadek liczby pracujących w handlu i usługach i w transporcie,
- niewielki wzrost liczby pracujących w obsłudze nieruchomości i firm,
- niewielki spadek liczby zatrudnionych w edukacji,
- znaczny spadek liczby pracujących w ochronie zdrowia.

Uzasadnione wydaje się twierdzenie, że w najbliższych latach wystąpi zmiana struktury zatrudnienia na korzyść sektorów o charakterze usługowym.

W Gminie, w porównaniu z sąsiednimi gminami jest wysoki udział pracujących w przemyśle (ok. 47 %) oraz znaczący udział pracujących w rolnictwie. Pierwsze zjawisko świadczy o dobrze rozwiniętym przemyśle, przy niewielkim aktualnie poziomie inwestowania. Drugie zaś to wynik istnienia dużych, nowoczesnych gospodarstw rolnych zatrudniających siłę najemną.

Wyraźnie załamał się rynek pracy w handlu i ochronie zdrowia, przy czym pierwsze zjawisko wiąże się z likwidacją wielu małych sklepów i hurtowni zaś drugie - z reformą służby zdrowia w Polsce. Wystąpiło także zjawisko redukcji zatrudnienia w tradycyjnych branżach przemysłu.

Na różnicę między zasobami pracy a wielkością zatrudnienia składają się bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nie rejestrowani bądź pracujący w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie wpływa na spadek bezrobocia. Przypuszczać należy, że szereg podmiotów gospodarczych zawiesza bądź kończy działalność, powodując wzrost bezrobocia, a statystyka nie nadąża z ujawnianiem tego faktu.

Należy zwrócić uwagę, że liczba bezrobotnych na koniec 2006 r. spadła - stopa bezrobocia wynosiła 15,9% i kształtowała się na poziomie nieco wyższym od średniej województwa (15,3%). Dość wysokie pozostaje bezrobocie wśród kobiet, które często poświęcają się rodzinie i domowi rezygnując z własnych ambicji i marzeń. W ostatnich latach udział kobiet w strukturze bezrobotnych kształtował się następująco:

- 2003r. – 396 kobiet bezrobotnych na 797 osób bezrobotnych ogółem tj. 49,7 %
- 2004r. – 420 kobiet bezrobotnych na 795 osób bezrobotnych ogółem tj. 52,8 %
- 2005r. - 376 kobiet bezrobotnych na 687 osób bezrobotnych ogółem tj. 54,7 %
- 2006r. - 318 kobiet bezrobotnych na 551 osób bezrobotnych ogółem tj. 57,7 %
- 2007r. (II kwartał) - 260 kobiet bezrobotnych na 410 osób bezrobotnych ogółem tj. 63,4 %

Głównym problemem rynku pracy w Gminie jest sprostanie w najbliższym pięcioleciu popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wysoką stopę bezrobocia i wkraczaniem młodych ludzi na rynek pracy. Do tej pory zauważalne jest negatywne zjawisko wyjazdów zagranicznych w poszukiwaniu pracy. Tendencja ta powoduje zmniejszającą się liczbę specjalistów w różnych dziedzinach, których już w chwili obecnej w Polsce i Gminie brakuje. Dlatego też chcąc, aby młodzi ludzie, którzy są przyszłością gminy pozostawali należy stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju własnych inicjatyw, oferowania atrakcyjnych stanowisk za godziwą pensję jak również dostarczenie infrastruktury odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców. Mając dostęp do bazy rekreacyjno – sportowej rodzice nie będą wysyłać swoich dzieci do innych miast, sami także pozostaną na miejscu ciesząc się z oferowanych przez Gminę warunków. Widząc w gminie tendencję do spadku bezrobocia należy uczynić z tego dodatkowy atut polepszających się warunków życia jej mieszkańców. W takich sytuacjach powszechne staje się inwestowanie posiadanych zasobów pieniężnych. Najlepiej jeżeli będą to inwestycje w Gminie Widuchowa.

Należy zwrócić uwagę, że najlepszym sposobem przeciwdziałania bezrobociu jest wspieranie przedsiębiorczości i prowadzenie polityki prozatrudnieniowej, gdyż aktywność zawodowa warunkuje samowystarczalność rodzin, a tym samym zmniejsza zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

2.6.2. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa

❖ Sytuacja mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Widuchowa w roku 2007 przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem
Liczba mieszkań	1580
Powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca w m ²	20,3
Liczba izb	6086
Pow. Użytkowa mieszkań w m ²	113784

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa w gminie Widuchowa kształtuje się w granicach średnich danych wojewódzkich (dla gmin wiejskich).

Dla potrzeb mieszkaniowych i programu infrastruktury społecznej i technicznej podaje się prognozę gospodarstw domowych na 2020 r. dla wariantu pomigracyjnego w wielkości 6030 osób, przy założeniu zrównania docelowo liczby gospodarstw domowych z liczbą mieszkań.

Prognoza gospodarstw domowych

Ludność ogółem	2007	2020
	5562	6050
gospodarstwa domowe	1770	1952
osób / gosp. domowe	3,14	3,10
mieszkania	1580	1770
gosp. dom./ 100 mieszk.	112,03	100
niedobór mieszkaniowy	190	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Widuchowa

Program zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych do 2020 r. wynosi:

- niedobór stanu istniejącego – 190
- przyrost gosp. domowych – 182

- odtworzenie ubytków substancji mieszkaniowej - 80 - 120 mieszkań

Razem potrzeby mieszkaniowe wynoszą maks. około 500 mieszkań.

❖ oświata i wychowanie

Na terenie Gminy funkcjonują następujące jednostki oświatowe:

a) Zespół Szkół w Widuchowej – działa od 1 września 2003 r. w budynku przy ul. Barnima III/1, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum. Pod okiem 39 nauczycieli uczy się 272 gimnazjalistów i 301 uczniów w szkole podstawowej. Plac wokół budynku Szkoły jest zagospodarowany - powstał zespół boisk do gier zespołowych i lekkoatletyki. Szkoła jest budynkiem o bardzo nowoczesnych rozwiązaniach technicznych, tj.: kotłownia olejowa ogrzewająca cały kompleks szkolny oraz dogrzewanie wody w okresie letnim z wykorzystaniem energii słonecznej przetworzonej za pomocą kolektorów słonecznych zamontowanych na dachu budynku. Zespół Szkół posiada własną salę gimnastyczną z trybunami na ponad 200 osób. Obiekt zawiera pełno wymiarowe boisko do piłki ręcznej oraz możliwość przystosowania sali do trzech boisk do koszykówki, jak również trzech do siatkówki. Sala gimnastyczna posiada dwa magazynki na sprzęt sportowy oraz cztery szatnie z natryskami. Obiekt posiada także salę do gimnastyki korekcyjnej. Placówka wyposażona jest również w bardzo dobrą bazę stołówkową, z której poza dziećmi szkolnymi korzystają mieszkańcy Widuchowej.

Przy Zespole Szkół prowadzona jest świetlica dla dzieci oczekujących na lekcje i odjazd do domu. Wysoki odsetek - 72% uczniów dojeżdża do Szkoły z kilkunastu miejscowości należących do obwodu Zespołu Szkół.

b) Szkoła Podstawowa w Krzywinie - ma ogółem 13 oddziałów, z tego cztery oddziały w Żelechowie (3 szkolne i zerowy). Uczy się w nich ogółem 206 dzieci pod dydaktyczną opieką 20 nauczycieli. Budynek szkoły w Żelechowie jest stary i przysparza stałej troski i wydatków. Szkoła w Krzywinie mieści się w budynku byłego urzędu gminnego i nie jest typową szkołą z szerokimi korytarzami i salą gimnastyczną. Powoduje to widoczną ciasnotę i hałas. Izby szkolne wymagają ciągłych modernizacji, a to na skutek zmniejszenia ilości oddziałów i zwiększenia liczebności klas. Łączyło się więc lokale po byłych biurach w większe pomieszczenia i tak powstały dzisiejsze klasy.

Szkoła posiada swoją Filię w Żelechowie.

Przy Szkole Podstawowej, w tym samym budynku działa również przedszkole do którego uczęszcza około 20 dzieci. Ma osobne wejście i osobne pomieszczenia.

Niestety stan techniczny Przedszkola, wybudowanego przed wojną pomimo świetnej opieki powinien zostać poddany modernizacji. Remontu wymagają: wewnętrzne instalacje sanitarne c.o., wody zimnej

i ciepłej, kanalizacji sanitarnej i wodociągowej, elektrycznej, elewacje, kuchnia, łazienka, parter i poddasze, kotłownia i instalacje c.o.. W ramach prac zaplanowano także wykonanie robót dekarских w całym budynku przedszkolnym, wydzielenie pomieszczenia na archiwum, łazienkę i pomieszczenia gościnne na poddaszu, które służyć będą przyjezdnym gościom (zagranicznym maluchom w czasie wizyt w Gminie Widuchowa) jako swoistego rodzaju schronienie. Szczegóły projektowe przedstawiono w osobnym wniosku o dofinansowanie, który także będzie złożony do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego.

c) Gminne Przedszkole w Widuchowej - funkcjonuje od 1971 r., a w obecnym budynku przy ul. Tatrzańskiej istnieje od 1981r. Jest to wolno stojący budynek zaadaptowany na potrzeby dzieci, do którego bezpośrednio przylega duży ogród. Organem prowadzącym Przedszkole jest Wójt Gminy Widuchowa, a nadzór pedagogiczny nad placówką sprawuje Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty - Oddział Delegatury w Chojnie.

Do przedszkola na dzień dzisiejszy uczęszcza średnio 86 dzieci w wieku od 3-6 lat. Struktura organizacyjna przedszkola obejmuje 4 oddziały wiekowe:

- I- oddział 3-4 latki,
- II- oddział 5-latki,
- III- oddział 6-latki,
- IV- oddział 6-latki.

Dzienny czas pracy poszczególnych oddziałów jest różny, dostosowany do potrzeb rodziców oraz dowozów dzieci. Wychowaniem przedszkolnym objęte są dzieci z 12 okolicznych miejscowości, którym dowozy i odwozy do placówki zapewnia nieodpłatnie Urząd Gminy. Placówka czynna jest od poniedziałku do piątku od godz. 7-16.

Przedszkole stwarza możliwość żywienia wszystkim dzieciom. Rodzice dzieci mają możliwość wyboru ilości posiłków. Na dzień dzisiejszy rodzice nie wnoszą żadnych opłat związanych z opieką i wychowaniem oraz realizacją obowiązkowego przygotowania rocznego 6-latków -płacą jedynie za „wsad do kotła” i koszty przyrządzania posiłków.

Głównym celem przedszkola jest „...wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi w relacjach ze środowiskiem społeczno-kulturowym i przyrodniczym...” i wynikające z tego celu zadania, dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych, nauczyciel realizuje w 4 określonych obszarach edukacyjnych:

- a) poznanie i rozumienie siebie i świata,
- b) nabywanie umiejętności poprzez działanie,
- c) odnajdywanie swego miejsca w grupie rówieśniczej, wspólnocie,

d) budowanie systemu wartości.

Podstawę do pracy z dziećmi stanowią:

- podstawy programowe wychowania przedszkolnego MEN,
- program wychowania przedszkolnego wspomagający rozwój aktywności twórczej dzieci "Jestem częścią świata" Krystyny Nowak-Grobelskiej, Beaty Pileckiej,
- ABC ... program wychowania przedszkolnego XXI wieku Anny Łady-Grodzickiej,
- Program wychowania przedszkolnego "W Świecie Przedszkolaka" Brygidy Łojewskiej.

W przedszkolu dzieci mają możliwość uczestniczenia w zajęciach religii oraz zajęciach muzyczno - rytmicznych.

Swoje umiejętności aktorskie, plastyczne, muzyczne, ruchowe przedstawiają w pracach plastycznych, zabawach, zajęciach ogólnorozwojowych oraz w różnorodnych uroczystościach przedszkolnych, których obchody są tradycją przedszkola (spotkania wigilijne z udziałem rodziców, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Dziecka, powitanie wiosny...).

❖ **Kultura, kultura fizyczna i sport.**

Sfera działalności kulturowej w gminie jest na wysokim poziomie. W Gminie Widuchowa działają dwie biblioteki obejmujące Gminną Bibliotekę Publiczną w Widuchowej wraz z filią w Krzywinie.

Gminna Biblioteka Publiczna w Widuchowej od września 2000 roku działa w Zespole Szkół w Widuchowej i jest placówką skomputeryzowaną. Biblioteka nie jest jednak powiązana ze szkołą i posiada odrębny budżet. Od 01 stycznia 2006r. biblioteka jest Instytucją Kultury.

W bibliotece zatrudnionych jest 2 pracowników pełnoetatowych i księgową na 1/8 etatu. Na dzień 31.12.2005r. biblioteka posiada 860 czytelników, a roczne wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz sięgają 14.000 woluminów. Księgozbiór wewnątrz biblioteki udostępniany był w ilości 4.600 woluminów. Biblioteka posiada 22.846 woluminów ogółem. Od stycznia 2005r w Bibliotece działa Czytelnia Internetowa z trzema stanowiskami dla czytelników, gdzie dostęp do Internetu jest bezpłatny.

Druga Biblioteka – Filia w Krzywińska działa w miejscowości Krzywina od lutego 2002r. jest skomputeryzowana i działa w budynku Szkoły Podstawowej. Zatrudniony jest tam jeden pracownik pełnoetatowy. Na dzień 31.12.2005r. obiekt posiada ok. 640 czytelników. Roczne wypożyczenia na zewnątrz wynoszą 9.000 woluminów, na miejscu w bibliotece 6.900 woluminów. Księgozbiór Biblioteki ogółem wynosi 12.529 woluminów.

Większość placówek kulturalnych koncentruje się w Widuchowej, brak jest oferty na obszarach wiejskich. Panuje powszechne odczucie, że w okresie ostatnich lat zmalał poziom uczestnictwa

społeczności gminy w życiu kulturalnym. Należy tu wziąć pod uwagę fakt, że zmienił się model uczestnictwa w kulturze.

Dlatego też priorytetem w dziedzinie kultury powinno być z jednej strony wykorzystanie potencjału kulturalnego Gminy dla jej promocji na zewnątrz, a z drugiej wzmocnienie istniejących i pobudzanie nowych potrzeb kulturalnych wśród jego mieszkańców.

Ponadto gmina współpracuje z innymi instytucjami przy współpracy których organizowane są:

- Święto Kapusty,
- Dożynki Gminne,
- Dni Integracji Osób Niepełnosprawnych,
- Ekojarmark,
- Festiwal Zuzia i Piosenki Angielskiej,
- Jasełka,
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy,
- Ferie zimowe w Ośrodku Kultury,
- uroczyste spotkanie Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Widuchowej,
- Dzień Babci i Dziadka,
- Ferie z piosenką,
- kilka imprez lokalnych,
- Dzień Matki,
- wyjazdy autokarowe, rowerowe, zajęcia w Ośrodku w okresie wakacyjnym,
- Dzień Niepodległości,
- Sylwester.

Na terenie Gminy działają następujące kluby sportowe:

1. KS „Łabędź” Widuchowa – piłka nożna, liga okręgowa i sekcja piłki siatkowej,
2. LZS „Orzeł” Żelechowo – piłka nożna, kl.B
3. KS „Czarni” Czarnówko – piłka nożna, kl.A
4. Krzywiński Ludowy Uczniowski Klub Sportowy - piłka nożna, kl.B
5. Klub Olimpijczyka „Krzyś” w Krzywiniu – szerzenie wartości i zasad olimpizmu, czego wymiernym efektem jest Krzywińska Liga Biegów Przelajowych.
6. Uczniowski Klub Sportowy „Żar” w Żarczynie – organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów poprzez różnorodne formy aktywności ruchowej.

Przy Zespole Szkół w Widuchowej jest sala gimnastyczna dostępna w godzinach popołudniowych także dla chętnych mieszkańców Gminy. Dużym zainteresowaniem cieszą się rozgrywki piłki siatkowej.

Obszary, w których realizowane są działania obejmujące kulturę fizyczną, to wychowanie fizyczne, rekreacja i turystyka, rehabilitacja ruchowa oraz sport.

Zaplecze sportowo-rekreacyjne miejscowości tworzy:

- sala gimnastyczna oddana do użytku w 2002 r. Obiekt zawiera pełno wymiarowe boisko do piłki ręcznej oraz możliwość przystosowania sali do trzech boisk do koszykówki, jak również trzech do siatkówki. Sala gimnastyczna posiada dwa magazynki na sprzęt sportowy oraz cztery szatnie z natryskami. Obiekt posiada także salę do gimnastyki korekcyjnej. Placówka wyposażona jest również w bardzo dobrą bazę stołową, z której poza dziećmi szkolnymi korzystają mieszkańcy Widuchowej. Ponadto plac wokół budynku Szkoły jest zagospodarowany - powstał zespół boisk do gier zespołowych i lekkoatletyki.

Zaplecze sportowe gminy tworzy dodatkowo jedno boisko sportowe umiejscowione w Krzywinie, przy Szkole Podstawowej. Wybudowane zostało 35 lat temu, posiada nawierzchnię asfaltową a jego stan wymaga podjęcia natychmiastowych prac remontowych ze względów bezpieczeństwa zwłaszcza w godzinach pozalekcyjnych kiedy to dzieci i młodzież bez opieki dorosłych korzystają z obiektu.

Na terenie gminy działa kilka klubów sportowych. Niektóre posiadają już długą tradycję, powstają jednak również nowe. Wiele z nich odnosi znaczące sukcesy nie tylko lokalne, ale również ogólnokrajowe.

Mimo istnienia w Gminie sieci placówek oświatowych, wypełniających zadania z tego zakresu oraz kilku jednostek i organizacji kultury fizycznej nadal efekty tych działań są niewielkie, bowiem poziom sprawności fizycznej społeczeństwa oceniany jest jako niski.

Przyczyn tego upatrywać należy w niewystarczającej liczbie i ograniczonym dostępie do istniejących obiektów, słabym poziomie kadry szkoleniowej, a także w niskim poziomie świadomości społecznej, której rezultatem jest mały odsetek osób uprawiających sport i rekreację, wreszcie w braku rozwiązań systemowych dotyczących finansowania kultury fizycznej.

Promowanie zdrowego stylu życia i uczestnictwa w kulturze fizycznej jest jednym z ważniejszych zadań Gminy. Dlatego też planuję się rozbudowę bazy, na której opierałby się rozwój kultury fizycznej i sportu. Planowana w niniejszym projekcie inwestycja jest doskonałym spełnieniem zamierzeń władarzy Gminy w tym zakresie. Powstanie kompleksowych obiektów sportowo – rekreacyjnych rozwiąże problemy gminy w tym zakresie, dając mieszkańcom wielu miejscowości dostęp do doskonałych warunków do rozwoju posiadanych umiejętności sportowych. Ponadto z powstałych obiektów korzystać będzie działająca od 15 lat na terenie miejscowości Krzywin – Krzywińska Liga Biegów Przełajowych. Jest ona największym wydarzeniem sportowo-kulturalnym w Gminie Widuchowa o ustalonej renomie.

Dotychczas odbyło się 30 edycji imprezy, które przeprowadzane są regularnie dwa razy w roku. Wiosenna edycja na przełomie kwietnia i maja, a jesienna edycja na przełomie września i października.

Krzywińska Liga Biegów Przełajowych z całą pewnością jest jedną z największych imprez dla dzieci, młodzieży i nie tylko w województwie zachodniopomorskim, ale też należy do największych tego typu w Polsce. Tradycyjnie podczas każdej imprezy frekwencja oscyluje w przedziale 900-1200 uczestników przy udziale 45-60 placówek oświatowych (szkoły podstawowe, gimnazja, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, centra kształcenia i wychowania oraz szkoły ponadgimnazjalne). Uczestnicy rekrutują się głównie z terenów wiejskich i małomiasteczkowych trzech okolicznych powiatów: gryfińskiego, pyrzyckiego i myśliborskiego. Bardzo często bierze udział także młodzież spoza tego terenu: ze Szczecina, Stargardu, Chociwła, Dobrej Nowogardzkiej i Choszczna. W ramach zapoczątkowanej w 1998 roku współpracy przygranicznej swój udział w imprezie zaznaczyły zorganizowane grupy z niemieckich szkół i klubów sportowych (Prenzlau, Pinnow, Angermunde, Passow).

Podczas kolejnych edycji realizowane są różnorodne pomysły i inicjatywy mieszczące się w szeroko pojętej tematyce sportu, kultury, olimpizmu, edukacji, regionalizmu, integracji europejskiej oraz rozwoju demokracji lokalnej. Obecnie szczególnie mocny akcent organizatorzy kładą na propagowanie uniwersalnej idei olimpijskiej i jej związku z wychowaniem młodego pokolenia Polaków-Europejczyków.

Głównym organizatorem Krzywińskiej Ligi Biegów Przełajowych obecnie jest Klub Olimpijczyka "Krzyś". Klub swoją nazwę wziął na cześć Zdzisława Krzyszkowiaka (pseudonim), zmarłego w 2003 roku wybitnego polskiego sportowca, honorowego gościa wiosennej imprezy w 2000 roku.

Klub Olimpijczyka "Krzyś" wspierają:

- Krzywiński Ludowy Uczniowski Klub Sportowy,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzywinie,
- Szkoła Podstawowa w Krzywinie,
- Zarząd Oddziału Gminnego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Widuchowej,
- Sołtys i Rada Sołecka w Krzywinie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Krzywinie

Partnerami są:

- Zachodniopomorskie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe,
- Gmina Widuchowa,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Widuchowej, Filia w Krzywinie,
- Polski Komitet Olimpijski,

- Zachodniopomorska Rada Olimpijska,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Widuchowej,
- Zachodniopomorski Związek Lekkiej Atletyki,

❖ **Podstawowa opieka zdrowotna**

Świadczenia zdrowotne w Gminie są realizowane na ogół na zadowalającym poziomie, choć wiele osób krytycznie ocenia nie utrzymywanie standardów systemowych.

Generalnie zdaje egzamin system oparty o lekarza rodzinnego, dlatego powinien on być nadal intensywnie rozwijany. Sposób organizacji służby zdrowia często nie zapewnia rzeczwiwej całodobowej opieki medycznej (poza Widuchową).

W Gminie Widuchowa funkcjonują dwie przychodnie rodzinne w Widuchowej i Krzywiniu. Zarówno przychodnia w Widuchowej i Krzywiniu są oddziałami Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Przychodni Rodzinnej w Mieszkowicach. Istnieją także dwa gabinety dentystyczne w Widuchowej i Krzywiniu.

Przychodnie oraz gabinety dentystyczne mają podpisaną umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia Oddział Szczecin.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej świadczy usługi medyczne dla ok. 4200 mieszkańców gminy.

Zbyt mała jest liczba zakładów opiekuńczych leczniczych i pielęgniarских oraz brak zakładu opieki paliatywnej. Słabo są też rozwinięte formy opieki stacjonarnej, takie jak: opieka dzienna, chirurgia "jednego dnia", hospitalizacja domowa.

Poziom finansowania opieki stomatologicznej, brak lekarzy stomatologów w szkołach utrudnia i ogranicza dostęp do usług stomatologicznych.

Niezbędne jest wspieranie przez Gminę działań umożliwiających poprawę dostępności i jakości usług zdrowotnych.

Programy promocyjne i profilaktyczne są wprowadzane jedynie pod warunkiem uzyskania na ten cel dodatkowych środków finansowch. Istnieje konieczność objęcia uczniów aktywną opieką medyczną i profilaktyką zdrowotną.

Budowanie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Gminy wymaga podejmowania, wspólnie z władzami powiatu, działań w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnienia jak i w zakresie rozwoju profilaktyki i promocja zdrowia.

Współpraca z władzami powiatu w zakresie stworzenia systemu rozwoju profilaktyki, usprawnienia wczesnej diagnostyki i promocji zdrowia ma na celu:

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia tzw. chorób cywilizacyjnych,

- ograniczenie możliwości wystąpienia chorób zakaźnych,
- ograniczenie szkód zdrowotnych związanych z niewłaściwymi warunkami i trybem życia mieszkańców.
- zwiększenie efektywności leczenia nowotworów., cukrzycy oraz chorób układu krążenia.

Brak jest na rynku firm ubezpieczeniowych i alternatywy dla kas chorych zapewniającej obniżanie kosztów własnych jednostek ochrony zdrowia.

❖ **Poziom bezpieczeństwa**

Istotnym zagrożeniem bezpieczeństwa Gminy są ładunki przewożone trasą nr 31 relacji Szczecin – Słubice a także drogą wojewódzką nr 122 relacji Krajnik Dolny – Pырzyce w głąb kraju. Zagrożenie to wynika z możliwości katastrof komunikacyjnych i udziału w nich pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki takie jak. kwasy, amoniak, amunicja, materiały wybuchowe. Transporty takie odbywają się przynajmniej raz w miesiącu.

Kolejnym ważnym czynnikiem stanowiącym o bezpieczeństwie gminy jest duża jej lesistość stanowiąca około 32 % powierzchni gminy, co w okresach coraz częściej występujących susz powoduje liczne pożary niekiedy trudne do opanowania.

Nad bezpieczeństwem Gminy czuwają:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Widuchowej - należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i mieści się przy ul. Robotniczej 4 w Widuchowej. Do swojej dyspozycji posiada piętrowy budynek, w którym znajdują się pomieszczenia garażowo-warsztatowe z zapleczem socjalnym oraz pomieszczenia na piętrze dzierżawione pod działalność gospodarczą (sklep) oraz do niedawna dyskotekę. Obiekt wyposażony jest w samodzielną kotłownię zapewniającą ogrzewanie dla wszystkich w/w pomieszczeń. Jednostka OSP Widuchowa liczy 62 pełnoprawnych członków oraz 18 chłopców należących do Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Jednostka dysponuje dwoma typowymi wozami bojowymi Star 244 i Jelcz 004 oraz jednym mniejszym Opel Blitz. Dwa podstawowe wozy bojowe wyposażone są m.in. w:
 - Motopompy PO5
 - Pompa pływająca "Niagara"
 - Sprzęt łączności zarówno przewoźny jak i przenośny
 - Pilarki do drewna
 - Agregaty prądotwórcze
 - Aparaty tlenowe APS i Auer
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzywinie - należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i mieści się przy ul. Królewieckiej 3 w Krzywinie. Do swojej dyspozycji posiada

budynek garażowo-warsztatowy z zapleczem socjalnym, kotłownią, obiekt budowlany, który obecnie dzierżawiony jest pod działalność gospodarczą (sklep) oraz budynek byłej biblioteki publicznej, w którym urządzono własnymi siłami Klub „Florian”. Jednostka OSP Krzywin liczy 68 pełnoprawnych członków oraz ośmioosobowe Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze Dziewcząt i Chłopców. Jednostka dysponuje wozem bojowym Star 266 na „pokładzie”, którego znajdują się m.in:

- Motopompy PO5
- Pompa pływająca „Niagara”
- Sprzęt łączności zarówno przewoźny jak i przenośny
- Pilarki do drewna
- Agregaty prądotwórcze
- Aparaty tlenowe APS
- Sprzęt hydrauliczny „Lukas” oraz lekkim wozem gaśniczo – ratowniczym FORD.

Jednostka z Krzywina jako chyba jedyna w powiecie gryfińskim dysponuje podczepianym pługiem, który wykorzystywany jest w okresie zimowym do zapewnienia przejezdności lokalnych dróg.

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ognicy - jest najmniejszą z funkcjonujących na terenie Gminy Widuchowa. Mieści się w samodzielnym budynku zlokalizowanym w centrum wsi, gdzie strażacy mają pomieszczenia do swojej dyspozycji.

Jednostka OSP Ognica liczy 22 pełnoprawnych członków oraz 6 chłopców należących do Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Jednostka dysponuje jednym wozem bojowym, jakim jest Żuk A15. Z uwagi na skromne możliwości samochodu pożarniczego oraz słabe jego wyposażenie jednostka OSP Ognica rzadko wykorzystywana jest do działań bojowych. Z tego też powodu jednostka ta nie należy również do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, do którego należą dwie pozostałe. Ochotnicy z Ognicy wyjeżdżają głównie do lokalnych zagrożeń występujących na terenie miejscowości Ognica jako grupa pierwszego natarcia przed przybyciem pozostałych oraz podczas pożarów lasów i miejsc trudno dostępnych.

Ochotnicza Straż Pożarna prowadzi również współpracę z ochotniczymi strażami pożarnymi z Niemiec: Heinersdorf koło Schwedt i Gehrde w Dolnej Saksonii, Jamnikow.

Na obszarze Gminy działa Posterunek Policji w Widuchowej zatrudniający 4 policjantów.

Głównym kierunkiem pracy Rewiru Dzielnicowych na terenie gminy Widuchowa winno być:

- zwiększenie aktywności prewencyjnej dzielnicowych w miejscach najbardziej zagrożonych, co przyczyni się do zmniejszenia zagrożenia na danym terenie i zmniejszeniu ilości popełnionych przestępstw,
- dalszą poprawa efektywności ścigania sprawców przestępstw,
- współpraca ze szkołami podstawowymi oraz Zespołem Szkół w Widuchowej, celem realizacji pogadanek „Bezpieczna droga do szkoły” zapobieganie narkomanii, a także uczulanie młodzieży na przestępstwa popełniane przez nieletnich,
- kontynuowanie współpracy ze Strażą Leśną z Gryfina, przeprowadzanie działań w zakresie zwalczania kłusownictwa i kradzieży drewna,
- utrzymywanie bieżącego kontaktu dzielnicowych z sołtysami, radnymi i mieszkańcami w celu ujawniania miejsc zagrożonych w rejonie sołectwa-miejscowości.

❖ **Charakterystyka grup społecznie wrażliwych**

Dominującym problemem społecznym jest bezrobocie i postępujące za tym zubożenie części społeczeństwa gminy, co skutkuje utrwaleniem stanu bierności oraz patologią zachowań. Inne dysfunkcje dominujące w społeczności lokalnej to: niepełnosprawność, długotrwała choroba, nadmierne spożywanie alkoholu i przemoc w rodzinach. W niektórych rodzinach objętych pomocą społeczną występuje jednocześnie kilka przyczyn.

W gminie Widuchowa działa jedna placówka opieki społecznej - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zajmujący się udzielaniem pomocy społecznej mieszkańcom gminy, wymagającym takiego wsparcia. W GOPS Widuchowa zatrudnionych jest 5 osób na 4 etatach. Na realizację zadań GOPS posiada środki finansowe: z budżetu gminy na zadania własne, z budżetu Wojewody na zadania zlecone oraz z budżetu Agencji Nieruchomości Rolnej. Środki te wspierają realizację zadań własnych gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w następujących formach: renty socjalne, zasiłki stałe, zasiłki stałe wyrównawcze, gwarantowane zasiłki okresowe, zasiłki macierzyńskie, zasiłki okresowe, zasiłki celowe - pomoc finansowa i pomoc w naturze. Ponadto wypłacane są zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne oraz udzielana jest pomoc w formie opieki nad chorym w domu.

Pomoc w naturze dotyczy umożliwienia pobierania żywności ze sklepu na zamówienie lub finansowanie dożywiania dzieci w szkole, pochodzących z rodzin biednych, wielodzietnych i patologicznych.

Po pomoc do GOPS zgłaszają się w przeważającej większości osoby dotknięte transformacją przemian politycznych zachodzących w kraju, zwłaszcza rodziny zatrudnione w byłych PGR-ach.

Poniżej wskazano w tabeli przyczyny trudnej sytuacji życiowej, a także podział rodzin korzystających z pomocy społecznej:

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				
	2002	2003	2004	2005	2006
Ubóstwo	279	15	320	340	306
Sieroctwo	1	1	0	0	0
Bezdomność	2	2	1	3	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	40	40	24	28	12
Bezrobocie	126	96	120	185	154
Niepełnosprawność	55	89	60	75	17
Długotrwała lub ciężka choroba	3	5	7	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	130	253	270	258	268
W tym: rodziny niepełne	39	46	55	52	56
W tym: rodziny wielodzietne	72	72	65	51	45
Alkoholizm	40	45	28	35	52
Narkomania	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1	1	2	3
Zdarzenia losowe	0	0	1	0	0

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS Widuchowa za lata 2002 - 2006r

Podział rodzin korzystających z pomocy GOPS:

wyszczególnienie	Liczba rodzin					Liczba osób w rodzinach				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Rodziny ogółem	360	377	365	353	339	1448	1482	1369	1230	1129
o liczbie osób										
1	55	65	44	71	74	55	65	44	71	74
2	39	42	41	47	59	78	84	82	94	118
3	35	38	66	62	49	105	114	198	186	147
4	72	72	91	79	80	288	288	364	316	320
5	79	79	58	40	34	395	395	290	200	170

	6 i więcej	80	81	65	54	43	527	536	391	363	300
Rodziny z dziećmi ogółem		298	301	307	249	225	1382	1388	1301	1039	954
	o liczbie dzieci 1	59	62	69	78	61	157	163	190	211	157
	2	89	89	88	70	73	336	336	301	268	288
	3	78	78	90	50	47	385	386	415	230	217
	4	30	30	32	28	23	178	178	190	162	135
	5	20	20	18	15	12	138	138	122	101	82
	6	13	13	6	4	5	103	103	48	32	40
7 i więcej		9	9	4	4	4	85	84	35	35	35
Rodziny niepełne ogółem		35	47	55	52	56	127	158	192	180	174
	o liczbie dzieci 1	6	12	16	17	21	13	24	34	37	42
	2	9	11	16	13	17	27	33	50	39	51
	3	15	15	14	15	15	60	60	56	60	60
	4 i więcej	5	9	9	7	3	27	41	52	44	21
Rodziny emerytów i rencistów ogółem		50	52	46	58	50	180	194	152	180	131
	o liczbie osób 1	11	11	9	14	14	11	11	9	14	14
	2	9	11	8	14	16	18	22	16	28	32
	3	7	8	11	9	8	21	23	33	27	24
	4 i więcej	23	25	18	21	12	130	138	94	11	61

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS Widuchowa za lata 2002 - 2006

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w roku 2006 wyniosła:

Wyszczególnienie	Kwota świadczeń
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych	594.323,61
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	171.894,61
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	422.429,00

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS Widuchowa za 2006

Świadczenia te zostały przyznane dla 339 rodzin z terenu Gminy Widuchowa.

Analizując powyższe tabele zauważyć można znaczący odsetek wzrostu osób korzystających z pomocy GOPS poprzez ubóstwo – wzrost z 15 rodzin w 2003 do 306 w roku 2006 (wzrost o 2040%), bezrobocie – wzrost z roku 2003 gdzie zanotowano 96 przypadków udzielenia pomocy do 185 w roku 2005 (wzrost o prawie 200 %). Częstym zjawiskiem udzielania pomocy była także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, gdzie w roku 2002 zanotowano 130 przypadków udzielania pomocy, natomiast w roku 2006 aż 268 (wzrost o 138 przypadków czyli o ponad 200 %). Przypadki takie mają miejsce ciągle jeszcze poprzez dziedziczenie niezdarności życiowej oraz ubóstwa postępującego z poprzednich pokoleń w rodzinie.

Na terenie Gminy nie działa żaden ośrodek socjoterapeutyczny, w którym osoby niepełnosprawne, zwłaszcza z dysfunkcjami intelektualnymi mogłyby funkcjonować i rozwijać się w sferze społecznej, ekonomicznej, osobistej. Wg informacji pracowników socjalnych ok. 70 osób kwalifikuje się do tego rodzaju wsparcia.

Stan i możliwości pomocy społecznej

W celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości na terenie Gminy Widuchowa funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on jednostką organizacyjną, budżetową powołaną na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z założeniami ustawodawcy, Ośrodek, w zakresie świadczonej pomocy, współpracuje z organizacjami pozarządowymi, w tym w szczególności z organizacjami kościelnymi, stowarzyszeniami i fundacjami oraz pełni rolę koordynatora rozwiązywania poszczególnych problemów społecznych w stosunku do tych organizacji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej realizuje zadania:

- 1) własne - wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 2) zlecone przez organy administracji rządowej w zakresie ustalonym w ustawach,
- 3) inne wynikające z uchwał Rady Gminy Widuchowa i statutu Ośrodka.

Na terenie Gminy brak jest Domu Pomocy Społecznej, który świadczyłby usługi w zakresie pomocy społecznej również dla mieszkańców Gminy. Ponadto na terenie Gminy nie funkcjonują inne placówki, które mogłyby uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów społecznych, mieszkańcy Gminy Widuchowa mogą korzystać z ośrodków interwencji kryzysowej, ośrodków terapii i innych ośrodków wsparcia o zasięgu ponadgminnym, umiejscowionych na terenie powiatu gryfińskiego.

W 2006 roku z różnych form pomocy społecznej skorzystało 339 rodzin, liczba osób w rodzinach którym przyznano świadczenia wyniosła 1129 osób.

W 2006 r. na realizację zadań własnych otrzymano dotację celową z budżetu państwa w kwocie 422.429 zł w tym:

na realizację wypłat zasiłków okresowych -	- 140 005 zł
na realizację Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	- 126 538 zł.
na usługi opiekuńcze	- 26 366 zł.
za odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	- 33 446 zł.
za ubezpieczenia społeczne	- 617 zł.
na sprawianie pogrzebu	- 7 133 zł.

Ponadto wydatki na zadania zlecone pokrywane były w 100 % z dotacji budżetu państwa.

Otrzymana dotacja na realizację tych zadań wynosiła 171.894,61 zł. + na świadczenia rodzinne i alimentacyjne 1.612.979 zł.

Struktura wydatków została przedstawiona w tabeli poniżej:

Struktura wydatków:

Wyszczególnienie	Wykonanie w zł
Wydatki ogółem	2 564 060,61
1. Zadania własne	566 132
1) zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze	228 329
2) dodatki mieszkaniowe	143 703
3) usługi opiekuńcze	26 366
4) dożywianie w szkołach i pomoc w ramach Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	126 538
5) ubezpieczenia społeczne, sprawianie pogrzebu	7 750
6) odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	33 446
2. Zadania zlecone	1 997 928,61
1) zasiłki stałe	161 416,10
2) składki zdrowotne	10 478,51
3) świadczenia rodzinne i świadczenia opiekuńcze	1 612 979
4) usuwanie skutków klęski suszy	55 500
5) zaliczki alimentacyjne	157 555

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS Widuchowa za 2006 rok.

Pracownicy Ośrodka pomagają rozwiązywać wiele trudności, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy. Zakres spraw jest bardzo szeroki, obejmuje wszystkie dziedziny życia. Niektóre osoby korzystają wyłącznie z pomocy polegającej na załatwieniu spraw formalnych. Niestety wciąż jeszcze działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w dużej mierze opiera się na pomocy finansowej i rzeczowej. Inne formy pracy z rodzinami często są traktowane przez klientów GOPS jako ingerowanie w prywatne sprawy. W wielu przypadkach świadczeniobiorcy niechętnie współpracują z pracownikiem socjalnym, wykazują postawę roszczeniową, oczekują wsparcia wyłącznie finansowego. Obserwuje się zjawisko bierności, bezradności i dziedziczenia takich postaw. W strukturze GOPS nie ma osób, które mogłyby w sposób profesjonalny, intensywny i systematyczny pracować z poszczególnymi rodzinami w celu zmiany postaw jej członków i przywrócenia prawidłowego funkcjonowania społecznego i ekonomicznego.

Wszystkie, przedstawione powyżej działania pozwoliły w niewielkim stopniu pomóc rodzinom w zaspokojeniu ich podstawowych potrzeb życiowych. Biorąc pod uwagę potrzeby i oczekiwania rodzin objętych pomocą, to nawet przy dodatkowym wsparciu finansowym z Agencji Nieruchomości Rolnych nie udało się np. zakupić opału rodzinom potrzebującym, czy pomóc w spłacie zobowiązań za pobór wody tym, którzy są jej pozbawieni.

Rozmiar problemów, z jakimi borykają się niektórzy mieszkańcy gminy stawia przed samorządem szereg zadań, szczególnie w obecnej dobie licznych przemian, podczas których zwykle tracą ci najubożsi.

Ponadto w roku 2006 na realizację dodatków mieszkaniowych przeznaczono kwotę 143 703 zł. W ramach tej kwoty pokryto bieżące zobowiązania wobec administratorów budynków z tytułu dodatków mieszkaniowych oraz ryczałty.

Decyzje w sprawie przyznania dodatku mieszkaniowego wydawane są na okres 6 miesięcy.

Ewentualna zmiana w tym czasie w sytuacji rodzinnej i dochodowej nie wpływa na zmianę wysokości dodatku.

Obecnie obserwuje się tendencję spadkową wypłacanych świadczeń w stosunku do lat poprzednich. Jest to wynikiem prowadzonej weryfikacji danych przedstawianych przez wnioskodawców.

2.6.3. Identyfikacja problemów

- spadek liczby urodzeń,
- stopień wysokiego bezrobocia szczególnie wśród kobiet i ludzi młodych,
- brak budownictwa mieszkaniowego i socjalnego,
- mała aktywność społeczna mieszkańców – brak inicjatyw społecznych,

- mocno rozwinięty system opieki społecznej – wyzwała roszczeniową postawę mieszkańców,
- nie rozwiązany problem identyfikacji „szarej strefy” na rynku pracy w kraju i zagranicą,
- pogłębiające się zubożenie społeczne skutkujące wzrostem liczby osób korzystających ze świadczeń O.P.S.
- świadczenie zbyt wąskiego zakresu usług w sferze opieki zdrowotnej,
- utrzymująca się tendencja spadkowa liczby uczniów w szkołach,
- słaby rozwój działalności turystycznej,
- niewystarczający poziom bazy kulturowej,
- potrzeba reaktywowania w większych miejscowościach wiejskich świetlic,
- zagrożenie dzieci i młodzieży zjawiskami patologicznymi - alkoholizmem i narkomanią i przemocą.

2.7. Analiza SWOT dla Gminy Widuchowa

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Stanowi ona zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących. Zasadę przeprowadzania badania ilustruje poniższa tabela.

Mocne strony	Słabe strony
zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska, finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi	obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy
Szanse	Zagrożenia
zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy	negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać

Strategiczny plan rozwoju powinien opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W gminie Widuchowa przy tworzeniu strategicznego programu działania skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne

ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych, gdyż zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności gminy – są to:

- Finanse
- Infrastruktura i ochrona Środowiska
- Gospodarka
- Sfera społeczna

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji zdiagnozowanej w pierwszej części procesu tworzenia Planu Rozwoju Lokalnego.

Analizę SWOT rozpoczęto od wskazania analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego:

Analiza otoczenia wewnętrznego

Silne Strony	Słabe strony
Dobra dostępność komunikacyjna	Zły stan dróg gminnych i powiatowych
Położenie geograficzne przy granicy z Niemcami	Słabo rozbudowana infrastruktura kanalizacyjna
Walory przyrodniczo – rekreacyjne	Brak sieci gazowej
Duża lesistość gminy	Zanieczyszczenie środowiska wynikające z niskiej edukacji ekologicznej mieszkańców
Dobre gleby w południowo-wschodniej części gminy	Duża liczba dzikich wysypisk
Dobrze rozwinięta sieć telefoniczna	Brak systemu segregacji odpadów
Rozwinięta sieć wodociągowa	Wysokie bezrobocie
Przejście graniczne rzeczne i pieszo - rowerowe	Niski poziom przedsiębiorczości
Dostęp do terenów, które mogą zostać przystosowane do realizacji inwestycji przemysłowych	Niski odsetek osób wykształconych
Dobrze zorganizowany system oświaty na poziomie podstawowym i gimnazjum	Apatia i marazm mieszkańców
Dobra opieka lekarska	Świadomość braku perspektyw wśród młodzieży
Sieć świetlic środowiskowych	Patologia wśród młodzieży

Działania sportowo-rekreacyjne podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach aktywnie funkcjonującego stowarzyszenia	Brak planu zagospodarowania przestrzennego
	Brak zachęt dla inwestorów oferowanych przez gminę
	Słaba promocja gminy
	Niska zasobność finansowa gminy
	Brak instytucji otoczenia rolnictwa (np. zakłady przetwórstwa rolnego, rynki hurtowe,)
	Zły stan lokalnych usług komunikacyjnych
	Bariery infrastrukturalne dla osób niepełnosprawnych
	Utrudniony dostęp do Internetu – wyrzucić
	Degradacja środków trwałych pozostałych po majątku PGR-ów oraz brak zagospodarowania terenów i obiektów będących własnością AWRSP
	Zły stan techniczny obiektów zabytkowych
	Brak bazy turystycznej, w tym infrastruktury dla turystyki wodnej

Analiza otoczenia zewnętrznego

Szanse	Zagrożenia
Zwiększający się dostęp do środków finansowych oferowanych przez fundusze pomocowe	Ograniczenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz warunków zamieszkania, wynikające z utworzenia w Parku Krajobrazowym Doliny Dolnej Odry rezerwatu przyrody
Wzrost intensywności współpracy między-gminnej na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych	Niekorzystna dla gminy róża wiatrów, stwarzająca zagrożenie dla środowiska naturalnego gminy, związanej z transgranicznym zanieczyszczeniem powietrza
Napływ inwestorów zewnętrznych w związku z poprawą promocji gminy i postępem procesów integracyjnych w Europie	Negatywne oddziaływanie dużych przedsiębiorstw (Elektrowni Dolna Odra oraz papierni i rafinerii w Schwedt) na środowisko naturalne oraz gospodarkę turystyczną,

Poprawa dostępności do edukacji poprzez wykorzystanie bazy szkoły na organizację kursów i szkoleń	Niewielkie perspektywy ograniczenia ubóstwa mieszkańców
	Trudności związane z ograniczeniem patologii wśród młodzieży

❖ **analiza poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego**

W kolejnych punktach przedstawiono syntetyczne wyniki przeprowadzonej analizy aktualnego stanu gminy Widuchowa w podziale na główne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

a) Finanse gminy

Silne strony	Braki, problemy
Realny wzrost dochodów budżetu gminy w latach 2004-2006	Niski poziom dochodów budżetowych na 1 mieszkańca
Rosnący udział dochodów własnych w budżecie gminy	Nierównomierny poziom inwestycji w kolejnych latach
Tendencja do tworzenia budżetów zrównoważonych	Wysoki wskaźnik sztywnych wydatków budżetu (w szczególności płac)
Znaczący wzrost dochodów z tytułu udziałów w podatkach budżetu państwa	Brak planu zagospodarowania przestrzennego, konieczność aktualizacji Studium uwarunkowań
Sukcesy w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych	

Szanse	Zagrożenia
Dostępność funduszy unijnych w latach 2007-2015	Niepewność związana z systemem finansowania samorządu
Utrzymujące się tempo wzrostu gospodarczego	Opóźnienia w przygotowywaniu programów operacyjnych dla funduszy unijnych
Rozwijanie idei samorządności	

b) infrastruktura i ochrona środowiska

Silne strony	Braki, problemy
Dogodne drogowe połączenia komunikacyjne (istnienie drogi nr 31 i 122)	Niska bonitacja gleb;
Rozwinięta sieć wodociągowa	Zanieczyszczenie cieków wodnych powierzchniowych i podziemnych
Istniejące niewykorzystane moce przerobowe oczyszczalni ścieków	Niski stopień skanalizowania gminy
Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców	Niska atrakcyjność krajobrazu utrudniająca rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych
Istniejąca koncepcja regulacji gospodarki odpadami w gminie	Zły stan nawierzchni dróg, brak chodników i dróg rowerowych
Korzystne warunki do prowadzenia gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego	Niewystarczające parametry jakościowe pracy oczyszczalni
Występowanie surowców mineralnych	Występujące obszary zalewowe i niskiej emisji
Walory turystyczne i krajobrazowe	Brak zorganizowanego systemu odprowadzania wód opadowych
Istnienie szlaku wodnego łączącego gminę z Niemcami	Słabe uzbrojenie terenów pod przyszłe inwestycje
	Nieuregulowana gospodarka odpadami
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskania znacznego wsparcia z funduszy unijnych	Wzrost kosztów surowców energetycznych
Przeznaczenie gleb o niskiej jakości pod zalesienie	Brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska.
Podejmowane inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej	Wzrastający ruch pojazdów kołowych
Istnienie na dużej powierzchni gminy obszarów Sieci Natura 2000	Brak możliwości uzyskania wsparcia na obszarach istnienia obszarów Sieci Natura 2000

c) rozwój gospodarczy

Silne strony	Braki, problemy
Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych
Istniejące potencjalne tereny pod inwestycje	Wysoki odsetek ludności zatrudnionej w rolnictwie
Relatywnie niskie ceny gruntów oraz koszty pracy	Niska efektywność produkcji rolnej
Przebieg drogi krajowej nr 31 relacji Szczecin – Słubice	Słabo rozwinięty lokalny popyt na pracę
Bliskość dużych ośrodków miejskich i chłonnych rynków zbytu	Duża liczba osób pozostających bez pracy, w tym długotrwale bezrobotnych
Rozwój sfery handlu i usług	Nierozwinięty system ulg podatkowych dla inwestorów
	Niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy
	Brak dużych podmiotów gospodarczych
	Słabe uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje
	Nierozwinięty sektor turystyczny na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
Rozwój gospodarczy kraju	Niesprzyjająca koniunktura na rynku rolnym
Dostępność zewnętrznych funduszy finansujących inwestycje	Niski poziom przedsiębiorczości

d) sfera społeczna

Silne strony	Braki, problemy
Istnienie placówek oświatowych i kulturowych na terenie Gminy	Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach
Działalność organizacji społecznych	Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej
Wysoka pomoc GOPS	Niewielka ilość akcji profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia
Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	Niewystarczająca liczba imprez kulturalnych
	Konieczność modernizacji i rozbudowy bazy rekreacyjno-sportowej
	Brak środków na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje i programy społeczne	Apatia i marazm mieszkańców gminy
Stworzone ramy współpracy samorządu z organizacjami i instytucjami zewnętrznymi	Proces starzenia się społeczeństwa i zjawisko odpływu młodych mieszkańców gminy
	Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej
	Przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy społecznej

3. Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

Wszystkie działania dotyczące rozwoju gminy wynikają z dokumentu planistycznego Strategia Rozwoju Gminy Widuchowa oraz z potrzeb mieszkańców gminy zgłaszanych na wiejskich zebraniach.

Lista zadań zmierzających do poprawy sytuacji mieszkańców gminy uwzględnia działania w obszarze gospodarczym, ochrony stanu środowiska naturalnego, rozwoju infrastruktury technicznej jak i społecznej oraz w zakresie poprawy warunków i jakości życia mieszkańców.

❖ **Zmiany dotyczące struktury gospodarczej i produkcyjnej oraz sposobu użytkowania**

- poprawa struktury władania gruntami, rozwój gospodarstw rodzinnych i modelowych, tworzenie efektywnej struktury agrarnej,
- wydzielenie części gruntów z zasobów Agencji Nieruchomości Rolnych z przeznaczeniem na powiększenie indywidualnych gospodarstw rolnych, pod infrastrukturę rekreacyjną, i mieszkaniową,
- podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i ich rodzin,
- inicjowanie tworzenia grup producenckich,
- kreowanie warunków dla rozwoju drobnej wytwórczości, usług i rzemiosła i innej pozarolniczej działalności,
- kreowanie warunków i postaw organizacyjno-finansowych na rzecz integracji sfery produkcji rolnej ze sferą przetwórstwa rolnego oraz organizacjami skupu, przechowalnictwa i rynkami hurtowymi,
- zagospodarowanie części nieprzydatnych dla produkcji rolnej budynków i budowli na cele drobnej wytwórczości, usług i rzemiosła oraz inną pozarolniczą działalność,
- tworzenie warunków alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych takich jak m. in.: agroturystyka, produkcja ekologicznej żywności, drobne usługi okolorolnicze.

❖ **Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury**

- modernizacja oraz budowa dróg gminnych w miejscowościach : ul. Bulwary Rybackie w Widuchowej, Bolkowice, Żelechowo, Żarczyn, ul. Sienkiewicza i Reymonta w Widuchowej, modernizacja w miejscowościach Widuchowa (ul. Krakowska), Krzywin (ul. Polna, Drzewiarzy),
- modernizacja dróg powiatowych i drogi krajowej (gestia Powiatu i GDDKiA),
- remonty i naprawy nawierzchni dróg osiedlowych,
- budowa i remonty chodników, oraz budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy,
- oznakowanie ulic w miejscowościach na terenie Gminy,
- budowa ścieżek rowerowych o charakterze turystycznym (również w ramach LEADER +),
- zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy akwenach wodnych (jezioro Kielbice, jezioro Lubicz, Wilczkowo, Marzkowo, Kłodowskie),
- utworzenie Ośrodka Informacji Turystycznej na terenie Gminy,
- modernizacja boisk sportowych i budynków szkolnych w Krzywiniu, Widuchowej, Żelechowie, Czarnówku,

- budowa boiska do piłki nożnej w Lubiczu, Krzywiniu,
- budowa hali sportowej w Krzywiniu,
- dokończenie programu kanalizacyjnego gminy w miejscowościach – Krzywini, Marwice i Dębogóra, Kłodowo, Żarczyn, Wilcze, Żelechowo,
- modernizacja i restrukturyzacja sieci wodociągowej – budowa wodociągu w miejscowościach Wilcze, Kielbice,
- zabezpieczenie terenów pod rozwój przemysłu, usług i rzemiosła wzdłuż linii kolejowej,
- rewitalizacja parku w Widuchowej i budynku Urzędu Gminy,
- budowa placów postojowych i miejsc widokowych przy szlakach rowerowych,
- remont Ośrodka Zdrowia w Krzywiniu i Widuchowej,
- rozbudowa i remont świetlic wiejskich w Bolkowicach, Czarnówku, Dębogórze, Marwicach, Ognicy, Pacholętach, Rynicy, Żarczynie, Kłodowie, Lubiczu,
- rozbudowa świetlicy w Żelechowie o punkt informacji i szkoleń dla rolników.

❖ **Poprawa stanu środowiska**

- zakończenie kanalizowania gminy, w tym budowa kanalizacji w miejscowościach Krzywini, Marwice i Dębogóra, Kłodowo, Żarczyn, Wilcze, Żelechowo,
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Widuchowej,
- rekultywacja wysypiska śmieci w Dębogórze,
- likwidacja dzikich wysypisk śmieci,
- tworzenie warunków do wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii (wody i wiatru),
- utrzymanie i zapewnienie mieszkańcom gminy wywozu odpadów komunalnych,
- rozwijanie i propagowanie na szerszą skalę systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- podwyższenie ekologicznej świadomości mieszkańców m. in. poprzez czynny udział w ogólnopolskich akcjach „Sprzątanie świata”, edukację dzieci i młodzieży,
- zwiększanie zasobów zieleni poprzez nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych w pasach drogowych, placach i akwenach.

❖ **Działania powodujące poprawę środowiska kulturowego, turystyki, oświaty i sportu**

- tworzenie bazy dla prowadzenia działalności kulturalnej poprzez uruchamianie nowych wiejskich świetlic wiejskich,

- remonty, rozbudowa i doposażenie świetlic w meble, sprzęt audiowizualny, komputerowy i sportowy w Bolkowicach, Czarnówku, Dębogórze, Marwicach, Ognicy, Pacholętach, Rynicy, Żarczynie, Lubiczu,
- rewitalizacja infrastruktury na ulicy Bulwary Rybackie w Widuchowej, oraz parku przy ul. Grunwaldzkiej w Widuchowej,
- organizacja okolicznościowych imprez kulturalno-rekreacyjnych w sołectwach,
- pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- współpraca z parafiami w zakresie renowacji zabytkowych obiektów sakralnych (Parafia pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Krzywinie oraz w Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Widuchowej i Parafii Świętego Judy Tadeusza w Lubiczu) i prowadzenie świetlic środowiskowych,
- utrzymanie w dobrym stanie istniejących obiektów sportowych przy placówkach oświatowych i będących pod zarządem klubów sportowych i sołectw, poprzez budowę, rozbudowę i modernizację obiektów,
- budowa promenady spacerowej nad Odrą, przeprawa promowa przez Odrę a także budowa przystani wodnej w Widuchowej,
- budowa szlaków turystycznych, a także połączenie istniejących szlaków turystycznych na terenie gminy Widuchowa ze szlakami turystycznymi z przyległych gmin,
- budowa infrastruktury towarzyszącej na istniejących szlakach turystycznych: punkty widokowe, trasa promująca rękodzielniczo, rzemiosło (rzeźby), oraz rozbudowa świetlicy w Żelechowie o punkt informacji i szkoleń dla rolników,
- inicjowanie współpracy międzygminnej, międzyregionalnej w zakresie oświaty, kultury i sportu,
- szeroko rozumiana promocja gminy i agroturystyki,
- zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży na bazie działających i tworzonych świetlic wiejskich poprzez prowadzenie zajęć kulturowych (zespoły taneczne, szkolne, muzyczne, sportowe, pracownie artystyczne sztuki i rękodzieła, malarstwa i rzeźby, koło fotograficzne, kawiarenki internetowe),
- kontynuacja imprez kulturalnych i festynów rekreacyjno-sportowych o zasięgu ogólnogminnym i lokalnym
- komputeryzacja księgozbiorów bibliotek z dostępem do łączy internetowych.

❖ **Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców**

- obejmuje również wszystkie działania wymienione w powyższych podpunktach wpływających bezpośrednio na poprawę i jakość warunków życia mieszkańców,
- poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej (Urzędu, szkół, bibliotek, Ośrodków Kultury i świetlic wiejskich, obiektów O.S.P.),
- poprawa estetyki wszystkich miejscowości m. in. poprzez propagowanie konkursu „najładniejsza wieś”,
- podjęcie i wspieranie działań zmierzających do uwłaszczania lokatorów mieszkań komunalnych,
- przygotowanie uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i rozwój agroturystyki,
- pomoc osobom dotkniętym ubóstwem w podejmowaniu własnej aktywności skierowanej na poprawę ich sytuacji materialnej,
- organizowanie dla osób długotrwale bezrobotnych prac interwencyjnych i robót publicznych we współpracy z P.U.P.,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- współpraca z Państwowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie realizacji programów dla osób niepełnosprawnych ukierunkowanych na pełnoprawne ich funkcjonowanie w społeczności lokalnej i poprawę warunków ich życia,
- kontynuację i wprowadzenie oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych uzależnień,
- oddziaływanie na podmioty realizujące zadania w zakresie opieki zdrowotnej w kierunku systematycznego podnoszenia jakości i dostępności do świadczeń zdrowotnych,
- monitorowanie na terenie gminy przy współpracy z Policją miejscowości i terenów szczególnie zagrożonych przestępczością i patologią,
- systematyczne dążenie do poprawy wyposażenia w sprzęt ratunkowo-gaśniczy jednostek O.S.P. działających w gminie,
- wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego .

4. Realizacja zadań i projektów

4.1. Zrealizowane projekty i / lub zadania inwestycyjne w latach 2004 – 2006

Poniżej przedstawiono wykaz inwestycji zrealizowanych ze środków zewnętrznych lub własnych w latach 2004 – 2006

1. Spięcie wodociągu w Dębogórze z wodociągiem Marwice (2004 – 2005) o wartości 281.537 zł.
2. Przesył wody z Żelechowa do Polesin i sieć wodociągowa w Polesinach (2005) o wartości 248.613 zł.
3. Przesył wody z Bolkowic do Lubiczyna i stacji PKP Widuchowa oraz sieć wodociągowa w tych miejscowościach (2004) o wartości 691.037 zł.
4. Prace projektowe (dokumentacja) wodociągu w miejscowości Wilcze (2005 – 2006) o wartości 25.308 (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 2.353.551 zł.)
5. Prace projektowe (dokumentacja) wodociągu w miejscowości Kielbice (2005 – 2006) o wartości 24.210 zł. (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 1.527.709 zł.)
6. Przebudowa drogi wzdłuż miejscowości Lubicz (2005 – 2007) o wartości 1.154.825,00 zł.
7. Uzbrojenie działek budowlanych przy ul. Robotniczej w Widuchowej (planowane zakończenie w 2009 r.) o wartości 168.700 zł. (w roku 2005 wydatkowano 25.700 zł.)
8. Adaptacja pomieszczeń poszkolnych w Ognicy na lokale mieszkalne (planowane zakończenie w 2008 r.) o wartości 250.000 (w roku 2005 i 2006 wydatkowano kwotę 157.538 zł.)
9. Prace projektowe (dokumentacja) budowy zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej w Krzywinie (2006) o wartości 21.960 zł. (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 1.739.510 zł.)
10. Prace projektowe (dokumentacja) modernizacji pomieszczeń oddziału przedszkolnego w Krzywinie (2005 – 2006) o wartości 26.104 zł. (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 513.627 zł.)
11. Prace projektowe (dokumentacja) budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krzywin z przesyłem ścieków do oczyszczalni w Widuchowej (2003 – 2006) o wartości 75.118 zł. (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 5.256.976 zł.
12. Budowa oświetlenia na ulicy Polnej w Krzywinie (2004) o wartości 92.583 zł.
13. Budowa placów zabawowo rekreacyjnych w Ognicy, Żarczynie , Żelechowie i Dębogórze (2006) o wartości 59.829 zł., z tego 34.328 pozyskano z Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006" , działanie 2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego.

14. Prace projektowe (dokumentacja) Rekultywacja składowiska odpadów w Dębogórze (2006) o wartości 18.768 zł. (zadanie będzie kontynuowane w latach kolejnych. Oszacowano je na kwotę 639.426 zł.)

Łącznie w latach 2004- 2006 wydatkowano na inwestycję kwotę **2.903.130,00 zł.**

Łącznie w latach 2004 – 2006 pozyskano ze środków zewnętrznych kwotę **485.257,00 zł.**

4.2. Planowane projekty i / lub zadania inwestycyjne na lata 2007 – 2015

Kolejność zadań przyjętych do realizacji ustalono na podstawie przeprowadzonych konsultacji i propozycji zgłoszonych na zebraniach sołeckich, opinii Komisji Gospodarczej Rady Gminy. Ustalona poniżej hierarchizacja realizacji zadań może ulec zmianie w przypadku pojawienia się możliwości pozyskania dodatkowych pozabudżetowych środków:

- 1) Adaptacja pomieszczeń poszkolnych w Ognicy na lokale mieszkalne (2008) o wartości 92.462 zł.
- 2) Przebudowa istniejącej ulicy Bulwary Rybackie w Widuchowej na promenadę spacerową – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej (2007 – 2008) o wartości 90.500 zł.
- 3) Budowa hali sportowej w Krzywiniu – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej (2007 – 2008) o wartości 61.366 zł.
- 4) Rekultywacja składowiska odpadów w Dębogórze (2007 – 2008) o wartości 620.658 zł.
- 5) Budowa wiaty na składowanie zużytego sprzętu gospodarstwa domowego – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej (2007 – 2008) o wartości 13.420 zł.
- 6) Wydanie folderu turystycznego (2008) o wartości 8.000 zł.
- 7) Przebudowa drogi transportu rolniczego na odcinku Żelechowo – Polesiny (2008) o wartości 1.749.478 zł.,
- 8) Modernizacja pomieszczeń oddziału przedszkolnego w Krzywiniu (2007 - 2008) o wartości 498.523 zł.
- 9) Budowa toalety dla niepełnosprawnych wraz z podjazdem do przychodni zdrowia w Krzywiniu (2008) o wartości 122.148 zł.
- 10) Wyposażenie w infrastrukturę towarzyszącą istniejącym szlakom turystycznym: punkty widokowe, trasa promująca rękodzielniczo, rzemiosło (rzeźby), (2008 - 2010) o wartości 86.400 zł.

- 11) Uzbrojenie działek budowlanych przy ul. Robotniczej w Widuchowej (2008 – 2009) o wartości 143.000 zł.
- 12) Budowa wodociągu w miejscowości Wilcze (2007 - 2009) o wartości 2.328.243 zł.
- 13) Budowa wodociągu w miejscowości Kielbice (2007 - 2009) o wartości 1.503.499 zł.
- 14) Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej w Krzywinie (2007 – 2009) o wartości 1.762.550 zł.
- 15) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krzywin z przesyłem ścieków do oczyszczalni w Widuchowej (2008 – 2009) o wartości 5.181.858 zł
- 16) Remont świetlic wiejskich w miejscowościach: Bolkowice, Czarnówko, Dębogóra, Kłodowo, Lubicz, Marwice, Ognica, Pacholęta, Rynica i Żarczyn (2008 – 2009) o wartości 1.440.000 zł.
- 17) Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach Sienkiewicza, Mickiewicza, Reymonta w Widuchowej (2007 – 2009) o wartości 255.000 zł.
- 18) Rewitalizacja zabytkowego budynku Urzędu Gminy przy ulicy Grunwaldzkiej 8 w Widuchowej – sporządzenie dokumentacji projektowej (2009 – 2010) o wartości 70.000 zł.
- 19) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Marwice i Dębogóra z przesyłem ścieków w Widuchowej – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej (2008 – 2009) – o wartości 100.000 zł.
- 20) Rewitalizacja zabytkowych budynków komunalnych przy ul. Grunwaldzkiej w Widuchowej – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej (2009 – 2010) o wartości 50.000 zł.
- 21) Rozbudowa świetlicy w Żelechowie o punkt informacji i szkoleń dla rolników (2008 – 2009) o wartości 637.898 zł.
- 22) Budowa szlaków turystycznych (2009 – 2011) o wartości 80.000 zł.
- 23) Budowa boiska do piłki nożnej w miejscowości Krzywin (2009 - 2011) o wartości 300.000 zł.
- 24) Budowa boiska do piłki nożnej w miejscowości Lubicz (2009 - 2011) o wartości 300.000 zł.
- 25) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Widuchowa – ul. Krakowska (2010) o wartości 1.000.000 zł.
- 26) Remont Ośrodka Zdrowia w Widuchowej (2009 - 2010) o wartości 200.000 zł.
- 27) Remont Ośrodka Zdrowia w Krzywinie (2009 - 2010) o wartości 500.000 zł.
- 28) Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Widuchowa (2010 - 2012) o wartości 500.000 zł.
- 29) Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Żelechowo (2010 - 2012) o wartości 300.000 zł.
- 30) Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Czarnówko (2010 - 2012) o wartości 300.000 zł.

- 31) Modernizacja oczyszczalni ścieków w Widuchowej (2011) o wartości 3.000.000 zł.
- 32) Rozbudowa świetlicy wiejskiej w Bolkowicach (2011) o wartości 100.838,22 zł.
- 33) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłodowo wraz z przesylem ścieków do przepompowni w Krzywiniu (2011 – 2012) o wartości 2.000.000 zł.
- 34) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żarczyn oraz Wilcze wraz z przesylem ścieków do przepompowni w Krzywiniu (2011 – 2012) o wartości 4.000.000 zł.
- 35) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Krzywini – ul. Polna (2012 – 2013) o wartości 1.000.000 zł.
- 36) Rewitalizacja parku przy ul. Grunwaldzkiej w Widuchowej (2012 – 2013) o wartości 1.500.000 zł.
- 37) Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żelechowo oraz Wilcze wraz z przesylem ścieków do przepompowni w Krzywiniu (2012 – 2014) o wartości 4.000.000 zł.
- 38) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Bolkowice (2014 – 2015) o wartości 2.000.000 zł.
- 39) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Żelechowo (2014 – 2015) o wartości 2.000.000 zł.
- 40) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Żarczyn (2014 – 2015) o wartości 2.000.000 zł.
- 41) Budowa drogi gminnej w miejscowości Widuchowa – ul. Sienkiewicza i Reymonta (2014 – 2015) o wartości 2.000.000 zł.
- 42) Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Krzywini – ul. Drzewiarzy (2015) o wartości 1.000.000 zł.

Inne zadania inwestycyjne realizowane bez udziału finansowego gminy:

- 1) Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Krzywiniu (2010 – 2011) o wartości 500.000 zł.
- 2) Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Widuchowej (2010 – 2011) o wartości 500.000 zł.
- 3) Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii Świętego Judy Tadeusza w Lubiczu (2010 – 2011) o wartości 500.000 zł.
- 4) Budowa farmy wiatraków.
- 5) Budowa infrastruktury nad jeziorem Kielbice.

5. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć planu rozwoju lokalnego

Poprzez realizację ujętych zadań w PRL planuje się osiągnięcie odpowiednich wskaźników monitorowania umożliwiających ocenę ich wykonania. Wskaźniki są miarą celów jakie mają zostać

osiągnięte, zaangażowanych zasobów uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych np. ekonomicznych społecznych, dotyczących ochrony środowiska. Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań podzielone zostały na trzy grupy:

Nazwa wskaźników		
Wskaźniki produktów	Wskaźniki rezultatów	Wskaźniki oddziaływania
Wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych np. długość zbudowanej sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, wartość inwestycji	Wskaźniki odpowiadające bezpośrednio i natychmiastowym efektom wynikające z programu. Dostarczają one informacji o zmianach zachowania np. pojemności lub wykonania dotyczących bezpośrednich beneficjentów, takie wskaźniki mogą przybierać formę materialną lub finansową.	Wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie szczegółowe to efekty, które pojawiają się po pewnym okresie czasu, jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długo okresowe dotyczące szerszej populacji.

Dla wyżej wymienionych zadań określono następujące wskaźniki:

Nazwa wskaźników		
Wskaźniki produktów	Wskaźniki rezultatów	Wskaźniki oddziaływania
1. Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej w km.	1. Liczba gosp. domowych podłączonych do sieci kanal. sanitarnej (szt.)	1. Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych w okresie 1-go roku
2. Liczba wybudowanych przyłączy (przykanalików) kanal. sanitarnej (szt.)	2. Długość sieci kanal. sanitarnej (km)	2. Klasa czystości wód rzek i jezior
3. Długość wybudowanych przyłączy kanalizacji (km)	3. Przepustowość sieci kanal. (m ³ /dobę)	3. Poprawa stanu środowiska naturalnego.
4. Liczba wybudowanych przepompowni (szt.)	4. Liczba osób korzystających z kanal.	4. Poprawa warunków życia poprawa bezpieczeństwa publicznego – spadek liczby wypadków, kolizji
5. Zmodernizowana i rozbudowana oczyszczalnia ścieków.	5. Stosunek ilości budynków podłączonych do kanal. do wszystkich budynków w miejscowości/gminę (%)	5. wzrost atrakcyjności terenu
6. Długość wybudowanej sieci wodociągowej (km)	6. Wzrost ilości oczyszczonych ścieków.	6. poprawa zadowolenia społecznego i warunków życia
7. Długość wybudowanych chodników (km)	7. Liczba gospodarstw podłączonych do sieci	7. zaspokojenie potrzeb mieszkańców

bądź zmodernizowanych dróg gminnych (km)	8. Wzrost liczby osób korzystających z sieci wodociągowej	
9. Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych (szt.)	9. dostępność do lepszych jakościowo dróg	
10. Ilość wybudowanych, zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej (szt.) (w tym boiska, świetlice, etc.),	10. poprawa sprawności oświetlenia	
11. Liczba powstałych obiektów infrastruktury turystycznej (szt.) (punkty informacji turystycznej, ścieżki rowerowe, promenady spacerowe, przeprawa promowa, przystań wodna etc.)	11. poprawa stanu technicznego urządzeń oświetlenia ulicznego	
	12. podniesienie standardu życia mieszkańców.	
	13. Ilość osób korzystających z wybudowanej, zmodernizowanej infrastruktury społecznej i turystycznej)	

6. Plan finansowy na lata 2007 – 2015

W tej części niniejszego planu przedstawiono w układzie tabelarycznym projekty i zadania planowane do realizacji na lata 2007-2015. Zaplanowane projekty realizowane będą w układzie i hierarchii przedstawionych poniżej w warunkach posiadania przez gminę środków finansowych własnych jak i uzyskanego współfinansowania zewnętrznego głównie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Przypisana liczba porządkowa dla danego projektu jest tożsama z planowaną kolejnością jego realizacji. W obecnym stanie Gmina Widuchowa nie dysponuje aktualnym planem zagospodarowania przestrzennego, posiada jedynie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Widuchowa w związku z czym przy opracowaniu niniejszego PRL-go nie można było wykazać jego zgodności z zawartymi w nim projektami, a tylko z posiadaniem studium.

Planowane projekty i zadania inwestycyjne gminy Widuchowa w latach 2007-2015

Lp.	Nazwa projektu - zadania	Okres realizacji	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Oczekiwane rezultaty	Planowane do poniesienia nakłady
1	Adaptacja pomieszczeń poszkolnych w Ognicy na lokale mieszkalne	2008	Gmina Widuchowa	- poprawa warunków i estetyki miejscowości - posiadanie lokali	92.462

				zastępczych na wypadek wystąpienia zdarzeń losowych w Gminie	
2	Przebudowa istniejącej ulicy Bulwary Rybackie w Widuchowej na promenadę spacerową – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej	2007-2008	Gmina Widuchowa	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych	90.500
3	Budowa hali sportowej w Krzywiniu – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej	2007 - 2008	Gmina Widuchowa	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych - poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Krzywini, - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	61.366
4	Rekultywacja składowiska odpadów w Dębogórze	2007 – 2008	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa estetyki miejscowości Dębogóra, - wzrost poszanowania środowiska, - wzmocnienie świadomości wśród mieszkańców w zakresie ekologii,	620.658
5	Budowa wiaty na składowanie zużytego sprzętu gospodarstwa domowego – etap I sporządzenie dokumentacji projektowej	2007 - 2008	Gmina Widuchowa	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych	13.420
6	Wydanie folderu turystycznego	2008	Gmina Widuchowa	- promocja gminy także na arenie międzynarodowej, - rozwój turystyki,	8.000
7	Przebudowa drogi transportu rolniczego na odcinku Żelechowo – Polesiny	2008	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	1.749.478
8	Modernizacja pomieszczeń oddziału przedszkolnego w Krzywiniu	2007-2008	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków życia młodzieży i mieszkańców - odnowienie bazy oświatowej, - powstanie miejsc noclegowych	498.523
9	Budowa toalety dla niepełnosprawnych wraz z podjazdem do przychodni zdrowia w Krzywiniu	2008	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski - RPO	- poprawa warunków dostępu do obiektów publicznych przez osoby niepełnosprawne, - poprawa estetyki miejscowości,	122.148
10	Wyposażenie w infrastrukturę towarzyszącą istniejących szlaków turystycznych: punkty widokowe, trasa promująca, rękodzielnictwo, rzemiosło	2008 – 2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW,	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości,	86.400

	(rzeźby)		RPO, Interreg	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych z udziałem rowerzystów i pieszych, - rozwój turystyki na terenie gminy 	
11	Uzbrojenie działek budowlanych przy ul. Robotniczej w Widuchowej	2008 - 2009	Gmina Widuchowa	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa warunków dostępu do terenów inwestycyjnych, - poprawa oferty dla potencjalnych inwestorów, - powstanie miejsc dla tworzenia inwestycji, 	143.000
12	Budowa wodociągu w miejscowości Wilcze	2007 - 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu wód powierzchniowych, - poprawa jakości dostarczanej wody - wzrost osób korzystających z wodociągu - wzrost stopnia zwodociągowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego 	2.328.243
13	Budowa wodociągu w miejscowości Kiełbice	2007 - 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu wód powierzchniowych, - poprawa jakości dostarczanej wody - wzrost osób korzystających z wodociągu - wzrost stopnia zwodociągowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego 	1.503.499
14	Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej w Krzywinie	2007-2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Krzywin, - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych 	1.762.550
15	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krzywin z przesyłem ścieków do oczyszczalni w Widuchowej	2008 – 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego, - likwidacja szamb przydomowych 	5.181.858
16	Remont świetlic wiejskich w miejscowościach: Bolkowice, Czarnówko, Dębogóra, Kłodowo, Lubicz, Marwice, Ognica, Pacholeta, Rynica i Żarczyn	2008 - 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa warunków życia dzieci wiejskich, - dostęp do bazy kulturowej - rozwój kół zainteresowań - stworzenie miejsc do odbywania spotkań organizacji pozarządowych 	1.440.000

17	Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach Sienkiewicza, Mickiewicza, Reymonta w Widuchowej	2007 - 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- lepsze odwodnienie dróg, - poprawa stanu środowiska naturalnego,	255.000
18	Rewitalizacja zabytkowego budynku Urzędu Gminy przy ul. Grunwaldzkiej 8 w Widuchowej - sporządzenie dokumentacji projektowej	2009-2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych - poprawa warunków pracy w Urzędzie Gminy, - odnowienie zabytku, - rozwój turystyki w gminie, - poprawa estetyki w gminie	70.000
19	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Marwice i Dębogóra z przesystemem ścieków do oczyszczalni ścieków w Widuchowej - etap I sporządzenie dokumentacji projektowej	2008-2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych - wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego, - likwidacja szamb przydomowych	100.000
20	Rewitalizacja zabytkowych budynków komunalnych przy ul. Grunwaldzkiej w Widuchowej - etap I sporządzenie dokumentacji projektowej	2009 – 2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- posiadanie dokumentacji do przeprowadzenia inwestycji przy udziale środków zewnętrznych - poprawa warunków życia młodzieży i mieszkańców - odnowienie zabytku, - rozwój turystyki w gminie, - poprawa estetyki w gminie	50.000
21	Rozbudowa świetlicy w Żelechowie o punkt informacji i szkoleń dla rolników	2008 - 2009	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków życia dzieci wiejskich, młodzieży i dorosłych mieszkańców - rozwój bazy kulturowej i turystycznej	637.898
22	Budowa szlaków turystycznych	2009- 2011	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- rozwój turystyki wodnej na terenie gminy - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - rozwój współpracy transgranicznej	80.000
23	Budowa boiska do piłki nożnej w miejscowości Krzywin	2009-2011	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Krzywin - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	300.000

24	Budowa boiska do piłki nożnej w miejscowości Lubicz	2009 - 2011	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Lubicz - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	300.000
25	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Widuchowa – ul. Krakowska	2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	1.000.000
26	Remont Ośrodka Zdrowia w Widuchowej	2009 – 2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne	- poprawa dostępu do ośrodka zdrowia - unowocześnienie usług zdrowotnych - poprawa estetyki miejscowości	200.000
27	Remont Ośrodka Zdrowia w Krzywinie	2009 – 2010	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne	- poprawa dostępu do ośrodka zdrowia - unowocześnienie usług zdrowotnych - poprawa estetyki miejscowości	500.000
28	Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Widuchowa	2010 – 2012	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne	- poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Widuchowa, - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	500.000
29	Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Żelechowo	2010 - 2012	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne	- poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Żelechowo - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	300.000
30	Modernizacja boiska do piłki nożnej w miejscowości Czarnówko	2010 - 2012	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne	- poprawa warunków rozwoju bazy sportowej, - poprawa estetyki na terenie miejscowości Czarnówko, - dostęp dzieci i młodzieży do obiektów sportowych, - rozwój kół zainteresowań i klubów sportowych	300.000
31	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Widuchowej	2011	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO	- wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska	3.000.000

				naturalnego, - zwiększenie przepustowości i przesyłu ścieków do oczyszczalni	
32	Remont i rozbudowa świetlicy wiejskiej w Bolkowicach	2011	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków życia dzieci wiejskich, - dostęp do bazy kulturowej - rozwój kół zainteresowań - stworzenie miejsc do odbywania spotkań organizacji pozarządowych	100.838,22
33	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłodowo wraz z przesyłem ścieków do przepompowni w Krzywinie	2011 - 2012	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego, - likwidacja szamb przydomowych	2.000.000
34	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żarczyn oraz Wilcze wraz z przesyłem ścieków do przepompowni w Krzywinie	2011 – 2012	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego, - likwidacja szamb przydomowych	4.000.000
35	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Krzywin – ul. Polna	2012 - 2013	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program, RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	1.000.000
36	Rewitalizacja parku przy ul. Grunwaldzkiej w Widuchowej	2012 – 2013	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- poprawa warunków życia młodzieży i mieszkańców - odnowienie zabytku, - rozwój turystyki w gminie, - poprawa estetyki w gminie	1.500.000
37	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żelechowo oraz Wilcze wraz z przesyłem ścieków do przepompowni w Krzywinie	2012 – 2014	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg	- wzrost liczby osób korzystających z kanalizacji - wzrost stopnia skanalizowania gminy Widuchowa - poprawa stanu środowiska naturalnego, - likwidacja szamb przydomowych	4.000.000
38	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Bolkowice	2014 - 2015	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	2.000.000

39	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Żelechowo	2014 – 2015	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	2.000.000
40	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Żarczyn	2014 -2015	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	2.000.000
41	Budowa drogi gminnej w miejscowości Widuchowa – ul. Sienkiewicza i Reymonta	2014-2015	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	2.000.000
42	Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Krzywin – ul. Drzewiarzy	2013	Gmina Widuchowa, Urząd Marszałkowski – Program RPO, Interreg, inne możliwe	- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przejazdu - poprawa warunków życia - poprawa estetyki miejscowości, - zwiększenie komfortu jazdy - zmniejszenie liczby wypadków, kolizji drogowych	1.000.000

Ponadto w latach 2007 – 2015 będą realizowane także inne zadania inwestycyjne bez udziału finansowego gminy. Będą nimi:

1	Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Krzywinie	2010 - 2011	Gmina Widuchowa, Parafia pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Krzywinie, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- odnowienie zabytku - unowocześnienie elementów zabytkowych wnętrza Świątyni - poprawa estetyki miejscowości	500.000
2	Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Widuchowej	2010 - 2011	Gmina Widuchowa, Parafia pw. Najświętszego Serca Jezusa w Widuchowej, Urząd Marszałkowski –	- odnowienie zabytku - unowocześnienie elementów zabytkowych wnętrza Świątyni - poprawa estetyki miejscowości	500.000

			Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe		
3	Remont obiektów sakralnych na terenie Parafii Świętego Judy Tadeusza w Lubiczu	2010 - 2011	Gmina Widuchowa, Parafia Św. Judy Tadeusza w Lubiczu, Urząd Marszałkowski – Program PROW, RPO, Interreg, inne możliwe	- odnowienie zabytku - unowocześnienie zabytkowych elementów wnętrza Świątyni - poprawa estetyki miejscowości	500.000
4	Budowa farmy wiatraków				
5	Budowa infrastruktury nad jeziorem Kielbice				

7. System wdrażania

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Gminy na lata 2007-2015 rozpocznie się po przyjęciu go uchwałą Rady Gminy, a bezpośrednim wykonawcą będzie Wójt Gminy wraz ze służbą pracowniczą podległego mu Urzędu.

W celu prowadzenia monitoringu wdrażania niniejszego planu oraz jego oceny będą w okresach półrocznych (2 razy w roku) na sesjach rady Gminy z udziałem sołtysów składane przez Wójta Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji przyjętego PRL-u. Wdrażanie tego programu będzie procesem ciągłym podlegającym zapewne modyfikacji i dostosowywania go do możliwości finansowych samorządu.

8. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

❖ System monitorowania planu rozwoju lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Widuchowa w swych założeniach zakłada jego współfinansowanie ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 a także innych dostępnych na rynku programów.

W celu efektywnego wykorzystania niniejszego dofinansowania nałożono na beneficjentów obowiązek monitorowania wydatków i uzyskiwanych efektów rzeczowych i ekonomicznych z realizacji dotowanych inwestycji.

Proces monitorowania jest działaniem polegającym na systematycznym zbieraniu, analizowaniu danych opisujących postęp i efekty realizowanego projektu i programu. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonym założeniem realizacji.

Monitoring będzie instrumentem wczesnego ostrzegania o zagrożeniach i nieprawidłowościach, które mogą ewentualnie pojawić się w toku realizacji programu. Zaangażowane w ten monitoring będą wszystkie podmioty uczestniczące w procesie realizacji niniejszego programu, a będzie to zarówno monitoring zewnętrzny jak i wewnętrzny.

Z uwagi na fakt iż PRL zakłada jego współfinansowanie ze środków funduszy strukturalnych UE w ramach RPO WZ, PROW i innych beneficjent Gmina Widuchowa odpowiedzialna będzie również za jego monitoring zgodny z zapisami z RPO WZ, PROW i innymi w tym za przygotowanie okresowych, rocznych i czasowych raportów monitoringowych z realizacji projektu i przedkładanie ich instytucji pośredniczącej.

Monitoring wewnętrzny polegać będzie na przedkładaniu okresowych i końcowych raportów monitoringowych Komisji Rozwoju Gospodarczej i Radzie Gminy.

W zależności od charakteru dostarczonych danych i informacji monitoring PRL dzielić będzie się dzielić na rzeczowy i finansowy.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu projektu oraz umożliwi ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w Planie Rozwoju Lokalnego oraz umożliwi ocenę jego wykonania za pomocą następujących wskaźników podzielonych na kategorie:

- a) wskaźniki produktu, które odnosić będą się do rzeczowych efektów liczonych w jednostkach materialnych takich m. in. jak długość sieci kanalizacyjnej itp.
- b) Wskaźniki rezultatu, które będą odpowiadać bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wykonania projektu, a przybierać one mogą formę mierników materialnych lub finansowych.
- c) Wskaźniki oddziaływania obrazujące konsekwencje projektu i wdrażanego planu wykraczające poza natychmiastowe rezultaty dla bezpośrednich beneficjentów. To oddziaływanie będzie mogło odnosić się zarówno do efektów związanych, a także bezpośrednio z realizowanym projektem pojawiających się z upływem czasu, jak i do efektów długookresowych oddziałujących tylko pośrednio (oddziaływanie pośrednie).

Wskaźniki określone dla poszczególnych projektów realizowanych w ramach przyjętego planu mierzone i oceniane będą cyklicznie z różną częstotliwością w zależności od kategorii wskaźnika i od poziomu w strukturze wdrażania.

Bazowym okresem do którego porównywane będą zmiany wskaźników będzie rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok w którym rozpoczęto wdrażanie projektu.

Monitoring finansowy dostarczy informacji dotyczących finansowego efektu zrealizowanego zadania i planu. Będzie on jednym z elementów oceny sprawności wykorzystania publicznych środków przeznaczonych na realizację programów.

Monitorowanie rzeczowe i finansowe zapisanych w PRL zadań odbywać się będzie głównie na podstawie dostarczonych okresowych, rocznych i końcowych sprawozdań monitoringowych.

❖ **Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Widuchowa na lata 2007- 2015**

Realizacja niniejszego planu będzie poddawana bieżącej oraz okresowej ocenie. Poszczególne elementy składowe planu oceniane będą przez nadzorujących ich wykonanie pracowników urzędu zarówno w trakcie jak i po ich zakończeniu. Ocenę stopnia realizacji przyjętego planu będzie także dokonywać co najmniej raz na dwa lata Komisja Gospodarcza ds. Rozwoju Rady Gminy jak i Rada na swoich plenarnych posiedzeniach.

❖ **Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi**

Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Widuchowa jest dokumentem otwartym, a ujęte w nim zadania i kolejność realizacji mogą być aktualizowane stosownie do zmieniających się uwarunkowań zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Uwzględniane również będą nowe zgłoszone potrzeby i wnioski przez radnych, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, grupy mieszkańców jak i sektor publiczny i prywatny. Wszystkie postulaty i wnioski przyjmowane będą przez pracownika Urzędu Gminy koordynującego pracę zespołu zadaniowego ds. rozwoju lokalnego Gminy Widuchowa.

❖ **Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego**

Zadaniem Public Relations jest szeroko rozumiane upowszechnianie zadań objętych niniejszym Planem Rozwoju Lokalnego szerokiej opinii publicznej wśród przyszłych potencjalnych wykonawców m. in. poprzez: Internet, prasę lokalną i bezpośrednią reklamę.

Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Widuchowa w swych założeniach opiera się o zasadę współfinansowania środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach takich programów jak: RPO WZ , PROW i inne dlatego też w zakresie jego promocji będzie musiał spełniać wymogi UE.

Zgodnie z wymogami poszczególnych programów tworzone będą w zależności od projektów plany promocji obejmujące w szczególności:

- cele działań informacyjnych i promocyjnych,
- potencjalne grupy docelowe działań informacyjnych i promocyjnych,
- strategię informowania i promocji RPO WZ lub PROW lub innych,

Na wszystkich materiałach i dokumentach związanych z realizacją „Planu Rozwoju Lokalnego dla Gminy Widuchowa stosowane będzie logo UE i logo RPO WZ lub PROW bądź innych.

Aby osiągnąć cele związane z właściwą informacją i promocją „Planu Rozwoju Lokalnego” oraz RPO WZ, PROW, lub innych, który finansowo zaangażowany będzie w realizację „Planu Rozwoju Lokalnego” stosowane będą między innymi następujące środki i instrumenty:

PUBLIKACJE – związane z realizacją konkretnych projektów

INTERNET – strona internetowa Urzędu Gminy z zamieszczonym tam PRL i informacjami dotyczącymi jego realizacji oraz wsparcia uzyskiwanego ze strony Unii Europejskiej będzie głównym źródłem o tym dokumencie.

WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI - prasą, lokalną telewizją, rozgłościami radiowymi o zasięgu regionalnym w celu upowszechnienia informacji związanych z wdrażaniem poszczególnych projektów, całego „Planu Rozwoju Lokalnego” oraz zaangażowania finansowego RPO WZ, PROW lub innych w realizację programu.

BILBORDY- informujące o zakresie realizowanego projektu i wsparciu ze strony Funduszy Strukturalnych. Bilbordy będą umieszczone w miejscach inwestycji infrastrukturalnych, (których całkowity koszt wynosi ponad 3 mln euro) w przypadku projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Bilbordy będą wyraźnie informować o zaangażowaniu funduszy Unii Europejskiej w realizację projektu. Tablica reklamowa/billboard zostanie zastąpiona tablicą pamiątkową, w ciągu 6 miesięcy od zakończenia prac inwestycyjnych.

STALE TABLICE PAMIĄTKOWE (w miejscach powszechnie dostępnych po zakończeniu realizacji projektu) - umieszczone zostaną w celu informowania opinii publicznej o dofinansowaniu projektu ze środków Unii Europejskiej. Forma i treść bilbordów oraz tablic pamiątkowych będzie zgodna z zapisami Rozporządzenia Komisji Europejskiej

Logo UE, logo RPO WZ, PROW bądź innych - znajdować będzie się między innymi na: prowadzonej korespondencji z wszystkimi podmiotami w trakcie realizacji projektów w ramach RPO WZ, PROW bądź innych, publikacjach dotyczących realizowanego projektu.

W każdej z instytucji zaangażowanej we wdrażanie „Planu Rozwoju Lokalnego dla Gminy Widuchowa z finansowym zaangażowaniem środków RPO WZ, PROW bądź innych, wyznaczona zostanie osoba odpowiedzialna za działania informacyjne i promocję, a także wskazane zostaną imiennie osoby udzielające wszelkich informacji o wdrażaniu RPO WZ, PROW bądź innych, w ramach kompetencji poszczególnych instytucji.

Informacja o możliwościach kontaktu z tymi osobami będzie zamieszczana w materiałach informacyjnych i promocyjnych.

❖ **Działania związane z promocją unijnego źródła dofinansowania projektu.**

Wszystkie materiały informacyjne i promocyjne, a także dokumenty stosowane podczas realizacji projektu zawierać będą logo Unii Europejskiej, logo Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, bądź innych, ewentualnie logo Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz tekst opisujący fundusz zaangażowany w projekt.

Logo Unii Europejskiej umieszczane będzie wraz z tekstem: Projekt -współfinansowany przez Unię Europejską.